

1 9 4 4

Teníze připravené
pro každý případ

pojistka banky
SLAVIA

Č. A. T. Praha

944 * Kalendář katolického duchovenstva

**KALENDÁŘ
KATOLICKÉHO
DUCHOVENSTVA**

*Pojišťujeme
již páté pokolení*

**PRVNÍ ČESKÁ
VZÁJEMNÁ
POJIŠŤOVNA**

(ZAL. R. 1827)

PRAHA II, SPÁLENÁ 14

Správa

pro pojišťování církevních předmětů,
Praha IV, Arcibiskup. palác

VĚŽNÍ HODINY

elektrické signálové hodiny pro školy,
udávající samočinně počátek a konec
vyučování i přestávek. - Přesné kapesní
hodinky. - Nástěnné hodiny. - Budiky.

LUDVÍK HAINZ
továrna na hodiny
PRAHA I, STAROMĚSTSKÉ N. 21

JOSEF VEČEŘA

závod pro konstruktivní
elektrotechniku a kovopřímysl

PRAHA VII, tř. Jana ze Žatce 7

Telefon 777-18

KOBERCE –

speciální kostelní

LINOLEUM

PŘIKRÝVKY

prošívané,
vlněné, velbloudí,
cestovní plaidy, rohože,
ručně tkané záclony - vše
jen v dobré jakosti, velkém
výběru a levných cenách.

Vyzádejte si nezá-
vazné rozpočty
u firmy

JAN ŠMÍD

PRAHA II, TŘ. VIKTORIA 38

TELEFON ČÍSLO 319-62

K O Ž I C H Y

pánské, dámské
výhodně nakoupíte u fy

ALOIS TICHÝ

k o ž e š n í k
Praha XII, Přienova tř. 20

T e l e f o n 529-56

Odborné opravy a předělavky

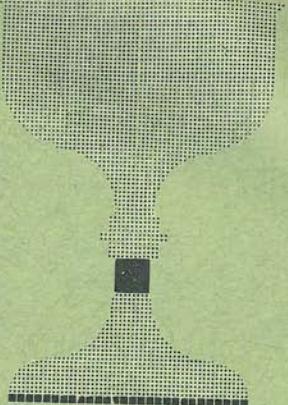
UL. 73. PLUKU Č. 25 – TEL. 586-82

Praktickým a moderním
kovovým nábytkem

zařizuje:

pokoje – kanceláře – učebny –
čekárny – pensiony – exerciční
domy – nemocnice – pracovny –
sanatoria atd.

V roce 1938 zařídil jsem kovovým
nábytkem celý exerciční dům
na Svaté Hoře u Příbramě

Nejstarší odborná dílna pro výrobu kostelních předmětů
a bohoslužebních nádob v Praze. - Největší sklad
hotových výrobků. - Založeno roku 1893.

FRANTIŠEK STANĚK

PASÍŘ, CISELEUR, STŘÍBRNÍK A ZLATNÍK
absolvent uměleckoprůmyslové školy

DŘÍVE JAN STANĚK

provádí veškeré opravy. Zlatí, stříbrní, mědi atd. Záruka
za důkladné provedení!

Jen

Praha I, 979, ulice Karoliny Světlé číslo 10

Telefon 33133

4

LEDEN	ÚNOR	BŘEZEN	DUBEN	KVĚTEN	ČERVEN
1 S Nový rok	1 Ú Jenáč	1 S Felix	1 S Theodorez	1 Č Fortunat	1 Č Fortunat
2 N Jm. Ježíš	2 S Ondřej, P. M.	2 Č Anička P.	2 N Květ. neděle	2 Č Athanáš	2 P Erázim
3 P Jenoveta	3 Č Blažej b.	3 S Kunkuta	3 P Štět.	3 S Nal. sv. Kř.	3 S Kunkuta
4 U Gorogus	4 P Ondřej b.	4 S Kazimir	4 U Išidor	4 Č Monika	4 N Nejsv. Trojice
5 S Telesfor	5 S Háta	5 N Pt. sv. V.	5 S Vincent F.	5 P Pius V. pap.	5 P Bonifác
6 Č Zlev. P.	6 N Dorota	6 P Perpetua	6 Č Zel. čtvrtík	6 S Jan ev.	6 Č Norbert
7 P Lucian	7 P Romuald	7 U Tomáš Ak.	7 P Vel. pátek	7 N Stanislav	7 S Robert
8 S Erhard	8 Ú Jan z M.	8 S Bláha sooota	8 S Bláha sooota	8 P Zl. sv. M.	8 Č Boží Tělo
9 N Sv. rodiny	9 S Cyril Al.	9 Č Františka	9 N Hrad B. v.	9 U Rehoř N.	9 P Primus
10 P Agathon	10 Č Školastika	10 P Papelek	10 P Pond. vel.	10 S Antonín	10 S Marketa
11 U Hyacin L.	11 P Zíev. P. M.	11 S Jan Og.	11 U Lev I. pap.	11 Č Mamert	11 N Barnab, ap.
12 S Eulalia	12 S Eulalia	12 S Rehoř	12 S Julius I. p.	12 P Sl. sv. Jos.	12 P Jana Pak.
13 Č Leontin	13 N Štěpán	13 P Růžena	13 Č Hermeneg.	13 S Robert B.	13 Č Antonín P.
14 P Hilarius *	14 U Valentín	14 S Matylda	14 P Justin	14 S Basilius	14 S Basilius
15 S Pavel	15 U Faustin	15 S Zízeni	15 S Anastazie	15 P Bonifác	15 Č Vit
16 N Marcel	16 S Julianá	16 S Juliana	16 U Jan Nep.	16 U Jan Nep.	16 P Benon
17 P Antonín	17 Č Alexej	17 C Longin	17 P Radolf	17 S Paschal	17 S Adolf
18 U Petr v. K.	18 P Simeon	17 P Jan Sark.	18 U Eleuter	18 Č Nonebošt.	18 P Brífem
19 S Marius a. M.	19 S Mansvet	18 S Cyril. Jer.	19 S Lev. Pap.	19 P Paně	19 P Petr Cel.
20 Č Fab. a Šeb.	20 N Hilarius	19 N Josef p.	20 Č Naroxeni	20 S Bernard	20 U Silver
21 P Anička	21 P Eleonora	20 P Vulfram	21 P Vídečka A. Hitlero	21 S Alois z G.	21 S Alois z G.
22 S Vincenc	22 U Petr v. Ant.	21 U Beneš	21 P Auselm	22 Č Pavlin	22 Č Pavlin
23 N Záši. P. M.	23 S Popelka	22 S Oktavián	22 S Soter	23 P. M. Ust. P.	23 P. M. Ust. P.
24 P Timothius	24 Č Prestup. den	23 Č Viktorian	23 Č Vojtěch	24 S Nar. Jana Kr.	24 S Nar. Jana Kr.
25 U Obr. Pavla	25 P Matěj	24 P Gabriel	24 S Donacian	25 N Ivan	25 N Ivan
26 S Polýkarp	26 S Valburga	25 S Zvěst. P. M.	25 Č Rehoř	26 P Jan a Pav.	26 P Jan a Pav.
27 Č Jan Zlat.	27 N Marketa	26 N Hastal	26 P Filip	27 Č Ladislav	27 Č Ladislav
28 S Petr Nol.	28 P Gabriel	27 P Jan Dam.	27 S Beda Ctib.	28 S Irene	28 S Irene
29 S Frant. Sal.	29 U Roman	28 U Jan Kap.	28 P Pavel de Cr.	29 Č Pet. a Pavel	29 Č Pet. a Pavel
30 N Martina	29 S Cyril	29 S Cyril	29 S Pet.	30 P Pond. svat.	30 P Pond. svat.
31 P Jan Bosco	30 Č Amos	30 Č Amos	30 N Kateřina S.	31 S Petronia	31 S Petronia

1 9 4 4

KALENDÁŘ

katolického

duchovenstva

1944

Uspořádal

† P. LUDOLF CZERMIN O. Praem.

Družec u Kladna

ROČNÍK XXII

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD V PRAZE II

ČERVENEC	SRPEN	ZÁŘÍ	ŘÍJEN	LISTOPAD	PROSINEC
1 S N. Krve P.	1 Ú Petr v ok.	1 P Jíří	1 N Remigius	1 S Václav sv.	1 P Edmund
2 N Srdce P. J.	2 S Alfon z L.	2 S Štěpán kr.	2 P And. Str.	2 Č Dušík	2 S Bibiana
3 P Lev Pp.	3 Č Nal. Stěp.	3 N Mansvet	3 U Terez. J.	3 P Hubert	3 N Frant. X.
4 U Prokop	4 P Dominik	4 P Rosalie	4 S Fr. z As.	4 S Karel Bor.	4 P Barbora
5 S Cyr. o Met.	5 S Maria P. S.	5 U Vavřinec J.	5 Č Placid	5 N Zachariáš	5 S Mikuláš
6 Č Iosif	6 W Prom. Páně	6 S Zacharias	6 P Brunon.	6 P Leonard	6 S Václav
7 D Vilhalm	7 P Kajetan	7 Č Melchior	7 S Slavín. Růž.	7 U Arnost.	7 Č Ambrož
8 S Alžběta	8 U Cyriák	8 P Nar. P. M.	8 N Brigita	8 S Cyrilik. m.	8 P Nep. Poč.
9 N Muč. gork.	9 S Jan Vian.	9 S Gorgonius	9 P Divis	9 Q Z. b. niv. V.	9 S Leokád
10 P 7 bratří	10 C Vavřinec	10 N Mikuláš T.	10 U Františ. Bor.	10 P Ondřej A.	10 N Melchades
11 P Plus I., Pp.	11 P Tiburcius	11 P Protaš a H.	11 S Mat. P. M.	11 S Martin b.	11 P Damas
12 S Nér. stráňh.	12 S Klára	12 U Jim. P. M.	12 Č Maximili.	12 N Kristián	12 U Simeons
Presidenta					
13 Č Amálek	13 N Hypolit	13 S Amáť	13 P Edvard V.	13 P Didakt.	13 S Lucie p.
14 P Eusebius	14 P Euzebius	14 C Pav. sv. Kr.	14 S Kalist I.	14 Č Josafat	14 Č Spiridón
15 S Bonavent.	15 U Něz. P. M.	15 P Sedm. P. M.	15 N Teresez	15 S Albert	15 P Maximil.
16 S Jindřich	16 S Jacob	16 S Lidmila	16 P Hedvika	16 Č Gertruda	16 S Eusebius
17 N Maria K..	17 C Hyacint	17 N St. sv. Fr.	17 U Marketa Al.	17 P Rehor d.	17 N Lazar.
17 P Alexius	18 P Agapit	18 P Josef K.	18 S Lukáš ev.	18 S P. b. sv. P.	18 P Gracián
18 U Kamil	19 S Jan Ev.	19 U Januarius	19 Č Petr z A.	19 N Alžběta	19 U Nemesis
19 S Vincenc P.	20 N Bernard	20 S Eustach.	20 P Jan Kent.	20 P Felix z V.	20 S Amon
20 Č Jeronym	21 P Jana Fr.	21 Č Matouš ev.	21 S Voršila	21 U Obět. P. M.	21 Č Tomáš
21 P Praveda.	22 U Thimoth.	22 S Tomáš z V.	22 N Kordula	22 S Cecília	22 P Flavian
22 S Moff Magd.	23 S Filip	23 S Linus	23 Č Theodor	23 Č Kliment	23 S Viktorie
Apollonie					
24 P Kristina	24 Č Bartolomej	24 N P. M. de M.	24 U Rafael	24 P Jan z Kř.	24 N Štědrý den
25 P Kristina	25 P Zeyyrin	25 P Kleofás	25 S Kryšpín	25 S Katerina	25 P Nor. Páně
25 U Jakub ap.	26 S Anna	26 U Cyrián	26 Č Evarist	26 N Silvester	26 Č Štěpán
26 S Anna	27 P Augustin	27 S Kosm. a. D.	27 P Vincent	27 P Jakub	27 S Jan ap.
27 Č Pantaleon	28 P Nazarius	28 Č Václav	28 S Simon a. J.	28 U Rutilius	28 Č Mikuláška
29 S Marta	30 S Rajzena z L.	29 P Michael	29 N Kristus Kr.	29 S Saturninus	29 P Tomáška
30 N Abdón.	31 Č Rajmund	30 S Jeronym	30 P Marcel	30 Č Ondřej	30 S Sabina
31 P Ignác z L.		31 U Wolfgang		31 N Silvester	

OBSAH

Vademecum sacerdotis	5
Kalendarium	9
Od inteligenca k inteligenci	63
Ing. Jan Dostálek: In memoria aeterna erit justus	65
Lud. Czermín O. Praem.: Úvodem	68
Dr Bohusl. Jarolímek: Pastorální zápisky . .	71
Dr Jan Urban: Výuka konvertitů	85
Ing. Jan Dostálek: Mrtvé uctivě pochovávati	93
Jiří Frejka: Režisér se dívá na kazatelský projev	122
R. Schikora C. Ss. R.: Několik myšlenek k pas- toraci	130
Dr L. Svatoš: Několik pokynů	136
Benedikt Hronek O. P.: Sociální stránka kněž- ství	144
Ošetřování v domácnosti	150
Zápisník	155

*Veškerá práva vyhrazena
Č.A.T. Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské
podniky v Praze II.*

VADEMECUM SACERDOTIS

Formula benedictionis Apostolicae

et applicandi plenariam indulgentiam constitutis in articulo mortis praescripta a Benedicto P. P. XIV.

V. Adjutórium nostrum in nómine Dómini.

R. Qui fecit coelum et terram.

A n t i f. Ne reminiscáris, Dómine, delicta fámuli
tui (ancillae tuae): neque vindictam sumas de pec-
cátis ejus.

Kyrie, éléison, Christe, éléison, Kyrie, éléison.
Pater noster.

V. Et ne nos indúcas in tentatióne.

R. Sed líbera nos a malo.

V. Salvum fac servum tuum (ancillam tuam).

R. Deus meus sperántem in te.

V. Dómine, exáudi oratióne meam.

R. Et clamor meus ad te véniat.

V. Dóminus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

O r é m u s.

CLEMENTISSIME DEUS. Pater misericordi-
árum et Deus totius consolatióne, qui néminem vis
perire in te credéntem atque sperántem secúndum
multitudinem miseratiónum tuárum, respice pro-
pitius fámulum tuum N., quem (ancillam tuam N.,
quam) tibi vera fides et spes christiána comméndant.
Visita eum (eam) in salutári tuo, et per Unigéni-
tui passióne et mortem omnium ei delictórum su-
órum remissióne et veniam cleménter indúlge, ut
ejus áнима in Sanguine ejúsdem Filii tui ab omni
mácula ablúta, transire mereátur ad vitam perpé-
tuam. Per eúmdem Christum, Dominum nostrum.

R. Amen.

Dicto ab uno ex adstantibus Confiteor etc., sa-
cerdos dicat Misereátur etc., Indulgéntiam etc.
(quae extra casum necessitatis numquam ommi-
tantur). Deinde:

DOMINUS noster Jesus Christus, Filius Dei vivi, qui beáto Petro, Apóstolo suo, dedit potestátēm ligándi atque solvéndi, per suam piissimam misericordiam recipiat confessióne tuam et restituat tibi stolam primam, quam in baptismate recepisti; et ego facultáte mihi ab Apostólica Sede tribúta, indulgéntiam plenáriam et remissióne ómnium peccatórum tibi concédo. In nómíne Patris †, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Per sacrosáncta humánae reparatióne mystéria remittat tibi omnipotens Deus omnes praeséntis et futúrae vitae poenas, paradisi portas apériat, et ad gáudia sempitérna perdúcat. Amen.

Benedicat te omnipotens Deus Pater †, et Filius, et Spiritus Sanctus. Amen.

Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis generalis facienda, neque praemissum precum recitandarum suppetat tempus, statim Sacerdos Benedictionem et impertiatur, dicendo:

Dóminus noster,
ut supra. Et si mors proxime urgeat, dicat:

Indulgéntiam plenáriam et remissióne ómnium peccatórum tibi concédo. In nómíne Patris †, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

*Formulae brevissimae imminentे mortis
periculo.*

Ordo baptizandi periclitantem de vita.

Formula Baptismi:

Si non habeatur aqua baptismalis et periculum impendeat, sacerdos utatur aqua simplici, ter vel etiam semel infundens aquam super caput baptizandi in modum crucis dicens:

N. Ego te baptizo, in nómíne Patris †, et Filii †, et Spiritus † Sancti.

Si vivis, ego te baptizo, in nómíne Patris †, et Filii †, et Spiritus † Sancti.

Si supervixerit, suppleantur alii ritus omissi.

Formula administrandi Viatici:

Accipe, frater (vel soror), Viáticum corporis Dómini nostri Jesu Christi, qui te custódiat ab hoste maligno, et perdúcat in vitam aetérnam. Amen.

Formula Absolutionis sacramentalis:

Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit:

Ego te absólvo ab ómnibus censúris et peccátis in nómíne Patris †, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Formula Extremae Unctionis:

In casu verae necessitatis sufficit forma ad Unctionem unicam (frontis):

Per istam sanctam Unctiōnem † indúlgeat tibi Dóminus quidquid deliquisti. Amen.

Quodsi dubitet, an vivat adhuc, dicat:

Si vivis, per istam sanctam Unctiōnem † indúlgeat tibi Dóminus quidquid deliquisti. Amen.

Pueris, qui nondum ad sacramentum Poenitentiale admissi erant, detur in hoc gravissimo casu absolutio et Extrema Uncio sub conditione: si capax es.

Absolutio ab haeresi.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius et Revni Episcopi N. N. mihi commissa, absolvó te a vinculo excommunicationis, in quam propter haeresim professam — (aut schisma professum incurristi) — (: vel in dubio an profitens excommunicationem revera incurriterit: forsitan incurristi :) recipio te in gremium sanctae matris Ecclesiae et restituo te communioni et unitati fidelium ac sanctis Sacramentis Ecclesiae: in nómíne † Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit:

Ego te absolvó ad ómnibus censuris et peccatis, in nómíne Patris †, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

Benedictio ad omnia.

Haec benedictionis formula adhiberi potest a quovis Sacerdote pro omnibus rebus, de quibus specialis benedictio non habetur.

- V. Adjutórium nostrum in nómine Dómini.
- R. Qui fecit coelum et terram.
- V. Dómine, exaudi orationem meam.
- R. Et clamor meus ad te véniat.
- V. Dominus vobiscum.
- R. Et cum spiritu tuo.

O r é m u s.

Deus, cujus verbo sanctificántur ómnia, bene † dictióinem tuam effúnde super creatúram istam (creatúras istas): et praesta, ut quisquis ea (eis) secundum legem et voluntátem tuam cum gratiárum actione usus fúerit, per invocationem sanctissimi Nómínis tui, cónporis sanitátem et ánimae tutélam te auctóre percípiat. Per Christum, Dóminum nostrum. R. Amen.

Deinde illam (illas) Sacerdos aspergit aqua benedicta.

Calendarium perpetuum
Modus querendī diem hebdomadis cor-
respondentem alicui epochae vel eventui

TABELLA I.

ANNI				
00	01	02	03	04 05
06	07	—	08 09	10 11
—	12	13	14 15	— 16
17	18	19	20 21	22
23	—	24 25	26 27	—
28	29	30 31	—	32 33
34	35	—	36 37	38 39
—	40	41 42	43	— 44
45	46	47	—	48 49 50
51	—	52 53	54	55
56	57	58 59	—	60 61
62	63	—	64 65	66 67
—	68 69	70 71	—	72
73	74	75	—	76 77 78
79	—	80 81	82	83
84	85	86 87	—	88 89
90	91	—	92 93	94 95
—	96	97	98 99	—
SAECULA				
JULIANA			Gregor.	
0 7 14			17 21 25	6 0 1 2 3 4 5
1 8 15	Usq. ad 15 Oct. 1582			5 6 0 1 2 3 4
2 9			18 22 26	4 5 6 0 1 2 3
3 10				3 4 5 6 0 1 2
4 11	A 15 Oct. 1582		15 19 23 27	2 3 4 5 6 0 1
5 12			16 20 24 28	1 2 3 4 5 6 0
6 13				0 1 2 3 4 5 6
MENSES				
TABELLA II.				
1	2	3	4	5
2	3	4	5	6
3	4	5	6	0
4	5	6	0	1
5	6	0	1	2
6	0	1	2	3
0	1	2	3	4
TABELLA III.				
1	D	L	M	J
2	L	M	J	S
3	M	J	V	S
4	M	J	V	S
5	J	V	S	D
6	V	S	D	L
0	S	D	L	M
		M	M	J
				V

Září 1943

1	<i>Středa</i>
	Sv. Jiljí, O.
2	<i>Čtvrtek</i>
	Sv. Štěpána, k., V.
3	<i>Pátek</i>
	Sv. Mansveta, B. a V.
4	<i>Sobota</i>
	Sv. Rosalie, P.

Září 1943

<i>Neděle</i>	5
12. p. Pent., 2. Sept.	
Sv. Vavřince Just., B. a V.	
<i>Ponděli</i>	6
Sv. Zachariáše, pror.	
<i>Úterý</i>	7
Bl. Melichara Grod., M.	
<i>Středa</i>	8
Narození Panny Marie	
<i>Čtvrtek</i>	9
Sv. Gorgonia, M.	
<i>Pátek</i>	10
Sv. Mikuláše Tol., V.	
<i>Sobota</i>	11
Sv. Prota a Hyacinta, Mm.	

Září 1943

12 *Neděle*
13. p. Pent., 3. Sept.

Jména Panny Marie

13 *Pondělí*

Sv. Amáta, B. a V.

14 *Úterý*

Povýšení sv. Kříže

15 *Středa*

Q. Temp. Sedmibolestné Panny Marie

16 *Čtvrtek*

Sv. Lidmily, Vd., M., patronky vlasti

17 *Pátek*

Q. Temp. Stigm. sv. Františka z Assisi

18 *Sobota*

Q. Temp. Sv. Josefa Kup., V.

Září 1943

Neděle 19
14. p. Pent., 4. Sept.

Sv. Januaria a dr., Mm.

Pondělí 20

Sv. Eustacha a dr., Mm.

Úterý 21

Sv. Matouše, Ap. a Ev.

Středa 22

Sv. Tomáše z V., B. a V.

Čtvrtek 23

Sv. Lina, Pp. a M.

Pátek 24

P. Marie de Mercede

Sobota 25

Sv. Kleofáše, M.

Září 1943

26 Neděle

15. p. Pent., 5. Sept.

Sv. Cypriana a Justiny,
Mm.

27 Pondělí

Sv. Kosmy a Damiana,
Mm., patronů vlasti

28 Úterý

Sv. Václava,
dědice země České, M.

29 Středa

Sv. Michaela, arch.

30 Čtvrtok

Sv. Jeronyma, V. a C.
uč.

Ríjen 1943

1 Pátek

Sv. Remigia, B. a V.

2 Sobota

Sv. andělů strážných

Ríjen 1943

Neděle 3

16. p. Pent., 1. Oct.

Sv. Terezie Jež., P.

Pondělí 4

Sv. Františka z Ass., V.

Úterý 5

Sv. Placida a dr., Mm.

Středa 6

Sv. Brunona, V.

Čtvrtok 7

Slav. posv. růžence

Pátek 8

Sv. Brigitte, Vd.

Sobota 9

Sv. Diviše, B. a M.

Říjen 1943

10 *Neděle*

17. p. Pent., 2. Oct.

Sv. Františka Borg., V.

11 *Pondělí*

Mateřství Panny Marie

12 *Úterý*

Sv. Maxmiliána, B. a M.

13 *Středa*

Sv. Eduarda, V.

14 *Čtvrtek*

Sv. Kalista, Pp. a M.

15 *Pátek*

Sv. Terezie Veliké, P.

16 *Sobota*

Sv. Hedviky, Vd.

Říjen 1943

Neděle 17

18. p. Pent., 3. Oct.

Sv. Markety Marie Alacoque, P.

Pondělí 18

Sv. Lukáše, Evang.

Úterý 19

Sv. Petra z Alk., V.

Středa 20

Sv. Jana Kenty, V.

Čtvrtek 21

Sv. Voršíly, P.

Pátek 22

Sv. Korduly, P. a M.

Sobota 23

Sv. Theodora, M.

Říjen 1943

Neděle katol. misií.

24 Neděle
20. p. Pent., 4. Oct.

Sv. Rafaela, arch.

25 Pondělí

Sv. Chrysanta a Darie,
Mm.

26 Úterý

Sv. Evarista, Pp. a M.

27 Středa

Sv. Vincenta a dr., Mm.

28 Čtvrtek

Sv. Šimona a Judy, App.

29 Pátek

Sv. Narcise, B. a V.

30 Sobota

Sv. Marcela, M.

Říjen 1943

Neděle 31
20. p. Pent. 1. Nov

Sv. Wolfganga, B. a V.

Pondělí 1 **Listopad 1943**

Všech svatých

Úterý 2

Památka Dušiček

Středa 3

Sv. Huberta, B. a V.

Čtvrtek 4

Sv. Karla Bor., B. a V.

Pátek 5

Sv. ostatků

Sobota 6

Sv. Leonarda, V.

Listopad 1943

7 Neděle

21. p. Pent. 2. Nov.

Sv. Engelberta, B. a M.

8 Pondělí

Sv. Čtyř k. mučedníků

9 Úterý

Zasvěcení basiliky nejsv.
Vykupitele v Lateráně

10 Středa

Sv. Ondřeje A., V.

11 Čtvrtek

Sv. Martina, B. a V.

12 Pátek

Sv. Benedikta a br.,
Mm., patronů vlasti

13 Sobota

Sv. Didaka, V.

Listopad 1943

Neděle 14

22. p. Pent. 3. Nov.

Sv. Josafata, B. a M.

Pondělí 15

Sv. Alberta Vel., B., V.
a C. uč.

Úterý 16

Sv. Edmunda, B. a V.

Středa 17

Sv. Řehoře D., B. a V.

Čtvrtek 18

Posv. basilik sv. Petra a
sv. Pavla

Pátek 19

Sv. Alžběty Dur., Vd.

Sobota 20

Sv. Felixe z Valois, V.

Listopad 1943

21 Neděle
23. (ult.) p. Pent., 4. Nov.

Obětování Panny Marie

22 Pondělí

Sv. Cecilie, P. a M.

23 Úterý

Sv. Klimenta I., Pp. a M.

24 Středa

Sv. Jana od Kříže, V. a
C. uč.

25 Čtvrtek

Sv. Kateřiny, P. a M.

26 Pátek

Sv. Silvestra, O.

27 Sobota

Sv. Virgilia, B. a V.

Listopad 1943

Neděle 28
1. Adv.

Sv. Rufa, M.

Pondělí 29

Sv. Saturnina, M.

Úterý 30

Sv. Ondřeje, Ap.

Středa 1

Prosinec 1943

Bl. Edmunda Kamp., M.

Čtvrtok 2

Sv. Bibiány, P. a M.

Pátek 3

Sv. Františka Xav., V.

Sobota 4

Sv. Petry Chr., B., V. a
C. uč.

Prosinec 1943

5 Neděle
2. Adv.

Sv. Sávy, O.

6 Pondělí

Sv. Mikuláše, B. a V.

7 Úterý

Sv. Ambrože, B., V. a C.
uč.

8 Středa

*Neposkvrněného Početí
Panny Marie*

9 Čtvrtek

Sv. Leokadie, P. a M.

10 Pátek

Sv. Melchiada, Pp. a
M.

11 Sobota

Sv. Damasa, Pp. a V.

Prosinec 1943

12 Neděle
3. Adv.

Sv. Synesia, M.

13 Pondělí

Sv. Lucie, P. a M.

14 Úterý

Sv. Spiridiona, B. a M.

15 Středa

Q. Temp.
Sv. Maximina, V.

16 Čtvrtek

Sv. Eusebia, B. a M.

17 Pátek

Q. Temp.
Sv. Lazara, B. a M.

18 Sobota

Q. Temp.
Sv. Graciána, B. a V.

Prosinec 1943

19 Neděle

4. Adv.

Sv. Nemesia, M.

20 Pondělí

Sv. Ammona, M.

21 Úterý

Sv. Tomáše, Ap.

22 Středa

Sv. Flaviána, M.

23 Čtvrtek

Sv. Viktorie, P. a M.

24 Pátek

Svatvečer Narození Páně
Adam a Evy

Hod Boží vánoční

25 Sobota

Narození Pána našeho
Ježíše Krista

Prosinec 1943

Neděle 26

Sv. Štěpána, Prvomuč.

Pondělí 27

Sv. Jana, Ap. a Evang.

Úterý 28

Sv. Mláďátek

Středa 29

Sv. Tomáše K., B. a M.

Čtvrtek 30

Sv. Sabina a dr., Mm.

Pátek 31

Sv. Silvestra, Pp. a V.

Sobota 1

Leden 1944

Obřezání Pána našeho
Ježíše Krista

Nový rok

L e d e n 1 9 4 4

2 Neděle

Nejsv. Jména Ježiš
Sv. Makaria Alex., O.

3 Pondělí

Sv. Jenovefy, P.

4 Úterý

Sv. Tita, B. a V.

5 Středa

Sv. Telesfora, Pp. a M.

6 Čtvrtek

Zjevení Páně

7 Pátek

Sv. Luciána, M.

8 Sobota

Sv. Severina, O.

L e d e n 1 9 4 4

Neděle 9

1. p. Epiphania.

Svaté Rodiny

Pondělí 10

Sv. Agathona, Pp. a V.

Úterý 11

Sv. Hygina I., Pp. a M.

Středa 12

Sv. Proba, B. a V.

Čtvrtek 13

Sv. Leoncia, B. a V.

Pátek 14

Sv. Hilaria, B., V. a C.
uč.

Sobota 15

Sv. Pavla, poust., V.

Leden 1944

16 Neděle

2. p. Epiphania.

Sv. Marcela, Pp. a M.

17 Pondělí

Sv. Antonína, O.

18 Úterý

Nastolení sv. Petra
v Římě

19 Středa

Sv. Maria a dr., Mm.

20 Čtvrtok

Sv. Fabiána, Pp., a
Šebestiána, Mm.

21 Pátek

Sv. Anežky, P. a M.

22 Sobota

Sv. Vincence a Anastasie,
Mm.

Leden 1944

Neděle 23

3. p. Epiphania.

Sv. Raymunda, V.

Pondělí 24

Sv. Timothea, B. a M.

Úterý 25

Obrácení sv. Pavla

Středa 26

Sv. Polykarpa, B. a M.

Čtvrtok 27

Sv. Jana Zlat., B., V. a
C. uč.

Pátek 28

Sv. Petra Nol., V.

Sobota 29

Sv. Františka Sal., B., V.
a C. uč.

L e d e n 1 9 4 4

30 *Neděle*
4. p. Epiphania.

Sv. Martiny, P. a M.

31 *Pondělí*

Sv. Jana Bosco, V.

Ú n o r 1 9 4 4

1 *Úterý*

Sv. Ignáce, B. a M.

2 *Středa*

Očištování bl. Panny
Marie

3 *Čtvrtek*

Sv. Blažeje, B. a M.

4 *Pátek*

Sv. Ondřeje, B. a V.

5 *Sobota*

Sv. Háty, P. a M.

Ú n o r 1 9 4 4

Neděle **6**
Septuagesima (Devítínek).

Sv. Doroty, P. a M.

Pondělí **7**

Sv. Romualda, O.

Úterý **8**

Sv. Jana z Mathy, V.

Středa **9**

Sv. Cyrila Alex., B., V.
a C. uč.

Čtvrtek **10**

Sv. Scholastiky, P.

Pátek **11**

Zjevení bl. P. Marie
Lurd.

Sobota **12**

Sv. sedmi zaklad., Vv.

Únor 1944

13 Neděle
Sexagesima (1. po Devítnáku).

Sv. Benigna, M.

14 Pondělí

Sv. Valentina, M.

15 Úterý

Sv. Faustina a Jovity,
Mm.

16 Středa

Sv. Juliány, P. a M.

17 Čtvrtok

Sv. Faustina, M.

18 Pátek

Sv. Simeona, B. a M.

19 Sobota

Sv. Gabina, M.

Únor 1944

Neděle 20
Quinquagesima (2. po Devítnáku).

Sv. Euchera, B. a V.

Pondělí 21

Sv. Petra Mav., M.

Úterý 22

Nastolení sv. Petra
v Antiochii

Středa 23

Popelec. Sv. Petra Da-
mian., B., V. a C. uč.

Čtvrtok 24

Přestupný den

Pátek 25

Sv. Matěje, Ap.

Sobota 26

Sv. Valburgy, P.

Únor 1944

27 *Neděle*

1. Quadrag. (Invocabit).

Sv. Markety Korton.,
kaj.

28 *Pondělí*

Sv. Gabriela Poss., V.

29 *Úterý*

Sv. Romana, O.

Březen 1944

1 *Středa*

Q. Temp.

Sv. Albína, B. a V.

2 *Čtvrtek*

Bl. Anežky Přem., P.,
patronky vlasti

3 *Pátek*

Q. Temp.

Sv. Kunhuty, P.

4 *Sobota*

Q. Temp. Přenesení
ostatků sv. Václava

Březen 1944

Neděle

5

2. Quadrag. (Reminiscere).

Sv. Foky, M.

Pondělí 6

Sv. Perpetuy a Felicity,
Mm.

Úterý 7

Sv. Tomáše Aq., V. a C.
uč.

Středa 8

Sv. Jana z Boha, V.

Čtvrtek 9

Sv. Františky Řím., Vd.

Pátek 10

Sv. 40 muč. sebastij-
ských

Sobota 11

Bl. Jana Ogilvie, M.

Březen 1944

12 *Neděle*

3. Quadrag. (Oculi).

Sv. Řehoře Vel., Pp., V.
a C. uč.

13 *Pondělí*

Sv. Eufrasie, P.

14 *Úterý*

Sv. Matyldy, král.

15 *Středa*

*Zřízení Protektorátu
Čechy a Morava*

Sv. Klementa M.
Hofbauera, V.

16 *Čtvrtek*

Sv. Patrika, B. a V.

17 *Pátek*

Bl. Jana Sark., M.

18 *Sobota*

Sv. Cyrila Jerus., B., V.
a C. uč.

Březen 1944

Neděle 19

4. Quadrag. (Laetare).

Sv. Josefa, pěstouna
Páně

Pondělí 20

Sv. Vulframa, B. a V.

Úterý 21

Sv. Benedikta, O.

Středa 22

Sv. Pavla, B. a V.

Čtvrtek 23

Sv. Viktoriána a druhů,
Mm.

Pátek 24

Sv. Gabriela, arch.

Sobota 25

Zvěstování P. Marie

Březen 1944

26 *Neděle*
5. Quadrag. (Passionis) Smrtevná.

Sv. Haštala, M.

27 *Pondělí*

Sv. Jana Dam., C. uč.

28 *Úterý*

Sv. Jana Kapistrána, V.

29 *Středa*

Sv. Cyrila, M.

30 *Čtvrtek*

Sv. Kvirina, M.

31 *Pátek*

Sedmibolestné P. Marie
Sv. Balbíny, P.

Duben 1944

1 *Sobota*

Sv. Theodory, P. a M.

Duben 1944

Neděle **2**
6. Quadrag. (Palmarum) Kv. ned.

Sv. Františka z P., V.

Pondělí **3**

Sv. Richarda, B. a V.

Úterý **4**

Sv. Isidora, B., V. a C.
uč.

Středa **5**

Sv. Vincence Ferr., V.

Čtvrtek **6**

Zelený čtvrtok

Pátek **7**

Velký pátek

Sobota **8**

Bílá sobota

Duben 1944

9 Neděle

Hod Boží velikonoční

10 Pondělí

Pondělí velikonoční

11 Úterý

Sv. Lva I., Pp., V. a C.
uč.

12 Středa

Sv. Julia, Pp. a V.

13 Čtvrtek

Sv. Hermenegilda, M.

14 Pátek

Sv. Justina, M.

15 Sobota

Sv. Basiliše a Anastazie,
Mm.

Duben 1944

Neděle 16

1. p. Pascha (in Albis). Bílá ned.

Sv. Benedikta Jos. L., V.

Pondělí 17

Sv. Aniceta, Pp. a M.

Úterý 18

Sv. Apolonia, M.

Středa 19

Sv. Lva IX., Pp. a V.

Čtvrtek 20

Sv. Sulpicia, M.

Narozeniny Vůdce Adolfa Hitlera

Pátek 21

Sv. Anselma, B., V. a
C. uč.

Sobota 22

Sv. Sotera, Pp. a M.

Duben 1944

23 Neděle

2. p. Pascha.

Sv. Vojtěcha, B. a M.,
patrona vlasti

24 Pondělí

Sv. Jiří, M.

25 Úterý

Sv. Marka, Evg. Lita-
niae majores

26 Středa

Sv. Kleta a Marcelina,
Pp. a Mm.

27 Čtvrtok

Sv. Petra Kanisia, V. a
C. uč.

28 Pátek

Sv. Pavla de Cr., V.

29 Sobota

Sv. Petra, M.

Duben 1944

Neděle 30

3. p. Pascha.

Sv. Kateřiny Sien., P.

Pondělí 1

Květen 1944

Sv. Filipa a Jakuba, App.

Svátek práce

Úterý 2

Sv. Athanáše, B., V. a
C. uč.

Středa 3

Nalezení sv. Kříže

Čtvrtok 4

Sv. Moniky, Vd.

Pátek 5

Sv. Pia, Pp. a V.

Sobota 6

Sv. Jana Ap. před bra-
nou Latinskou

Květen 1944

7 *Neděle*

5. p. Pascha

Sv. Stanislava, B. a M.

8 *Pondělí*

Zjevení sv. Michaela,
arch.

9 *Úterý*

Sv. Řehoře Naz., B., V.
a C. uč.

10 *Středa*

Sv. Antonína, B. a V.

11 *Čtvrtek*

Sv. Mamerta, B. a V.

12 *Pátek*

Sv. Pankráce, M.

13 *Sobota*

Sv. Roberta Bellar., B.,
V. a C. uč.

Květen 1944

7 *Neděle*

4. p. Pascha

Sv. Bonifáce, M.

8 *Pondělí*

Sv. Jana Kř. de la Salle,
V. Litanie minores

9 *Úterý*

Sv. Jana Nepom., M.,
patrona vlasti. Litaniae
minores

10 *Středa*

Sv. Paschala, V.
Litaniae minores

11 *Čtvrtek*

Nanebevstoupení Páně

12 *Pátek*

Sv. Petry Celest., Pp.
a V.

13 *Sobota*

Sv. Bernardiny Sien.,
V.

Květen 1944

21 Neděle

6. p. Pascha.

Sv. Valenta, B. a M.

22 Pondělí

Sv. Julie, P. a M.

23 Úterý

Sv. Desideria, B. a M.

24 Středa

P. Marie, Pomocnice
křesťanů

25 Čtvrtok

Sv. Řehoře VII., Pp. a
V.

26 Pátek

Sv. Filipa Neri, V.

27 Sobota

Sv. Bedy Ctihod., V. a
C. uč.

Květen 1944

Neděle 28

Hod Boží svatodušní

Pondělí 29

Pondělí svatodušní

Úterý 30

Bl. Zdislavy, terc. O. P.

Středa 31

Q. Temp. - P. Marie,
Prostřednice všech mil.

Čtvrtek 1 Červen 1944

Sv. Fortunáta, V.

Pátek 2

Q. Temp. - Sv. Marcel-
lina a dr., Mm.

Sobota 3

Q. Temp. - Sv. Klotil-
dy, král.

K. D. 4

Červen 1944

4 Neděle

1. p. Pent.

Nejsvětější Trojice

5 Pondělí

Sv. Bonifáce, B. a M.

6 Úterý

Sv. Norberta, B. a V.,
patrona vlasti

7 Středa

Sv. Roberta, O.

8 Čtvrtok

Božího Těla

9 Pátek

Sv. Prima a Feliciána,
Mm.

10 Sobota

Sv. Markety, král., Vd.

Červen 1944

Neděle 11

2. p. Pent.

Sv. Barnabáše, Ap.

Pondělí 12

Sv. Jana Fak., V.

Úterý 13

Sv. Antonína Pad., V.

Středa 14

Sv. Basilia, B., V. a C.
uč.

Čtvrtok 15

Sv. Vítá, M., patrona
vlasti

Pátek 16

Nejsvětějšího Srdce
Pána Ježíše

Sobota 17

Sv. Adolfa, B. a V.

Červen 1944

18 Neděle

3. p. Pent.

Sv. Efrema, V. a C. uč.

19 Pondělí

Sv. Juliany Falk., P.

20 Úterý

Sv. Silvera, Pp. a M.

21 Středa

Sv. Aloise z Gonz., V.

22 Čtvrtok

Sv. Pavlína, B. a V.

23 Pátek

Sv. Agripiny, P. a M.

24 Sobota

Narození sv. Jana Křt.

Červen 1944

Neděle 25

4. p. Pent.

Bl. Ivana, čes. poust.

Pondělí 26

Sv. Jana a Pavla, Mm.

Úterý 27

Sv. Ladislava, krále, V.

Středa 28

Sv. Ireneia, B. a M.

Čtvrtok 29

Sv. Petra a Pavla, App.

Pátek 30

Památka sv. Pavla, Ap.

Sobota 1 Červenec 1944

Nejsvětější Krve
Pána Ježíše

Červenec 1944

2 Neděle

5. p. Pent.

Navštívení P. Marie

3 Pondělí

Sv. Lva II., Pp.

4 Úterý

Sv. Prokopa, O.,
patrona vlasti

5 Středa

*Sv. Cyrila a Metoděje,
Bb. a Vv., věrozvěstů slov.*

6 Čtvrtok

Sv. Isaiáše, proroka

7 Pátek

Sv. Vilibalda, B. a V.

8 Sobota

Sv. Alžběty, královny, Vd.

Červenec 1944

Neděle

9

6. p. Pent.

Sv. mučedníků gorkum.

Pondělí 10

Sv. Felicity a 7 bratří,
Mm.

Úterý 11

Sv. Pia I., Pp. a M.

Středa 12

Sv. Nabora a Felixe,
Mm.

Narozeniny stát. prezidenta Dra E. Háchy

Čtvrtok 13

Sv. Anakleta, Pp. a M.

Pátek 14

Bl. Hroznaty, M., patr.
vlasti - Sv. Bonaventury,
B., V. a C. uč.

Sobota 15

Sv. Jindřicha, krále, V.

Červenec 1944

16 Neděle

7. p. Pent.

Panny Marie Karmel.

17 Pondělí

Sv. Alexia, V.

18 Úterý

Sv. Kamila z Lellis, V.

19 Středa

Sv. Vincence z Pauly, V.

20 Čtvrtok

Sv. Jeronyma Emil., V.

21 Pátek

Sv. Praxedy, P.

22 Sobota

Sv. Marie Magdaleny,
kajíc.

Červenec 1944

Neděle 23

8. p. Pent.

Sv. Apolináře, B. a M.

Pondělí 24

Sv. Kristiny, P. a M.

Úterý 25

Sv. Jakuba St., Ap.

Středa 26

Sv. Anny, matky P.
Marie

Čtvrtok 27

Sv. Pantaleona, M.

Pátek 28

Sv. Inocence, Pp. a V.

Sobota 29

Sv. Marty, P.

Červenec 1944

30 Neděle

9. p. Pent. (1. Aug.)

Sv. Abdona a Sennena,
Mm.

31 Pondělí

Sv. Ignáce z Loyoly, V.

Srpen 1944

1 Úterý

Sv. Petra v ok.

2 Středa

Sv. Alfonsa Lig., B., V.
a C. uč.

3 Čtvrtek

Nalezení ostatků sv.
Štěpána, prvomuč.

4 Pátek

Sv. Dominika, V.

5 Sobota

Panny Marie Sněžné

Srpen 1944

Neděle

10. p. Pent. (2. Aug.).

Proměnění Páně

Pondělí 7

Sv. Kajetána, V.

Úterý 8

Sv. Cyriaka a dr., Mm.

Středa 9

Sv. Jana M. Vianneye,
V.

Čtvrtek 10

Sv. Vavřince, M.

Pátek 11

Sv. Tiburcia a Zuzany,
Mm.

Sobota 12

Sv. Kláry, P.

S r p e n 1944

13 Neděle

11. p. Pent. (3. Aug.).

Sv. Hypolita, M.

14 Pondělí

Sv. Eusebia, V.

15 Úterý

Nanebevzetí P. Marie

16 Středa

Sv. Joachima, otce P.
Marie

17 Čtvrtek

Sv. Hyacinta, V.

18 Pátek

Sv. Agapita, M.

19 Sobota

Sv. Jana Eud., V.

S r p e n 1944

Neděle 20

12. p. Pent. (4. Aug.)

Sv. Bernarda, O. a C.
uč.

Pondělí 21

Sv. Jany Fr. de Chant.,
Vd.

Úterý 22

Sv. Timothea, M.

Středa 23

Sv. Filipa Ben., V.

Čtvrtek 24

Sv. Bartoloměje, Ap.

Pátek 25

Přenesení ostatků sv.
Vojtěcha

Sobota 26

Sv. Zefyrina, Pp. a M.

27 Neděle

13. p. Pent. (5. Aug.).

Sv. Josefa Kalas., V.

28 PondělíSv. Augustina, B., V.
a C. uč.**29 Úterý**

Stětí sv. Jana Křt.

30 Středa

Sv. Růženy Limské, P.

31 ČtvrtokSv. Raymunda Non.,
V.**OD INTELIGENTA K INTELIGENCI**

Co nazýváme vědou, to jsou hodnoty lidského poznání velmi přezkoušeného ve světě nerostném, dosti spolehlivého ve světě živočišném, ale zcela vratkého, pokud se zabývá člověkem, životem zástupů, národů a dob. Tvrďili-li často velcí myslitelé, že historie je druhem poesie, pak totéž můžeme říci o mladých vědách, které se zabývají životem lidské společnosti. Je přímo výstražné, kolik puncovaných psychologů, sociologů a filosofů selhalo jako státníci. A selhalí z toho prostého důvodu, že nedbalí lidového pořekadla: Dělají-li dva totéž, není to totéž. Věda svádí ke kopírování, aplikování obyčejně právě tam, kde je to nejméně vhodné. Historické aplikace nebo kopie jsou nejnebezpečnější právě v době, kdy jako stráže se střídají nejen základní ideje, nýbrž také vedoucí vrstvy.

Nebylo větší blamáže, než jakou utržili muži vědy před stopadesáti lety francouzskou revolucí a nyní opět německým nacionálním socialismem. Základní chybou všech těchto zajisté duchaplných mudranců bylo, že podceňovali sílu a vulkanickou tvořivost idejí, které jim byly cizí, nové a kterými pohrdali z toho malicherného důvodu, že otcem těchto idejí nebyl uznaný hodnostář, člen nějaké vědecké instituce. To jsou totiž ostatky názorů minulého století, které se snažilo *víru zatlačit vědou*. Byl to pokus, který selhal, jak ukazuje velmi drasticky dnešek a vše, co právě prožíváme v Evropě a co otřásá celým světem. Studená věda s šedou teorií nemůže nastoupit na místo planoucí víry, kterou provází záře citu. Mezi ušněrovanou vědou a nespoutanou vírou je asi takový rozdíl jako mezi násobilkou a básní.

Nyní ovšem má zástupce vědy se mne tázat, zda pokládám vědění vůbec za věc zbytečnou, překonanou. Otázka je odůvodněná a musí být zodpovězena. Mezi vědou a vírou je takový poměr, jako mezi brzdou a motorem, je-li už pokrok vozidlem, které nás má dopravit do budoucnosti. Motor bez brzdy znamená mnohdy cestu do propasti, ale brzda sama,

to je stání na místě. To je smrt, ať už jde o život myší anebo o život celých národů.

Co je tedy nutné, aby život byl sytě vyžit, aby doba šla nutnou cestou vývoje? Zde je na místě, aby brzda s motorem tvořily celek, aby poznání se dalo oddaně a obětavě do služeb víry, která nás nese k novým cílům, která zachraňuje před zánikem. Musí tu být souhra vědy s vírou, ale nikdy nesmí dojít k tomu, aby víra byla podřízeným vědy, aby pak motor v zabrzděném vozidle doby běžel na prázdro.

Z knihy ministra Emanuela Moravce „O ČESKÝ ZÍTRÉK“.

Ing. Jan Dostálek:

IN MEMORIA AETERNA ERIT JUSTUS...

Za P. Ludolfem Czerminem.

Dne 1. června 1943 o třetí hodině odpolední opustila ušlechtilá duše tělesnou schránku vzácného redaktora Kalendáře katol. duchovenstva P. Ludolfa Czermina. Po pětiměsíčním utrpení zákeřná choroba uzavřela knihu života tohoto apoštolského kněze strahovských premonstrátů v sanatoriu v Jevíčku. České duchovenstvo i katolický lid ztratil opětne jednu z nejvýznačnějších aktivistických osobnosti stylu Brynychova, Podlahova, Zavoralova, Štulcova a Kosmákova. P. Ludolf nedovršil 43. rok svého věku, předčasně padl na brázdě Kristově. V nejintenzivnější všeestranné činnosti, ve službě Boží a bližních, byla jeho energie předčasně strávena. A není divu, neboť se nespokojoval s plněním svých regulérních povinností, nýbrž vyhledával a řešil časové úkoly moderní doby jak na poli pastoračním, charitativním, sociálním, tak i v oblasti literární, jež jeho předvídatý duch chápal za nutnosti. Bystrému jeho oku neušlo nic z duchového proudění času, jež se zdálo ovlivňovat náboženský život a sociální strukturu národa nejen v přítomnosti, ale i v daleké budoucnosti.

Již jako berní úředník od roku 1920, před vstupem do řádové kanonie strahovské v r. 1928 a před svým kněžstvím v roce 1935, byl integrálním všeestranným katolickým aktivistou, který nemalou měrou přispěl k zduchovnění mládeže. Hájil princip rovnováhy mezi kulturou ducha a těla. A jako kněz, nejprve co konventuál na Strahově, pak co kaplan v Radonicech nad Ohří a v Žatci a posléze jako administrátor a farář v Družci u Kladna, v prostředí náboženské Sahary, vykonal během krátké doby své působnosti pravé divy, o jakých se dovídáme z působení apoštolů, světců a nejhorlivějších misionářů.

Příčiny jeho úspěšné kněžské činnosti s obdivuhodnými výsledky spočívaly vedle milosti Boží, jež

byla s ním, v jeho osobních kvalitách, jež jej krásily. P. Ludolf byl ryzí charakter s bohatými vědomostmi a životními zkušenostmi. Příkladná byla jeho dobrota srdce, trpělivost, mírnost, skromnost, ohleduplnost k bližním, charitativní zanícenost, neutuchající horlivost. Byl pravou ozdobou svého rádu, neboť co slovem a perem učil, kázal a psal, to skutkem svým plnil a dotvrvával.

Spásá a blaho svěřených duší byly mu nejvyšším příkazem, zde neznal ohledu na sebe, nedbal dnů a nocí, pro něho neexistovaly úřední hodiny, neboť se zcela a bezvýhradně zasvětil a obětoval službě Boží a bližním.

Věděl jasné, že nejúčinnější pomůcka účelné pastýřské činnosti jest dobrá kniha a časopis, které lze poslati i tam, kam slovo Boží v chrámě hlásané a ve škole přednášené vniknouti nemůže. Proto byl nejen šířitelem dobrého tisku, ale sám jej vyplňoval svými poutavými povídками, svížnými příběhy, výchovnými úvahami, črtami z prostředí domácího i světového dění a dal všem strukturu, která musela čtenáře zcela zaujati. A tak i na tomto úseku svého snažení byl prvořadým umělcem. Nebylo časopisu a revue katolické, aby tam nebyl zajímavý článek, nesoucí jeho duchovní spisovatelské jméno: „František Maria Horák.“ Toto obsáhlé, gigantické dílo P. Ludolfa bude možno ve své velikosti a kvalitě teprve dokonale zhodnotiti, až prozkoumán bude strahovský archiv a literární pozůstalost zeskulého u jeho převzácné maminky. Bude to práce vděčná a záslužná, která nejen přispěje k poznání mimořádných kvalit P. Ludolfa, ale která s vděčností bude chápána a aplikována jak duchovními tak i laiky.

Všem, kdož znali P. Ludolfa, jeví se jako nevyčerpatelný zdroj rozzehujících jisker, kterými uchvacoval sebe, své okolí i své spolubratry na vinici Páně. Před několika roky převzal i redakci „Kaledáře katol. duchovenstva“ a učinil z něj věrného a praktického rádce duchovenstva. Dovedl pro tento nový úkol kolem sebe soustřediti řadu předních spisovatelů, odborníků z oblasti posvátného bohosloví, ale i z otázek k němu se přimykajících. Plánovité

rozvrhl na několik roků veškeré problémy, které dobově byly akutními a pro každý rok vybral několik úvah, které se jevily nejčasovějšími.

Podobně i pro Kalendář katol. duchovenstva na rok 1944 ještě v sanatoriu zredigoval dle svého projektu došlé úvahy a napsal črtu „Úvodem“, v níž sděluje, že je ve velkém léčebném ústavě, kde lékaři dávají dohromady jeho zle pochroumané zdraví. Pak líčí krásu budov a prostředí sanatoria, ale i bídou a utrpení, doufání i beznadějnou chorých uvnitř a končí větou: „Klame to, co si vytváří naše fantasi, klame to často!“ Patrně to byla poslední literární práce našeho milého v Pánu zeskulého redaktora, který v sanatoriu v Jevíčku „Kalendář katol. duchovenstva“ doredigoval a vydání jeho se již nedočkal. Ano, klame to často! Kdo by byl tušil o posledních vánocích, že je slaví P. Ludolf naposled, a že příští vánoce bude již snít poslední svůj sen, po dobrém boji, který bojoval, v kruhu svých řeholních spolubratří na tichém hřbitově v Nebušicích. Sám P. Ludolf předpokládal, aspoň tak lze z jeho dopisu soudit, že nalezně v Jevíčku uzdravení, a zatím se mu stalo místem smrti. Šlechetná duše tohoto věrného služebníka Kristova opustila v něm pozemskou vlast, aby ve vlasti nebeské vzala odměnu svou.

Vědomí se zdráhá přijmout skutečnost, že navždy se uzavřela ústa P. Ludolfa, že navždy vyhasl jeho zrak a z jeho ruky že provždy vypadlo pero, neboť se bojí pohledět na mezeru, která po něm zůstala. Byl jedním z největších našich kněžských ukazovatelů svrchovaných hodnot, příkazů a krás integrity křesťanství v katolictví i nadzemských výšin svatého kněžství. Práce jeho, vznesený dar, který nám zde zanechal, nemůže zmizet nikdy. Hluboká vděčnost a úcta k zeskulému zavazuje zachovat odkaz jeho budoucím.

K tichému svatému poli v Nebušicích zalétají naše vděčné vzpomínky, z nichž tuto klademe na čerstvý jeho rov a k jeho ušlechtilé duši ve výšinách nechť doznívají tklivé akordy antifony: „In memória aeterna erit justus, ab auditiōne mala non timēbit.“ — Ave anima pia.

ÚVODEM

Působil jsem několik let ve starém, prastarém městě. V jeho zdech bylo tolik krásných památek na zašlé věky: chrámy, městské brány, radnice, zbytky opevnění. Hlavní náměstí onoho města bylo věci samo pro sebe: většina domů měla ještě podloubí.

Můj tehdejší p. šéf nejednou rozhovořil se u stolu o minulosti města, a zejména podloubí jeho přirostla mu k srdci, a nejednou jsem slyšel z jeho úst:

„Jak krásné se žilo těm, kteří tu byli v době budování oněch podloubí anebo v době po ní následující. Jak klidně tehdy tekl život města i celého kraje, jak sousedsky se tu asi žilo, jak dobré! Ti, kteří tehdy žili, neměli ani zlomek oněch starostí, které máme my, s nimiž vstaváme i usínáme . . .“

*

Jsem ve velkém léčebném ústavě, kde dávají lékaři dohromady moje zle pochroumané zdraví. Ten nás ústav, naše sanatorium! Velké, krásné moderní budovy v hustém závoji smaragdových lesů a před budovami pestrý koberec parků! Tak krásné, na první pohled překrásné jsou ony budovy a jejich prostředí.

Přijel za mnou přítel na návštěvu. Vedu jej schodištěm nahoru do svého pokoje. Schodiště je plné květů a zeleně.

„Jak krásně tu je — taková čistota — a tolik zeleně — překrásně je zde! Div, že vám nezávidím!“ hovoří můj známý.

A zatím — na čtyři sta chorých plic hledá tu ustavičné uzdravení. A v těch krásných budovách našeho sanatoria — kolik je skryto bídy a utrpení, dousání i beznadějnosti . . . Kolikráté již anděl smrti zamával perutěmi nad budovami, a kolikráté šel po schodiště dolů někdo, koho propustili z ústavu pro nevyléčitelnost, aby smrt doma si přišla pro svou kořist . . .

*

Klame to, co si vytvoří naše fantacie, klame to často.

Ba, přečasto.

Šel jsem kdysi s přitelem pražskou Křemencovou ulici ráno před osmou hodinou. Měli jsme jakési řízení u p. ředitele tamního gymnasia.

Kolem nás valil se ke gymnasiální budově jarý proud studentů a studentek. A do veselého jejich švitoření zazněla náhle trubka auta — je tomu již několik let — „tu, tu, tu“.

Á vtom zastavil těsně před námi u vchodu do školy nádherný vůz a v něm seděl kromě šoféra studentik.

V té chvíli můj přítel spustil: „To je pěkný pořádek na tom světě! Co já jsem se, ať pršelo nebo sněžilo, pěšky našlapal do školy — a byl to notný kus světa — a tady takový hnadle usmrkanec se vozí autem! To je pořádek!?!“

Leč utomjsme se zarazili oba. Vždyť šofér pomáhal z polstářů auta ven studentovi ochrnulému na obě nohy, který se pak plížil o berlích za šťastnějšími svými druhy do brány školy . . .

*

Byl jsem na dovolené a „vypadl“ jsem tím jaksi z ovzduší svého působiště.

A když jsem šel z nádraží ve večerním stmívání do města, šel jsem kolem vily, jejichž majitele jsem znal, a dobré znal. Bohatí manželé, libující si v pořádání hostin a zábav. Jejich salon často hostil mnoho lidí a jejich stůl měl na sobě jídla, o nichž našinec ani nevěděl, jak do toho a z čeho to je.

Jdu kolem vily a do večerního stmívání jásně září veliká okna proslulého salonu i vedlejších místností.

„Inu, zase bude hostina a bude všechno jídlo a vyrukují staré láhvě vína!“ myslil jsem si a můj žaludek, který cestou vtrávил, zatoužil tak trochu po tom, aby byl účasten dobré hostiny.

Druhého dne jsem se doveděl, že v té chvíli, kdy jsem šel kolem vily, její majitelé ukládali do rakve své jediné náhle zemřelé dítě, dcerušku . . ., a to právě v saloně . . .

*

Tak nás to klame a tak snadno jsme i my přistupní čemusi jako závisti, tak rádi i my někdy věšme hlavu s troškou beznadějnosti anebo roztrpčenosti v duši.

Dokončil jsem svoje kázání o Prozřetelnosti Boží, o tom, jak krátkozrácí jsme my lidé, sesílá-li na nás Bůh bolest a utrpení. A kdybychom měli oči Boží, museli bychom plesati a jásatí nad mnohou ranou, která nás zasáhne.

A tu přijde ke mně muž kterýsi a praví mi: „Slova zlaté a svaté pravdy jste řekl, velebný pane. Já sám jsem to zakusil, a vlastně my všichni, celá rodina.

Rodiče byli kdysi chudí a neměli než svoje pracovité ruce. Ale tyto ruce nezahály a tak kousek po kousíčku přibývalo majetku, až měli celé hospodářství. Bože, co se chudáci za ta léta nadřeli, než tó tak daleko do-táhl!

Nás chlapců doma bylo pět, a že my starší jsme se každý vyučili nějakému řemeslu, dohodli jsme se, že všechno dostane nejmladší bratr.

Je tomu ale pět let, co nám umřela maminka. Bože, co jsme se tehdy naplakali i nareptali proti Pánu Bohu! Sotva že se mohla miti dobře, že po vši té dřině si mohla odpočinouti, umřela...

A víte, na koleno nyní děkujeme Pánu Bohu, že tehdby umřela! Nejmladší bratr se pak oženil, vzal si fisfenu z města, která jej úplně měla ve svém vleku a pro niž práce byla něčím neznámým. A bratr přišel o všecko.

Představte si, jaká bolest, nesmírná bolest by to byla pro matku, kdyby se byla musela dočkat žhroucení majetku, na němž lpléto tolík jejího potu, jejího odříkání a práce! Díky Bohu, že si ji vzal, než k tomu všemu došlo!“

*

Tak život kolem nás učí nás důvěře v Boha i pevnému vědomí, Bůh že dopustí, ale neopustí. Vědomí, že i u sebe temnějšího mraku strana obrácená k slunci je jasná a skvoucí!

A jak Bůh za nás pracuje!

Bylo to asi před sedmi lety, když jsem jel autem šírým průmyslovým revírem na severu tehdejších Čech. Vůz uháněl, a kam oko pohlédlo, komínky, továrny, dílny, typické dělnické kolonie. A mezi nimi šachty.

Já jsem se tehdy zamyslel a v duchu jsem nad šírým krajem viděl vláti rudý, marxistický prapor. A myslел

jsem si: všichni ti, kteří tu žijí a pracují, věří v učení a program Žida Marxe! Kdo jim kdy tuto víru vezme? To je nad lidské sily, to je gigantická práce na dlouhá desetiletí, ne-li staletí, pro armádu pracovníků!“

To domníval jsem se tehdy. A přešel nějaký ten rok — a rudý prapor marxismu klesl k zemi, byl zašlapán v prach a bláto. Davy se od něho odvrátily. To zdánlivě nemožné hravě se stalo skutečnosti! Tak pracuje, tak pomáhá Bůh!

*

Jedna útěcha, nesmírná útěcha hovoří k nám z Bohem řízených osudů jedinců a dějin celého světa:

Že slunce vždy bylo mocnější než noc,
že láska vždy byla mocnější než hřich,
že nebe vždy bylo silnější než peklo
a že dobro vždy bylo silnější než зло!

Dr Bohuslav Jarolímek, opat, Praha-Strahov:

PASTORÁLNÍ ZÁPISKY

Může být svatý život bezvýznamný? „Svatý život má velikou cenu sám o sobě, ale není-li spojen s prozíravostí a uměním obcovat s lidmi, zůstane jalový a bezvýznamný“ — napsal kdysi jeden učitel úspěšného apoštola. Tim učitelem byl svatý Ignác, zakladatel Tovaryšstva Ježíšova. — Jeho slova jsou vlastně velmi odvážná. Svatý život že může zůstat jalový a bezvýznamný? A přece jsou pravdivá. A jsou hluboce apoštolská!

*

Pastýř, rybář, služebník a — otec. Jsi knězem. Máš v duši milost kněžského posvěcení, characterem sacerdotalem, ve své knihovně odbornou theologickou literaturu a kdesi v zásuvce svá vysvědčení, indexy přednášek a průkaz absolutoria studií filosoficko-theologických. Máš v duši zázračnou schopnost konsekrovati, rozhřešovati, zehnatiti, svátosti udíleti — a mezi svými dokumenty jurisdikci, missi, oprávnění k pastoraci. Jsi kaplanem, katechetou,

farářem, profesorem. Jsi pastýřem duší. Jsi rybářem lidí. „Od této chvíle budeš lidí loviti.“ Lidi. Dobré i méně dobré. Nevinné i hříšné. Prostí i rafinované. Muže i ženy. Dívky i mladíky. Dělníky i rolníky. Inteligenty i polointeligenty. Komunisty i kapitalisty. Věřící i tak zvané nevěřce. Zkrátka všechny. Jsi pro všechny. Všechny budeš loviti a pásti. Jsi rybářem a pastýřem všech . . .

A jsi služebníkem všechn. Nebyl jsi posvěcen a nepřišel jsi na své působiště, aby sis ho věl, aby ti bylo slouženo, nýbrž abys sloužil. Věřící a ti ostatní tu nejsou pro tebe, nýbrž ty jsi tu pro ně. Jsi jejich služebníkem. Jak vykonáváš nebo chceš vykonávat svou kněžskou službu, své pastorální poslání? Bůh ti dal schopnost dělat v pastoraci přímo divy a zázraky — jen máš tuto schopnost rozvinout a uplatnit. Činiš tak? Hřivna, která ti byla svěřena, nesmí být zakopána.

A máš být duchovním otcem přemnohých duchovních dítěk. Otcem duchovní rodiny. „Nepíši to, abych vás zahanbil, nýbrž napomínám jako milované dítky své. Neboť byt jste měli vychovateli v Kristu na tisíce, přece nemnoho máte otců . . .“ (I. Kor. 4; 14, 15). Jak se stanu duchovním otcem rodiny krásné, rostoucí a šťastné? Duchovním pastýřem stádce velikého a věrného? Jak to dokáži, abych měl v pastoraci největší úspěchy? Existuje k tomu nějaký návod? Či je to snad tajemství? „Vám dáno je znáti tajemství království Božího . . .“ *

Příčiny úspěchů i neúspěchů v pastoraci. Čím je to, že některý kněz má v pastoraci tak veliké úspěchy, skutečné a také viditelné, někdy dokonce mimořádné a velmi nápadné, obdiv a — bohužel také — závist vzbuzující, kdežto jiný má úspěchy jen nepatrné nebo doopravdy žádné? Spíše škody nadělá, než způsobí užitku.

Příčiny úspěchů i neúspěchů pastorálních tkví jednak mimo osobu knězovu, jednak v samotné osobě duchovního pastýře.

Mimo osobu knězovu, mimo jeho pří-

činění, mimo jeho zásluhu či viny: některé duše jsou samy přístupnější kněžskému působení. Je to vlivem milosti Boží, v níž žijí, nebo k níž jsou sami lépe disponovány. Rády se zúčastňují služeb Božích. Rády poslouchají slovo Boží a jsou za ně vděčny. Váží si kněze a jeho služby. Nekritizují příliš přísně jeho jednání. Kněz jest jim skutečně duchovním otcem, jest takřka příslušníkem jejich rodin. Bývá to často celé prostředí určitých krajů a jí, určitých rodin neb ústavů, kde se kněz setkává s ochotným porozuměním. Jinde jsou podmínky pastorace obtížnější a slovo Boží padá jakoby mezi samé trny, stále jen podle cesty, na skálu . . .

Příklad de communi: Jeden mladý kněz byl pře-
ložen z krajiny nábožensky zachovalé do krajiny nábožensky zpustošené, vlažné, živořící. Tentýž ka-
zatel, tatáž kazání, tentýž kněz a totéž jednání —
a přece jaké rozdíly ve výsledcích! Jak rozdílně
reagují duše na působení knězovo! Ale jak rozdílně
reagují také kněžské duše na chování svých svěře-
ných! Jak podivné reakce se stídalý v duši mladého
kněze na novém působišti! Smutek a zklamání, ne-
spokojenost, reptání a utíkání úmysly . . .

Závěr: Ze lidí jsou nábožensky horliví či vlažní,
či dokonce vůči kněžskému působení zatvrzelí, není
vždycky zásluhou neb vinou kněží samotných —
aspoň ne těch současných. Deo gratias!

Jsou však příčiny úspěchů i neúspěchů
v pastoracích těž v osobách
kněží samotných. Někteří kněží úspěšně
pastorovat dovedou, někteří „to nedovedou“. Pátrá-
me-li po příčinách a jdeme-li při tom až ke kořenům
téhoto rozdílu, objevíme zajímavé skutečnosti. Zá-
hadné a překvapující, i zcela jasné a všeobecně zná-
mě. Nadpřirozené i zcela přirozené. Někdy dokonce
velmi přirozené. Gratia, totiž supponit naturam. Supponit et elevat . . . *

Kam zařadit úspěšné pastorování? Patří
spíše k milosti posvěcující nebo pomáhající? Je to
gratia gratis data, charisma? Rozhodně gratia gratis
data. Je to milost, daná ve prospěch bližních. Sou-

visí však podivuhodně také s milostí posvěcující i pomáhající. „Duch svatý o letnicích apoštoly osvítil, posvětil a mnohými dary naplnil.“ Mezi těmito dary bylo též úspěšné kázání a získávání duší pro víru Kristovu...

Leč milost úspěšného pastorování nespadne knězi do klína bez jeho součinnosti. A po stolové se na svým apoštolském přípravovali velice důkladně. Jejich tříleté studium pod nejlepším a všemohoucím Mistrem vydalo jistě za našich pět či deset ročníků! A pak - měli za sebou tvrdý život práce a odříkání, otřes Kalvarie, paděsátidenní neuvařené a desetidenní uzavřené exercicie, při nichž byla i Maria, matka Ježíšova.

Zkrátka úspěšné působení v pastoraci je sice gratia gratis data, ale není přece darována knězi tak zcela gratis. Je také výsledkem součinnosti kněžské duše, je také výsledkem odměnou určité námahy, veliké námahy, předběžné i současné, odměnou opravdové kněžské dřiny. Také dřiny kněžských kolonou. (Genua sancti Jacobi Apostoli!) Je také výsledkem námahy kněžských nohou. (Quam pulchri pedes evangelizantium!) Je též výsledkem námahy kněžské hlavy a kněžských nervů. Především však je výsledkem práce — kněžského srdce.

*

Konstatování několika skutečností. 1. Na pastorální působení má rozhodující vliv především vnitřní život kněze. Kněz bez modlitby, která vyvěrá z víry a lásky, je aës sonans et cymbalum tinniens. A n t e o m n i a o r a ! Jde tu o všechny druhy modlitby. Modlitba rozjímaví má samozřejmě primát. Což breviář není modlitební knihou? Což není mše sv. nejúčinnější modlitbou?

2. Po modlitbě nastupuje k nězova osobní oběť, jeho pokání, sebezapírání, püst. (Určitý druh démonů non ejicitur nisi oratione et jejuno!) Püst od pokrmů — podle okolnosti — quoad quantitatem, quoad qualitatem, quoad modum comedionis. Püst — podle okolnosti — od některých nápojů ne zcela nutných. Püst od zbytečného kouření. (Či zavazuje kouření stejně jako breviář?) Püst od urči-

tého druhu četby, divadla, kina, společnosti. Püst od neužitečných řečí — silentium. K postu jakožto oběti aktivní se druží trpělivost, ochotně nesení kříže a křížů, které nakládají kněži moudrá, laskavá a výchovně pevná Prozřetelnost. Co tu obětí všeho druhu! Co tu příležitostí k obohacení sebe i jiných! (Oběť je totiž platičko nadpřirozeného — a ostatně i přirozeného — řádu.) Také častá sv. zpověď knězova je obětí, pokáním, zásluhou, jedním z pastoralních prostředků. Samé známé věci, pravda?

3. K modlitbě a oběti se druží jako jejich výslednice, pokračování a nejvlastnější projev přímá pastorální práce, přímý styk s dušemi svěřenými, pastorální kněžská horlivost. Kněz je také dělník, anebo alespoň mýt dělníkem. Musí být dělníkem. Hoden jest dělník mzdý své. Kněžská práce zahrnuje v sobě: přípravu (na př. na kázání a katechese, návštěvy nemocných i zdravých), vlastní provádění jednotlivých pastorálních úkolů a pak jejich dokončení. Dokončování děje se tam, kde se konala příprava: u stolu či před křížem v příbytku kněžském, nebo před oltářem a Sanctissimem v příbytku Bohém, anebo — na obou těchto místech.

4. Důležitou složkou pastorace je vzdělání duchovního pastýře, jeho osobní schopnosti, znalosti a zkušenosti. Těmito osobními předpoklady kněz svému okolí imponuje a působí na ně sugestivním vlivem. Ze se tu uplatňuje i přirozená povaha knězova, jeho vnější způsoby v řeči a jednání, i sama vnější podoba, netřeba ani připomínati. To všechno bud duše přitažuje nebo odpuzuje — též lhostejnými ponechává.

5. Konečně přichází vlastní pastorální umění. Ano, umění. Umění největší. Ars artium est regimen animarum. Umění velmi zajímavé, krásné, uslechtilé a svaté. Umění apoštolské. Umění rybářů lidí. Umění úspěšného jednání s lidmi z lásky k Bohu i lidem samým. Umění libiti se lidem k vůli Bohu. Umění získávati důvěru a lásku duši — ne však z důvodu sobeckých a zjištěných, nebo dokonce svatokrádežných, nýbrž z důvodu apoštolských: aby

totiž duše takto získané byly disponovány k přijímání vlivu Nadpřirozena. Je to rozvinutí nejvlastnější pastýřské činnosti, která spočívá v uplatňování zásad zdravé a posvěcené pastýřské psychologie, zásad obezřetnosti, pokory a lásky.

Ars artium. Pastorace je tedy umění. Umění však předpokládá učení. Učili jsme se někde tomuto umění? Cvičíme se v něm? Poeta nascitur, pastor fit.

Nepodceňujme své odborné vzdělání a nebudme nevdečni vůči svým učitelům a vychovatelům. Došlo se nám zcela solidní průpravy, obdrželi jsme mnoho dobrých rad a cenných pokynů pro své kněžské působení. Snad jsme toho všeho kdysi nedoceňovali - neznali jsme totiž ještě statum quaestionis na základě vlastních zkušeností. Theorie tedy byla doceňena dobrá. Po ní však přichází to nejhlavnější, praxe.

Není nadzkušenost! Zkušenosť je vůbec věc velmi cenná. Ale také velmi drahá. Někdy až příliš drahá. Nesmírně drahá je zkušenosť kněžská a pastorální, neboť se platí chybami a škodami nezávažnějšími, ba přímo nenahraditelnými. Vždyť tu jde o majetek, jehož cena převyšuje celý svět. A jde tu o škody na majetku, jehož vlastně nejsme sami vlastníky, nýbrž pouze správci. Jde tu o lidské duše. My nemáme práva být s partnými duchovními správci a pastýři!

Nač se však učit jen chybami vlastními, když jejich důsledky jsou tak povážlivé? Nač pěstovat výzkumnictví a objevitelství včetně tisíckrát a nesčetněkrát vyzkoušených a objevených? Nač se nedat poučiti zkušenostmi cizími? Nač se nedat poučiti cizími úspěchy?

Nejlepší je tedy praxe na základě osvědčených zkušeností cizích a pak ovšem i vlastních. Tedy ustavičné uplatňování nejlepších theorii i nejlepších zkušeností. Od cviku, učení a náma a hynení však dispense. Vždyť tu jde o umění. Umění ze všech nejvyšší i nejobtížnější. *Ars artium!*

*

Praktická psychologie pastorační. Nikdy nebudou dostačeně zdůrazňovány nadpřirozené prostředky pastorační. Bez nadpřirozeného života knězova, bez této duše veškerého a poštola tu byla by pastorace pouhým řemeslem či živností, obchodem či sportem. Bez této vše oživující a posvěcující duše kněžského apoštola bylo by sebe úspěšnější jednání s lidmi jen rafinovaným sobectvím, pokrytectvím a nasládlou falší, která bývá instinctivně vycítována a dříve či později demaskována a která spíše odpuzuje než získává — rozhodně nedociuluje výsledků pravých a trvalých. Jen pod tímto zorným úhlem třeba chápatici psychologické a pastorační pokyny dalších rádek. Jsou to skutečně jen pastorační zápisky z praxe a pro praxi.

*

Jak získávati přátele a působiti na lidi? Toť název knihy, jejímž autorem je Dale Carnegie. Byla vydána v českém rouše r. 1939 nakladatelstvím Orbis v Praze. V tomtéž nakladatelství vyšla v r. 1940 kniha „Umění líbiti se lidem“ od Harry Walker Hepnera. V obou těchto a ještě jiných knihách jest řada praktických zásad, které mohou být použity mutatis mutandis pro účely nejsvětější.

Ostatně není to nic nového, co pan D. Carnegie hlásá a doporučuje účastníkům svých kursů, svým posluchačům a čtenářům z řad aspirantů vlivu a bohatství. Tytéž zásady znali a praktikovali všichni příjemní a úspěšní lidé všech věků, i když je nedovedli tak sestavit a podat jako citovaný autor. Znali je a ve svém působení a v očistěné formě uplatňovali i všichni světci a apoštolové všech věků. Znal, uplatňoval a hlásal je v nejčistší i nejvznešenější formě především sám Kristus Pán. Vždyť konečně všecko, co ve světě jest dobrého, z Boha jakožto pramene pochází.

*

Slibné nadpisy. Základní pravidlo jednání s lidmi: Chcete-li dostat med, nepřevrhujte úl. Velké tamějství obocování s lidmi. Kdo to dovede, s tím jde celý svět, kdo to nedovede, jde

světem sám. Šestero způsobů, jak se stát oblíbeným: Jednejte takto a budete všude vítáni. Prostý způsob, jak učiniti hned dobrý dojem. Nedovedete-li to, budete mít soužení. Jak se snadno stát dobrým rozhovářem. Jak zaujmout lidi. Jak se zalíbit lidem na první pohled. Dvanáctero způsobů, jak přesvědčit lidi: nebudete mít navrch. Jak si uděláte přátele — a jak si je neuděláte. Mýlíte-li se, uznejte to. Bezpečná cesta k lidskému rozumu. Sokratovo tajemství. Co si přeje kdekdo . . . Devatero způsobů, jak změnit lidi, aniž je urazíte či pohněváte. A opět řada kapitol se svými nadpisy. Řada hesel a pravidel. Řada názorných příkladů a pestrých dokladů. Není to lákavé? Synové tohoto světa . . .

Všechna pravidla úspěšného obcování s lidmi možno redukovat na tři slova: o b e z r e t n o s t , p o k o r a a l á s k a . A chcete-li, jen na dvě: pokora a láska. Nebo také pouze na jedno jediné: láska. Milovati budeš . . . bližního jako sebe samého. Co si nepřeješ, aby jiní dělali tobě, ty nečni jim. *Dilectio proximi malum non operatur.* Plenitudo ergo legis est dilectio.

*

Cože napsal kdysi sv. Ignác? „Nevinný a svatý život má sám sebou velikou cenu a daleko převyšuje všechny ostatní věci, ale není-li spojen s prozíravostí a s uměním obcovat s lidmi, zůstane jalový a bezvýznamný.“ K tomuto výroku sv. Ignáce přidává autor „*Jisker sv. Ignáce*“ ke dni 24. prosince tento komentář: „Zlato, i když je ukryto v lúně hor, má svou cenu, než dokud neslouží potřebám lidským, je jeho cena daleko menší. Tak i skrytá svatost má svou vlastní cenu, než celku začíná prospívat teprve tehdy, když se o vlastní ctnost, kterou je bohata, sdílí také s jinými lidmi . . . Proto té zahrnul Bůh milostmi, aby se z tebe rozlévaly na jiné.“

Je-li tvá svatost strohá a mrzoutská, odraziš od sebe nejen lidi, nýbrž znechutíš jim i ctnost. *P o n u r ý m z e v n ě j š k e m p r e d s t a v u j e š c t n o s t j a k o n ě c o s m u t n ě h o , ač je matka opravdové radosti a ač se nikdo nedovede upřímněji radovat než ten, kdo je dobrý.*

Rozjasněná tvář, vlídna řeč, příčetivý pohled, stálý klid v chování snoubí-li se se svatým životem — takové poučení s tvé strany přinese n e j l e p š í o v o c e v s e c h c t n o s t i . Jinak marně budeš volat k následování ty, které zakaboněnou tváří od sebe odpuzuješ.“ *

Výňatky z jedné kapitoly knihy Carnegieovy. „Byl jsem jednou na společné večeři . . . Jedna přitomná bohatá dědička se snažila učinit přijemný dojem na každého. Měla na sobě slušné jmění v sobolinč, v démantech a perlách, zato tvář svou neupravila. Vyhlížela z ní kyslost a sobectví. Neuvědomila si, co ví kdekdo, totiž, že výraz, v j a k ý o d ē j e s v o u t v á ř , m á v y t s i v ý z n a m n e ž o d ē v , který má na sobě . . . Skutky hovoří hlasitěji než slova a úsměv praví: „Mám vás rád. Činíte mne šťastným. Rád vás vidím . . .“ Ale falešný úsměv? Ne, tím neoklamete nikoho. Cítíme, že nejde od srdce a protiví se nám. M l u v í m o u p r í m n é m ú s m ě v u , o úsměvu, který rozechřívá srdce, o úsměvu, k t e r ý v y c h á z í z d u š e . . . Člověku se zřídka něco podáří, nejde-li do toho s humorem . . . Úsměv nestojí nic, ale udělá mnoho. Obohacuje ty, jimž platí, a neubírá těm, kteří jej dávají. Trvá chvilku, ale někdy se na něj vzpomíná celý život . . .“ *

Úryvek rozhovoru bývalého theologa s jeho bývalým profesorem katechetiky. Profesor: „Tak, důstojný pane, jak se vám líbí na nové štaci? Co dělá škola? Jak se vám daří u dětí?“ Kaplan: „Celkem dobře. Ale jednu zkušenosť jsem udělal. Vy jste nám, pane profesore, říkal, že máme vcházeti do třídy vždy s úsměvem. Kdepak na naše kluky s úsměvem! S rákoskou!“ A přece s úsměvem. — Či snad s obojím: s úsměvem i s rákoskou? *

Rozdílné metody. Získávání duší a pastorace je něco zcela jiného než hon na zvěř nebo válčení s urputnými nepřáteli. „Učiním vás rybáři lidí“ a pastýři ovci, nikoliv jejich násilnickými dobyvateli.

V pastoraci se mnoho nesvede s hromy a blesky, se střelbou ať na ostro, či jen na slepo, s nemilosrdným pokrováním domnělých protivníků, nýbrž hlavní věcí jest získávání srdce a zmocňování se lidských duší jemně, bez násilí, bez zraňování, bez křiku. Do království nebeského se lidé nevhánějí zraňujícími zbraněmi, ani se tam nevlekou a nevtahují za vlasy.

„Uče se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem . . .“ Na svou tichost a pokoru poukazuje Božský Mistr, když chce získati věřící a své následovníky. On, pastýř dobrý.

Dobré rady sv. Ignáce. „Kdo je zavalen prací o cizí spásu, tomu prokáže vždy platnější službu pokorná skromnost než povýšenosť a zvítězí rychleji povolností než bojovností.“ S. Ign., *in vita*.

„A b y c h o m v z b u d i l i u l i d í n á k l o n - n o s t k s l u ž b ě B o ž i , m u s í m e s e s t á t i v s e m v š í m ; neboť srdce lidí nedají se nicméně tak získat jako podobnosti mravů a zájmů duševních.“ S. Ign., ab. Nolarc.

Komentáře P. Gabriela Hevenesiho k výše uvedeným výrokům „krále psychologů“ — jak sv. Ignáce z Loyoly nazývá Lev Daudet — mají přibližně tentýž obsah: dobývání lidských srdcí je daleko nesnadnější než dobývání tvrzí. Tvrze se podmaňují mečem a obléhacími stroji, k podmáňení srdcí nestačí ani celá vojska. Při dobytí a níduší není mocnějšího voje v údce nad přivéstivost.

Duše, které bys marně napadl v otevřeném boji, šťastně polapíš všechnou lstí, jestliže si prve, než jím vstípiš posvátnou nauku, dobudeš jejich přízně. Máš-li ji, popřejí ti nejen sluchu, nýbrž dají ti samodek i svá srdce. Ta potom dovedeš, kam budeš chtít . . .

Nikdo není tak divoký, aby se nedal získat přívětostí. Přivéstivější řeč a laskavější pohled vyloudí bláhovulí i z tvrdé skály jako odrázející se ozvěnu. Hle, jak málo stojí získat duše! (Jiskry sv. Ignáce ke dni 5. dubna.)

A přece není to někdy tak lehké, jak by se zdálo. Proč? Poněvadž naznačené p s y c h o l o g i c k é j e d n a n í p r e d p o k l a d á — p o k o r u . Proto pryč s pýchou a nadutostí! „Pýcha plodí zášť a nadost mívá v zápití opovržení. Jiných zbraní používá všechnictví duchovní, jiných světské. Toto razí si cestu k vítězství zjevným výbojem, ono pokornou povolností . . .“ *

Tajemství úspěchu jednoho apoštola. Byl poslan do kraje „zamořeného komunismem a nevěrou“. Došel faru, kostel i farnost v desolátním stavu. Vše se rozpadávalo a chátralo. Během několika let 900 návratů do církve a vše opraveno: fara, kostel i farnost. Farář se stal největší autoritou a víra katolická opět moderní a přitažlivá.

„Prosím vás, pane faráři, řekněte mi, jak to děláte, že máte takové úspěchy?“

Odpověď jeho byla poněkud překvapující:

„Dva mužové, takřka naši současníci, jsou mi vzorem při mé práci: Dr Stojan a Tomáš Baťa!“

Víte co — o tom mi napište pář slov!“

A přišel dopis:

„Znal jsem dra Ant. Stojana svaté paměti již jako student a tehdy již jasný jeho vzor hluboko se mi vryl do duše. „Všem býtí vším“, bylo jeho zásadou, a sám sebe nazval omnibusem, na němž se vše a každý sveze se vším, co má. A takové chtěl mítí kněze! Prvním a posledním útočištěm zbědovaných a beznadějných a smutných a doufajících byl dr Stojan, sám tak chudičký, že když jako domněle bohatý arcibiskup olomoucký na smrt onemocněl, tři roztrhané košile byly jeho majetkem — a nesmrně bohatý na díky, na ony zaplatí Pán Bůh, budující most s této planety do nebe! Co Stojan učinil ve velkém pro desetitisíce, to musí učiniti každý kněz pro svoje svěřence, a v prvé řadě farář pro svoje farníky. Všem býtí vším — jejich omnibusem! A tím řídí se i krátké a výstižně řečenou pastorační zásadou dra Sonnenscheina: „Nechci-li, aby lidé kradli, musím jim dopomoci k tomu, aby měli tolik aby krást nemuseli!“

A pak — Baťa! Náš zákazník, náš pán! Snažím se ve všem o takové výkony, abych předstíhl každou konkurenci, ať je z kterýchkoliv řad! Každá funkce musí být něčím povznášejícím, posvátným, slova pronesená od oltáře nebo s kazatelny, snoubencům nebo nad hrobem musí vyjít ze srdce a musí, jak se říká, sedět! A vždy a vůči všem vlivnost a ochota, rada a účinná pomoc. Mnozí z těch, s nimiž přijdu do styku, neměli snad po desetiletí co dělati s knězem. Dojem, jakým na ně zapůsobí kněz, je nejdou rozhodujícím pro budoucnost i samotnou — věčnost. Přesvědčil jsem se nejdou o tom.

Nikdy nepočítám, co to vynesete. Baťovec koná svou povinnost, i když tuší, že neprodá, nebo že zisk snad nebude dávno úměrný námaze. Jednejme i my tak! Zisk pro věc Boží přijde určitě — a Pán Bůh na nás a naše tělesné potřeby také nezapomene. Službou veřejnosti nazývají u Baťu to, co konají. Nemá kněz být nejlepším služebníkem nejdůležitější a nejvzneseňejší služby pro veřejnost? Bohočlověk řekl: „Nepříšel jsem, aby mi bylo slouženo, ale abych sloužil...“

Tolik onen kněz. A opravdu — ve svém prostředí, ve své farnosti stal se všem vším.

*

Čtení z listu sv. Pavla Apoštola. (K Řím. 12, 6—16.) „Bratři, majíce podle milosti nám udělené dary rozdílné, ať pro roctví, užívejme ho podle úměry víry, ať úřad, pracujme v tom úřadě, kdo má dar povzbuzování, povzbuzováním; kdo uděluje, uděluje v prostnosti, kdo jest představený, buduje jím s pečlivostí, kdo činí milosrdenství, čin je veselím. Láska měje nelíčenou, nenávidice zlého a přidržujíce se toho, co jest dobré. V příčině lásky bratrské v spolek se milujte srdečně, v uctivosti předcházejte druh druhu, co do pečlivosti nebudete liknávi; duchem budte vrouci, sloužice Pánu; v naději se radujete, v soužení budete trpěliví, na modlitbě vytrvali; s věřícími v potřebách jejich se sdílejte, po-

hostinství ochotně prokazujte. Dobročeče těm, kteří vás pronásledují, dobročeče a nezločeče. Radujte se s radujícími, pláchte s plácícími. Budte stejnho smýšlení k sobě vespolek, nemyslce vysoko, nýbrž s klánek jíce se k nízkým.“

*

Zajímejte se upřímně o lidí. Jest to jen obsah jedné kapitoly citované knihy návodů, jak získávat přátele. Jsou lidé, kteří chybují po celý život tím, že „chtějí mermomocí vzbudit zájem o sebe. Ovšem marně. Lidé se o vás nezajímají, ani o mne. Zajímají se o sebe — ráno, v poledne i večer.“ Podle zjištění kterési telefonní společnosti bylo použito v pěti stech telefonních hovorech nejčastěji slovíčka „já“, a to 3.990 krát! Proč by se také měli lidé zajímat o vás, dokud se nezajímáte především vy o ně?

Kterýsi psycholog napsal: „Člověk, který se nezajímá o své blížní, má v životě největší nesnáze a nejvíce lidem škodí.“ A naopak největších úspěchů se docíluje opravdovým zájmem o druhé. Nestáčí však zájem s obecný a všeobecný. Musí to být zájem mupřímný, nezíštný, o bětavý. „Chceme-li získat přátele, snažme se pro ně učinit něco, k čemu je třeba energie, nezíštnosti a pozornosti.“

I drobné pozornosti otvírají srdce, jako na př. blahopřání k svátkům a různým životním výročím a příležitostem, kterých jiní ani nezpomenou. Radujte se s radujícími a vyjadřete svou účast také na zármutku plácících! Sem patří též milý způsob oslovovalání a pozdravu, přiležitostní dárek — ovšem odpovídající zvláštnímu postavení a poslání knězovu. Sem patří zvláště v zorné společenské chování. „V uctivosti předcházejte druh druhu.“

Není tu nejaká souvislost s předchozím citátem z listu svatého Pavla Apoštola?

*

Učte se zapomínat na sebe. Opět jen výpisky z knihy — tentokrát Hepnerovy: „Chcete-li zímnout počet svých přátel, nebo umět jednat s lidmi, musíte se i vy naučit zapomenout na sebe. Ztra-

tit vědomí sebe tím, že si intensivněji uvědomíte druhé a namíříte na ně své myšlení. Osobnost ve společenském smyslu není něco, co máte nebo co jste; je to to, co děláte, jste-li ve společnosti jiných. Je to činnost, nikoliv vlastnost... Chcete-li získat nové přátele, nebo přejete-li si úspěšně jednat s lidmi, zapoměňte, kdo jste. Jednoduše se soustředte na jiné a snažte se zjistit, jak by bylo možno dát jim více radoosti. Představte si, že každý člověk je docela určitý jedinec, jemuž se snažíte porozumět a učinit ho o něco šťastnějším. Budete-li se řídit tímto pravidlem, zjistíte dříve nebo později, že vás lidé mají rádi a že na ně máte vliv.“

Srdcečnost, schopnost mít rád lidi, vyrůstá z osobnosti, která si uvědomuje více jiné než sebe. Tuto schopnost je možno získat cvikem.

Opravdové, nezíštné, obětavé, pastýřské, apoštolské lásky je možno se naučit. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet... Vae soli! Kněz je duchovním otcem...

Memento vivorum et mortuorum. Pamatuj na živé i na mrtvé. Hlavně na ty živé, kteří ti byli svěřeni na starost a kteří se mají státi jednou tvou korunou. Mysli na ně n e u s t á l e ! Modli se za ně! Též breviárem a Oběti mše svaté. Přej jim vše dobré intensivně. Nejvíce jim přej a pomáhej zjednávat dobro největší: život milosti a život včený. Doporučuj je ustavičně Dárci všeho dobrá! Obětuj se za ně! Pracuj pro ně kde a jak jen můžeš! Pracuj o p r a v d u h o r l i v ē ! Dávej si záležet na přípravě ke kázáním! Co druhé zajímá? Čeho potřebuji? Jak jim to nejvhodněji říci? Nelituj námahy! Nebud' pasivní!

Nežiji pro sebe, nýbrž pro druhé. Jsem jejich otcem, zástupcem, zástáncem, ochráncem, pastýřem, rádcem... mám se stát pro ně vším. Kéž mohu o sobě říci po vzoru Pastýře nejvyššího: „Já jsem pastýř dobrý.“ *

Učte se ode mne. Stále se musíme učit a cvičit u Božského Mistra. Kristus Pán zůstane na věky

ideálem. Není učedník nad Mistra. Studovat methody apoštola. Per transiit bene faciendo. Získával si přátele a přívřenze dobrdiními i zázračnými. Úspěchy v pastoraci se musí vykoupat největšími obětmi. Beatus est dare quam accipere.

A učme se od následovníků Kristových, od apoštolů minulých i přítomných dob! Studujme jejich životopisy, všímejme si jejich methody, následujme je!

A dělejme si vlastní zápisky a sdělujme své zkušenosti též jiným spolubratřím!

Dr Jan Urban O. F. M., Praha:

VÝUKA KONVERTITŮ

Konvertitou se nazývá, kdo vstupuje do Církve svaté z bezvěří nebo z nekřesťanského náboženství. Protože však do naší látky stejně spadají i nekatoličtí křestané nebo katolíci, kteří se zcela odčizili své víře, nazýváme je také v širším slova smyslu „k o n - v e r t i t y“.

Naopak však zdůrazňujeme, že mírníme návrat neb vstup do církve po charismatické a m a v n í stránce — ne po stránce civilní nebo církevní právní. — Také zde nemluvíme o případě in extrema necessitate, kterou jest jen periculum mortis. Každému jest zřejmo, že jde o část pastorace dnes denně aktuální.

A v tom smyslu sem spadají asi tyto otázky:

1. Závaznost výuky.
2. Obsah.
3. Povaha.
4. Doba.

1. Výuka konvertiny jest příkaz b o ž s k é h o z á k o n a . Není tedy dispensovatelný. K ospravedlnění čili vstupu do stavu milosti jest třeba v í r y . Avšak víra vyžaduje znalost předmětu, který se má věřit. Znalost pak žádá vyučení. Kdo tedy přistupuje

ke křtu neb k absoluci od cenzury neb i bez svátoстné výry, dopouští se sacrilegia. Křest sice jest platný, ale informis, absoluce platně nejsou, neboť nevěra jest překážkou i přijetí do církve pro foro externo i pro přijetí absoluce svátostné. A kdo spolupůsobí, dopouští se účasti na sacrilegiu podle mýry svého vědomí. Tím jsou vyloučeni všichni, kteří by žádali o přijetí do církve, ač by projevovali, že katolicky nevěří. Jejich přijetí jest contra legem divinam a není vůbec opačného důvodu; ani imminens poena mortis.

Pochybnost však nastává otázkou, k o l i k jest třeba znát v ý s l o v n ě z katolické víry k hodnému přijetí do církve.

De lege divina musí vědět a věřit konvertita, že:

a) jest jeden Bůh, b) že dobré odmění a zlé potrestá, c) že jsou tři božské osoby a že druhá božská osoba se vtlila v Ježíši Kristu, jenž jest tedy skutečný Bůh i člověk. — Avšak toho jest, přesně řečeno, třeba k justifikaci jen in periculo mortis.

De jure ecclesiastico jest však třeba, aby konverta tita byl „probe instructus“. Ač není nikde přesně autoritativně vymezeno, kolik obsahuje příkaz „probe“, přece nám to praví jednak:

- a) církevní prakse, jednak
- b) morální zásady.

V prvních stoletích církve — a kdo by tvrdil, že tehdy snad bylo dosti času? — se žádala výuka dvou až tří let. (Buchberger, Lex. für Theol. und Kirche VI, 1185.) Pražská provinciální synoda z r. 1860 žádá nejméně celý rok přípravy na křest. Ježto jde o poznání pravd víry a přijetí svátosti, jsou jim zcela rovni všichni, kteří miní vstoupit do církve, ale neznají vůbec nic — neb téžr' nic — z katolické víry. Platí tedy tato míra stejně i pro ty, kdož i snad byli katolicky pokřtěni, ale byli hned v dětském věku pojati do jiné náboženské společnosti.

Ještě vážnější jsou m o r á l n í d e d u k c e . Při přijetí do církve nebezí jen o akt přijetí (křest, reconciliaci, absoluci), jako nejde jen o výuku k tomu-

to aktu, nýbrž jde o p r e v z e t í p o v i n n o s t i pro čas i v e č n o s t . Protože tyto povinnosti jsou podstatně spojeny s tímto přijetím, jest jasno, že se musí podatí konvertitovi výuka pro celý život. A tento závazek jest pro zodpovědného činitele — křtitele neb zpovědníka, neb duch. správce — t ē ž c e z á v a z n ý m . Čili nelze sine peccato přjmouti do církve toho, kdo nezná na tolík víru, aby mohl podle ní b e z n e b e z p e č i s v e s p á s y ž i t .

K tomu přistupuje i další mravní okolnost: Svátosti jistě mají plodit věřící a ne nevěřící — dobré nové křešťany a ne křešťany pro pohoršení nebo bez znalosti víry. Proviňuje se tedy na církvi a katolické cti, kdo připouští do církve lidi, kteří neznají podle dnešních potřeb a nebezpečí víru aspoň dostatečně.

Kromě toho, nejde pouze o znalost víry, jde i o její plnění. Kdo nemá t o l i k v ē d o m í výry, že nemá vůli plnit své nutné náboženské povinnosti, není dignus sacramenti, — neboť nemá l i t o s t i . Ale třebas by sliboval, že ji bude plnit, nekonáme-li své poslání in fraudem legis, musíme uznat, že bez výuky nebude plnit nic, protože neví co a proč.

I když mnozí řeknou, že se mají přijímati konvertité, jen když mají dobrou vůli, nutno říci, že ke vstupu do církve jest třeba f i d e s a ne jen dobré vůle. A když se řekne, že aspoň děti pak budou katolicky vychovávány, nutno zase říci, že jednak od rodičů neználych víry katolicky vychovávány nebudou, jednak, že nelze facere malum dāti svátost indigno — ut superveniat bonum — snad katolická výchova dětí.

Jest tedy jisto, že v ý u k a k o n v e r t i t ū jest praeceptum grave — a z podstatné části j u r i s d i v i n i , „qua sine fide impossibile est placere Deo“. (Hebr. 11, 6.)

2. Druhou otázkou jest, co vše nutno konvertitu vyučit. Směrnice: vše potřebné a nic z b y t e č n é h o . — Úplně a stručně. Po několikaletých zkoušenostech a korekturách sestavili jsme si tento

obsah katechese, jehož povahu a zdůvodnění ještě vyložíme.

I. Vstup do víry tvoří poznání skutečnosti o sobě (duše a její vlastnosti), z duše a ze skutečnosti mimo nás, poznání Boha, ze skutečnosti historické, poznání osoby a zázraků Ježíše Krista Spasitele. — Toto trojí praeambulum fidei se poznává jen rozumem, není ještě vírou. Teprve z poznání historické skutečnosti Krista Pána a jeho zázraků dojdeme k závěru: Když rozumem musím uznat, že Kristus Pán tyto viditelné divy tvoril, musím v číti, i co neviditelného zjevil. To je přechod k víře. Víru pak předložíme co možná pod vedením jednoty a souvislosti nejvyššího tajemství — života Božího či Nejsv. Trojice — a podle druhého nejvyššího tajemství, jež jest analogií vnitřního polození Syna z Otce — podle vtělení a jeho rozvoje. Takže stejnější body výuky budou podle tohoto rozvrhu:

Rozvrh celé výuky.

(Počáteční číslice značí postup.

Značka V. K. znamená Velký Katechismus [starý] a číslice u této značky číslo otázky.

Znaky knih Písma sv. jsou uvedeny v přídavku.

Číslice uvedené na okraji vpravo znamenají v ý u c o v a c í h o d i n y čili doby, v nichž se může a má látka v té řadce probrati.)

I. VSTUP. — Rozumové poznání všeho máme ze

skutečna s e b e :

D U Š E. V. K. 90, 91, 95, 97 1
dále ze

skutečna s v ě t a :

B Ú H. V. K. 42, 43, 44, 46 2
vlastnosti B. V. K. 51, 59

Dále ze

skutečna dějin:

E v a n g e l i u m — jako histor. kniha.

Původnost, věrohodnost, neporušenost. V. K. 16	4
Božství Kristovo. Zázraky. V. K. 107-122	5, 6
2. BÚH TROJJEĐINY. (I. a zákl. mysterium): Vnitřní život B. V. K. 60-66.	
Stvoření. V. K. 67, 68, 69, 75 (Gen. 1, 1-31).	
Andělé. V. K. 76, 77, 79, 80, 81-88	7
Lidé. V. K. 89, 90-97.	
Ráj, dědičný hřich V. K. 98, 99, 100, 101-107 (Gen. 2, 7-3, 14; Gen. 3, 15)	8
3. VTĚLENÍ. (I. — druhé zákl. mysterium). V. K. 124, 126.	
Panna Maria. V. K. 127-131.	
Zvěstování (Luk. 1, 26-56).	
Narození Páně (Luk. 2, 1-39). V. K. 131-134	9
Zivot Krista Pána (Četba harmonie) Vykoupení:	
Poslední večeře a utrpení (Mat. 26, 6-27, 56)	10, 11
Zmrtvýchvstání (Mat. 28, Jan 20)	12
	13
4. EUCHARISTIE. (II.) Euch. jest další etapou Vtělení. V. K. 574, 576, 578, 586, 589	
Nový život (Jan 6, 47-59).	14
Svatosti. V. K. 522, 529, 530, 533, 634, 635, 636, 639 (všechny jednotlivě)	15, 16, 17
Milost. V. K. 508-512, 522	18, 19
Mše svatá. V. K. 593-597, 599, 603, 604, 606, 610	20, 21
5. CÍRKEV (III. — jest dalším vývojem mysteria vtělení a Eucharistie). Vnitřní (Tělo Kr.). V. K. 9, 12, 194, 195, 199, 200, 201, 206.	
Samospasitelná, neomylná.	
Známky. V. K. 208-213	22
Svatostiny. V. K. 745, 746, 748, 749, 751.	

Odpustky. V. K.	704-713	23
6. VĚČNOST (jest uzavřením mysteria Vtělení, Eucharistie a Církve v Bohu na věky, v životě věčném v Kristu). Nanebevstoupení Páně (Sk. Ap. 1, 1-14).		
Poslední věci člověka. V. K. 851, 853, 858, 859, 861, 862-864, 867, 870, 873-876.		
Svatí. V. K.	231-237	24
7. VÝSTUP (Mravouka). <i>Víra</i> .		
Nutnost náboženství pravého. V. K. 12, 13, 17, 19		25
Přikázání Boží. Desatero. Ex. 20, 3-17, Deut. 5, 7-21. V. K. 344-348		26, 27
Přikázání církevní V. K. 477, 478 Codex J. C.		28
Modlitba V. K. 258, 260, 264, 277		29
Blahoslavenství (Mat. 6, 9).		
Hřích, pokání. V. K. 755, 757-759, 761-763, 765, 766, 768, 769, 772, 773		30
Protože podáváme nauku víry lidem dospělým, bu- de mít zcela jinou podobu než dětské katechesy. Stálý ohled na životní skutečnosti a zkuše- nosti a praksi nás bude nutit, abychom dbali jednak při výkladu praktického spojování denního života s příslušnými částmi nauky (na př. sociální situaci rodiny s výchovou dětí, přítomné obecné názory na manželství s jeho božskou strán- kou), jednak abychom ne připouštěli mezi výkladem diskusii a námitek, nýbrž je odkázali až na konec výuky. Většina nejasností a námitek se totiž rozplyne sama při soustavném rozvoji prav- dy. Na toto upozornění jest nutno bedlivě dbát, a kdo se pouští mezi výukou do vysvětlování námitek — vyjímaje pouze vysvětlení řečeného — brzo ztratí jednotu a souvislost, nejcennější to okolnosti našeho výkladu.		
To je obsah katechesy.		
3. Jest však dbati na některé její zvláštní stránky. Především výuka dospělých žádá větší		
90		

věřitelnost než u dětí. Proto stavíme svou výuku na základě ontologickém a ne logic-kém neb pouze psychologickém. Katechismus dosavadní měl strukturu logickou, takže začínal pojmem: co jest věřiti? — Vzhledem k dnešnímu stavu neznalosti Boha nutno začít se stavbou praeambolium fidei a klásti jedno poznání těsně k předchozímu, již jistému. Dbáme vzhledem k panující mentalitě na stálé vědomí skutečnosti toho, co učíme, neboť lidé soudí víru podle líbivosti, historie, osobní zkušenosti a pod.

Víra se poznává, ne tvorí! Ve víře není svobody — pravda je taková, jaká je — svoboda jest ve významování víry, ale ne v poznání pravdy.

Věřitelnost dále stoupá jednotou a souvislostí nebo jednoduchostí pravdy. Proto se držíme pevně této obsahové páteře a rozvíjíme stále totéž *ta jest světlo výkladu*.

Předloženou výuku pak ukážeme vždy konvertito v katechismu, aby se jí podle něho učil, a v Písmu svatém, takže tento zde uvedený obsah výkladu, ale konvertita se učí z katechismu jen příslušné otázky s obsahem tímto související.

4. Prakticky velmi důležitou jest otázka doby vyučování. Absolutní délka, které jest třeba k výkladu, jak jsme jej zde navrhli, jest asi 30 vyučovacích hodin. Jedna doba či jakási vyučovací jednotka jest asi jedna hodina, avšak řídí se nadáním, zájmem, chápavostí a milostí u katechumenta, takže může trvat tři čtvrti hodiny právě jako půl druhé hodiny. Počítáme však 30 dob spíše z toho hlediska, že je nutno podat vždy jen účitou učelenou část nauky. Každý, kdo delší dobu vyučuje dospělé, ví, že si jednak normální člověk nepamatuje z jedné řeči více, než tři myšlenky, jednak pozná, jak těžko chápou dnešní lidé nehmotné pravdy, jednak se přesvědčí, že pouhé podání nauky jest velmi málo, nýbrž že ji musí vyučovaný „strávit“, to jest promyslet a přjmout. Přednese-li se mu najednou celá řada pravd, zmatou se mu, nemá čas navyknout si na nový způsob představ a

pojmů, zůstanou na povrchu vědomí a jsou brzo ztraceny. Krom toho se musí každý vyučováný s mnohým novým poznáním vnitřně vyrovnat a smířit. To vše nutno mít opravdově a věcně na mysli, nechceme-li vyhovět jen jakési literé nařízení.

Z toho plyne, že se k dělce vyučování musí vyžadovat krom asi 30 dob také takových i n t e r v a l ů mezi jednotlivými, aby se žádané účinky mohly dít. A tak podle zkušenosti musíme tvrdit, že jest vskutku třeba k celé výuce nejméně — a to jest již míra několikrát snižovaná, pod kterou nelze již nikterak sestoupit — tři měsíce při desíti vyučovacích dobách za měsíc a při dvou až třech týdně. Avšak tu předpokládáme jen, že vyučuje zkušený kněz; vyučuje-li laik, a to dobré znalý katechesy dospělých, jest třeba nejméně čtyři měsíce. Musíme totiž i na to pamatovati, že se musí naučit konvertita k a t o l i c k y žít a to tak dalece, aby nabyl již mezi katechesí jistého habitu a aby tím tak mohl prokázat svůj p r a v ý u m y s l . Teprve asi tak za měsíc od začátku výuky můžeme začít žádat, aby se již pravidelně modlil, aby chodil na mši svatou, postil se — neboť dříve jsme mu tyto povinnosti nemohli připomínat, ježto jsme ještě nedošli ve výuce tak daleko, aby je měl odůvodněny. Ale nechceme-li s druhé strany během katechesy plnit katolických povinností, bude prokázané indignus Sacramenti a tedy mu je bude nutno odepřít. Ale k tomu je právě nutná tato tří- nebo čtyřměsíční doba katechumenátu. A protože jest nejménší, jedná daleko lépe v duchu svaté církve, kdo vyučuje déle — půl roku až osm měsíců. — Stále musíme mít na paměti, že jde o změnu celého života, o spásu, a ne o úřední formalitu nebo o svátostní akt sám pro sebe. A když dřívější katolíci byli vyučováni osm let týdně dvě hodiny — středoškolští studenti i s obecnou školou dvanáct až třináct let, a jaké máme katolíky! — chceme doufat, že za několik týdnů vyučování vytvoříme generaci, která by byla lepší nadějí církve? Či máme říci, že nám o tutto naději nejde? Oč by nám tedy vůbec šlo, ne-li o skutečné záchrani duši pro viru a spásu?

Pro zkrácení doby pod míru, pro účel nutnou, nemůže platit žádný důvod — vyjímaje articulus mortis. Ani výchova dětí — neboť finis bonus, t. j. záchrana potomstva pro víru — non sacrificat media mala, t. j. přijetí svátostí in frustra aut cum sacrilegio — ani civilní sňatek, ani připravená svatba. To vše lze vyřídit sine offensa legis divinae pomocí dispense a mixta religione nebo disparitatis cultus, s obvyklými kautélami.

Živá, nejen technicky správná, ale nade vše z lásky a Ducha svatého jdoucí výuka působí divy. A právě veliká důvěra v mimořádnou pomoc Ducha Pravdy, opřená stálou m o d l i t b o u , č i s t o t o u ž i v o t a a k a j i c n o s t i , doplní nedostatky katechesy konvertitů, která musí být dnes tak krátká, a potěší nás ve starosti o budoucnost víry v dnešním lidstvu.

Ing. Jan Dostálek, Kostelec n. Orl.:

MRTVÉ UCTIVĚ POCHOVÁVATI

Studie o hřbitovech a kultu mrtvých v minulosti, přítomnosti a budoucnosti*)

Stůj, noho, posvátná místa jsou, kamkoliv kráčíš.

Bytovým otázkám, úpravě měst a obcí po stránce stavební techniky, estetiky a hygieny věnuje se od let mimořádná péče. A bylo zde dosaženo všeestranně prospěšných výsledků. Při této jistě žádoucí péci o živé se však velmi málo pamatuje na mrtvé a jejich poslední místa přebývání, ač i oni jsou spjati s námi nejužšími svazky lásky a úcty, ač i oni jsou budovateli a zakladateli našeho štěstí, našich nehmotných i hmotných statků, ač i oni potem a krví půdu českých lánů posvětili, zapomínáme často na ně i na

*) Autor vědomě vyneschal partii o pohřebním právu, které se přednáší v pastýřském bohosloví a které obsahuje monografie vydaná Mgr. Janem Paulym, nakladem Č. A. T. Českomoravských akciových tiskářských a vydavatelských podniků v Praze II.

místa jejich posledního odpočinku. Tato úvaha napsána jest z lásky a úcty k našim mrtvým, kteří se o nás tolik zasloužili, aby se i jim dostalo důstojných příbytků na hřbitovech, které by svou úpravou odpovídaly celkovému výrazu měst a obcí živých.

*

Chrám a hřbitov patří k sobě. Obě má tvořiti harmonický celek s upravenou obcí a do jejího celkového rámce vhodné zapadati. Vždyž živí a mrtví patří sobě a k sobě. I když je chrám vybudován na jiném místě, než se nalézá hřbitov, patří k sobě. Do nedávné doby zpravidla uprostřed hřbitovu stával kostel. Někde vedle chrámu hlavního, farního, zřízen byl na hřbitovech ještě kostel hřbitovní. Touto dispozicí se mělo vyjádřiti obcování svatých. Jesti' Církve mystické tělo, v jehož společenství přísluší věřící křesťané na zemi, trpící duše v očistci a svatí v nebi. Kostely na hřbitovech připomínaly křesťanům právě toto obcování svatých i povinnost za zesnulé se modlit, jakož i aby na své poslední věci, smrt, myslili.

Chrámem počíná duchovní život člověka a hřbitovem končí jeho zápas o hmotné i duchovní jeho statky. V kostele se scházejí živí, na hřbitově sní svůj poslední sen mrtví.

U všech kulturních národů setkáváme se proto od nepamětných dob s kulitem mrtvých, ze zvláštní péče o důstojné uložení tělesných pozůstatků mrtvých. Ze středoitalských národů vynikli v kultu mrtvých Etruskové, jichž pohřebiště vykazují nejen šachtové hroby, ale i hrobky kruhového nebo pravoúhlého tvaru půdorysného ve skalách se zdánlivou klenbou. Vnitřní prostor této hrobek byl členěn pilíři nebo sloupy jako u hrobek egyptských. V starém Římě se rozprostíralo město mrtvých za branami města živých. Zemřelým budovali Římané hrobky, které lemovaly silnice na hodiny cesty za obvod města. Ve velkých městech budována podzemní pohřebiště systému podzemních chodeb, v jejichž stěnách ukládány byly pozůstatky mrtvých těl.

Pohřbívání a kult mrtvých nejranější doby Církve.

K této formě pohřbívání sáhli i křesťané v době svého pronásledování a zakládali kolem Říma i jiných měst rozsáhlé podzemní hřbitovy o 3, 4, 5 i více patrech nad sebou s kaplemi, které, jakož i chodby, zdobili reliify, malbami i nápisy. Do kaplí stavěli oltáře i sarkofagy. Křesťané své mrtvé výlučně jen pochovávali a varovali se pohanského způsobu spalování mrtvých.

Řím na svém obvodu byl na mnoho kilometrů podkopán a ukryvá ve svém podzemí labyrint chodeb, síní i kobek, spojených s povrchem země světelnými průduchy. Hroby byly ve stěnách vyhrobány v podobě dutin a v rozměrech, jakých bylo třeba pro mrtvé tělo pouze do plátna zaobalené. Mrtvá těla nebyla kladena do rakví, nýbrž do dutin vedle sebe ve směru vodorovném i nad sebou ve směru svislému.

Tento systém v malé obměně se uplatnil na hřbitově vyšehradském v společné hrobce vynikajících českých mužů vědy a umění, „Slavínu“.

Po pohřbu byly hroby mramorovou deskou neb několika velkými cihlami neprodyšně uzavřeny. Na desce byl vyryt nápis, někdy i různé symbolické znaky. Větší komory hrobky rodinné jsou čtverhranné, okrouhlé i polygonální. Kromě obyčejných hrobů ve stěnách druží se k čtvercové, okrouhlé nebo polygonální komoře výklenek a v něm jest umístěn sarkofag, krytý kamennou deskou, pod níž odpočíval vynikající vyznavač nebo mučedník. Výklenek jest překlenut obloukem, odtud název arcosolum. Tato starokřesťanská pohřebiště (coemeteria) dostala společné jméno od pohřebiště sv. Šebestiána v nížině „ad catacumbas“, katakomby, které bohatší římskí křesťané zakládali v mezích svého majetku pod zemí a chudší seskupovali se v pohřební bratrstva, aby mohli svá pohřebiště připojit k hrobkám zámožnějších. Tak vznikaly za branami Říma při silnicích Appiově, Latinské, Ardejské atd. starokřesťanské hřbitovy podzemní, nový Řím mrtvých. Zrnatý sopečný tuff, který se snadno kope, ale nesesýpá a

vodu vsakuje, se zvláště pro ně hodil. Dozor nad podzemním městem mrtvých měla Církev a péčí o něj svěřovala sboru hrobařů (fossores), jež na některých stěnách katakomb spařujeme vyobrazené s motykou na rameni, nebo při práci. Za dob krutých pronásledování křesťanů byly katakomby ochranným místem kněžím i věřícím. V těchto dobách shromažďovali se v nich ke konání mše sv., k výkladům Písma sv., ke křtům atd. K tomu voleny byly větší hrobky, jež se k tomu cíli sdružovaly v skupiny. Sarkofag, v němž odpočívalo tělo mučedníkovo, byl oltářem, arkosolium (překlenutý výklenek) místem pro kněze, okolní komory shromaždištěm věřících. Aby se nabyla ještě více prostoru, spojeno několik pater nad sebou ležících otvory (základ k dvojitým středověkým kaplím a galeriím nad bočními lodžemi větších kostelů). Nad patry pak zřízen světlík k nutnému větrání. Tak se katakomby staly místy bohoslužeb, když křesťané museli opustit své chrámy, zřízené ať v domech bohatých souvěrců, aneb své prozatímní chrámy, postavené za vlád shovívavých císařů. (Viz listy sv. Pavla, výsledky archeologického bádání i spisy prvních cirkevních Otců.) Stopy nejstarších kostelů nalézáme v Písme sv. a tradici v domech Prisky a Aquily, senátora Pudenta i v obydli papeže sv. Klimenta.

Místem bohoslužebným staly se katakomby v dobách pronásledování křesťanů, poněvadž veškerá pohřebiště byla zákonem chráněna. Byl za stará hrob u všech národů v největší úctě a pohřbívání tělesných pozůstatků svatou povinností. Na př. v Athénách bylo osobám k nejvyšším hodnostem povoleným dokázati, že své rodiče uctivě pohřbily. Na úctě k zesnulým založena i Sofoklova Antigona. V Římě nad nedotknutelností hrobů bdělo zvláště kněžské kollegium.

Chtěl-li otron ujít ohyzdnému pohřbení, stal se členem bratrstva pohřebního, která si zakládaly chudí občané na zakoupení pozemků, výstavbu mausolea a udržování hřbitovní stráže (fossores). Pohřební bratrstva se stejnou tendencí zřizovali i křesťané, jak zjistil de Rossi z četných nápisů,

topografie budov starých církevních domů římských.

V katakombách dlužno hledati první počátky výtvarného umění křesťanského a základní dispozici chrámovou, neboť čím jest výklenek se sarkofagem u větší hrobky katakomb? Ničím jiným než apsidou, presbytárem. Vlastní hrobka, tot lodi chrámová. Ve sdružených hrobkách ve směru vodorovném s hlavní tkví dispozice hlavní a bočních lodí s přilehlými kaplemi. Spojení několika pater hrobek nad sebou otvory, tot galerie nad kaplemi s bočními loděmi větších kostelů.

Od prvopočátku již sama nutnost vedla Církev k tomu, aby se ujala a podporovala krásná umění, neboť musela stavěti domy Boží a v nich vytvořiti oltáře, kazatelny, křtitelnice, zpovědnice, sedadla pro kněze, trůny biskupské, posvátná náčiní, liturgická roucha a všechny ostatní ozdoby domu Páně.

Kromě toho starý svět byl zvyklý formám uměleckým. I sebebezpečnější věc byla ve svém způsobu prací uměleckou. Tím raději viděl pak sochy, plastiku, řezby, mozaiku, fresky, obrazy i ornamenty na veřejných budovách, v salonech i v hrobkách. Kdyby Ríman po přijetí křesťanství byl musel přerušiti všeliký styk se světem uměleckým, byl by se cítil postižený. Tomu Církev nemohla dopustiti a nedopustila, vždyť velký počet klasických umělců přijal dobrovolně křesťanství a zasvětil své nadání k ozdobě podzemních kaplí, galerií, mausoleí hřbitovních a ve IV. století již basilikám. Tito umělci, majíce své formy umělecké, naplnili je novým obsahem a duchem, přetvorivše je ve formy křesťanské.

Kromě hřbitovů podzemních objevil de Rossi v Římě veřejné hřbitovy křesťanské pod širým nebem, které jsou z II. a III. století. Ve Francii si získal na poli křesťanské archeologie velikých zásluh učený člen Akademie francouzské Edmund Le Blant, který ve své práci popsal a rozluštيل nejstarší nápisy hrobkové i sarkofagové staré Gallie. V Paříži tak učinil Frant. Xav. Kraus.

Dlužno dodati, že křesťané užívali svobodně svých hřbitovů i mimo Řím. Tak na př. v Neapoli se na-

léz — vedle jiných — rozsáhlá katakomba sv. Januaria, založená s přepychem již v I. století, hned vedle hrobů pohanských. Podobně v Cyreně, Syrakusách, Neru a Girkenti. Také v jiných městech Italie byly objeveny katakomby, jako v Terni, Vulci, Otricoli, Spoletu, Chiusi, Miláně a v Julie Concordia.

Zakládání hřbitovů kolem chrámů, které se vžilo a které teprve v 19. století bylo opuštěno, dělo se již ve 4. století po Kristu. Tato disposice nejlépe odpovídala posvátné ideji hřbitova, který jest a má být součástí chrámu.

Nepřízeň 19. století ke hřbitovům a reformní snahy 20. století.

Úcta k mrtvým a důstojné jich pohřbívání do míst klidu, všechno ruchu lidského vzdálených, a označování posledních příbytků zesnulých nápisy, symbolickými relify a obrazy i pomníky byly vlastní všem kulturním národom světa v dějinách koloběhu několika tisíciletí. Teprve při rozlomu umění v minulém století vytvořilo veřejné mínění ze hřbitovů děsivé útvary, které byly překládány za brány měst a na obvody obcí, a jimž věnována pranepatrná péče po stránce jejich architektonické podoby, tvaru a vytváření. Hřbitov, město mrtvých, se stal místem, o které se umění nezajímalо. V Německu s centrem církevního umění v München na počátku 20. století se mínění na hřbitovy změnilo a toto zapomenuté dítě za branami města se stalo opět předmětem umělecké touhy a spolupráce stavebního, zahradního i plastického umění. Bohatá literatura, několik výstav, z nichž poslední v Dresden, vzbudily mimorádný zájem o kult a města mrtvých.

Ze hřbitova se stal důležitý problém ve výstavbě měst a obcí. Industrialisace, čilý stavební ruch a rychlé tempo vzrůstu nových čtvrtí městských na dříve nezastavěných pozemcích obklíčily hřbitovy do uzavřených poloh a duch času odstranil tyto hřbitovy na periferie měst, do vzdálených poloh, neohlížeje se nikterak na ničení památek a hrobů našich praotců, kteří nám dali život a vše k životu

a jeho rozvoji potřebné. Škrtnutím péra byla památná a povinná úcta k našim předkům vyřízena. Dožadujeme se stále úcty druhých, ale sami k sobě, a zvláště k našim drahým zesnulým, ji přímo nohama šlapeme. V tomto ohledu se velice s míněním německým rozcházíme. V Německu považují za nejpřednější povinnost hřbitovy — svědky, připomínající předky — zachovati přitomným a budoucím je předati (ing. Paul Wolf, Dresden).

Místo přebývání mrtvých je součástí města živých a proto mu náleží místo a poloha významná.

Hřbitov jest nutno vždy řešiti jako součást města neb obce, s níž nerozlučně má být co nejvhodněji komunikačně spojen a jako jeho nepostradatelná složka při regulačních a zastavovacích plánech uplatněn. Pro hřbitov nutnó voliti místo klidné, tiché, všechno ruchu denního života oproštěné. Nevhodná jest jeho poloha u hlavních komunikačních tepen, železničních tratí a průmyslových podniků. U vodních toků, rybníků, jakož i na pozemcích s bohatými vodními prameny či spodními vodami nelze hřbitovy zakládati, anebo jen s velkými náklady odvodňovacími, proto činí tak jen tam, kde není žádných jiných vhodných pozemků.

Pro nový hřbitov se nejlépe hodí mírně svahovitý terén, obrácený svou nakloněnou rovinou k městu neb obci, s výhledem mrtvých na živé a obráceně. Ed. Hegg doporučuje zakládati hřbitovy v lese, neboť les se svým tajemným tichem a stímem, se šelestem a šuměním stromů za každé doby roční a šviholením ptactva na jaře a v časném létě se nejlépe přimyká tajemné mluvě hrobové. Myšlenka zařizovati svaté pole v lese má svůj původ v pohřbívání padlých hrdinů na bojišti na pokraji lesa, do jehož stínu je pozůstalí druhové ukládali. Na Turnovsku, na Hrubé Skále byla tato disposice volena, a i když je hruboskalský hřbitov prostinký a jednoduchý, přece působí na každého hľubokým dojmem. Nelze-li nový hřbitov založiti v lese, pak doporučuje se vybudovati jej u lesa, aby stěna lesní tvořila svatému

poli kulisu, která odděluje město živých i mrtvých od ostatního světa, zdůrazňujíc však organickou jednotu mezi živými a mrtvými jednou obce. Mírné návrší s lesním porostem, k jehož patě se připojuje hřbitov svou frontou, působí velmi pěkně. Není-li žádána z uvedených dispozic pro založení nového hřbitova dosažitelná pro velkou vzdálenost od města neb pro nepříznivé geologické a hydrologické poměry vyhlédnutého ideálního svatého pole, pak je nejlépe hřbitov vsaditi do zelených luk. Celý hřbitov má působit dojem rozprostřeného koberce, v jehož zeleni se mají cesty a stezky vysypáné pískem skoro ztrácati, právě tak jako nenápadné lemování ornamentu v koberci. Umělecký vkus i pieta ke generacím věků minulých i přítomných vyžaduje, aby hřbitovní plocha a jeho okolí, les, zahrady a stromy, zelený koberec luční, jako celek vhodně zapadaly do celkové scenerie krajinné. Nic tak neuklidňuje jako pohled na svěží zeleň, odstíněnou různým zabarvením od brčálové až k tmavomodré lesní v pozadí, jež pokrývá krajинu a s níž splývá zeleň plochy hřbitovní, odstíněné zelení stromů a kerů svých i v okolí hřbitova. V městech s dobrým regulačním plánem bude hřbitov položen vždy vedle sadů, které vytvoří přechod od živých k mrtvým.

Velkých městech je vždy lépe založit několik hřbitovů pro různé obvody města a na jejich obvodech, než příliš vzdálený jeden hřbitov centrální. Akční radius, t. j. vzdálenost hřbitova určeného pro určitou městskou oblast, nemá od středu této oblasti přesahovati tři až pět km. Proto nutno při posuzování regulačních a zastavovacích plánů měst pamatovati na vhodné, ne příliš vzdálené plochy pro budoucí hřbitov, aby nebyl pozdě, jako nouzové východisko, založen daleko za periferii města neb jeho příslušnou oblastí, nebo aby při nečekaném rozrůstu města nepadl do stavebních bloků či průmyslových podniků. Současně ale nutno vyřešiti dokonalé, nejkratší spojení města a jeho oblasti se hřbitovem.

Velikost či rozloha hřbitova jest

závislá na počtu obyvatel města nebo jeho oblasti, pro niž hřbitov má z budovati. Podle statistik vychází na jeho, že ze 100 mrtvých se dá pohřbiti nejméně 80 osob a zbytek zpopelniti. Třeba zvláště důrazně připomenouti, že dle stanovení Církve jest pohřbívání mrtvých těl věřících katolíků do země příkazem. Nedbání tohoto příkazu zbavuje ty, kteří se rozhodli pro zpopelnění, církevního pohřbu.

Tento statisticky zjištěný průměr počtu pohřebných a zpopelněných dá vodítko pro rozlohu hřbitova, který pro

1.000 obyvatel vyžaduje	0,4 ha plochy
10.000	4,0
50.000	20,0
100.000	40,0

Pro 500.000 obyvatel je již výhodnější založiti čtyři hřbitovy po 40 ha rozlohy a pro 1 milion obyvatel šest hřbitovů po 70 ha plochy. V těchto plochách je již počítáno s plochami potřebnými pro sítě cest, pěšin, potřebných budov (kaple, administrativní budova se síní mrtvých a pitevnou) i zahradnické hřbitovní. U hřbitovů velkých měst nutno rezervovati plochy pro pomníkové podniky.

I když hřbitov není ve vlastním slova smyslu jako sady a podobně místem obecného zotavení, přece jen tvoří zelené plíce města a proto má tvořiti s ostatními sady a zelenými pásy jeden organismus. Jisto jest, že dnešní stav našich přečetných hřbitovů svou úpravou, vlastně neúpravou, neodpovídá potřebě doby, ani estetickým, ani etickým požadavkům a je všim, jen ne pietním místem posledního odpočinku našich velkých mrtvých. Poválečná doba bude ve známení nových architektonicko-plasticko-zahradnických reforem, které způsobí, jako v Německu, že naše hřbitovy, pokud nebudou lesní, budou podstatou parkovitého výrazu a podoby.

Pokud se týče vesnických hřbitovů, není nejméně důvodů, zvláště v obcích s dokonalými vodovody, je od jejich kostelíka přenášeti mimo obec, vždyť kostel a hřbitov patří i dnes k sobě a i dnes

má tvořiti jediný celek, který nutno i z důvodů památkové péče zachovati. Hřbitovy mimo obce již zbudované, i ty které bude nutno založiti, třeba spojiti s obcí dobrou, suchou cestou, která bud osázena lipovou neb topolovou aleji, ježíž temné stíny mají upamatovat každého, kdožku hřbitovu přichází, že jde vstříc zahradě mrtvých. Stromy aleje tvořiti budou spořádaný špalí mrtvým, a to i tém nejchudším při pohřebních průvodech.

Kolem každého hřbitova založeného v polích nutno založiti zelený pás dostatečné šírky (min. 10 m) a osázeni jej lesními (borovicemi) neb listnatými (břízami) stromy, ovšem ne příliš hustě. Stromy tyto jako čestná stráž chrání hřbitov před účinky větrů a způsobují žádoucí odstínění hřbitova. Šelení jejich a stromy zahrad v obci i nedalekých lesů má mezi živými v osadě a mrtvými na posvátném poli vyměňovati zkazky minula i přítomna.

Nemůže být řeči o povinné úctě živých k mrtvým tam, kde ke hřbitovní zdi sahají bezprostředně pole, osázená řepou neb brambory, kde ke hřbitovu vedou blátičné cesty bez stromů, ačkoliv obcí vede moderní vozovkou upravená silnice, neb kde hřbitov je založen někde na skrytém místě za kopcem, za lesem, aby nepřipominal živým poslední jejich věci a povinnost k mrtvým. Tam úzké spojení živých s mrtvými je přetřeno, tam Credo obcování svatých, těla z mrtvých vzkříšení se vymazává, a soumrěnost životního názoru k dobrům časným i věčným mizí a vše ovládá jen shon po pozemském.

Podstatná náplň upravovacího plánu hřbitova.

Celková výrazová podoba, tvářnost hřbitova má být výslednicí umělecké tvorby architekta stavebního, zahradního i umělce plastika, kterou lze uspojkovitě řešiti jen na základě dobře propracovaného plánu. Plán hřbitova musí počítati se všemi jednotlivými prvky, které celkovou podobu vytváří. Především je to síť cest, z nichž některé jsou vyhrazeny pro dopravu mrtvých do haly a z ní k jednotlivým hřbitovním polím, některé jsou určeny pouze pro návštěvníky hřbitova a v něm odpočívajících zesnulých.

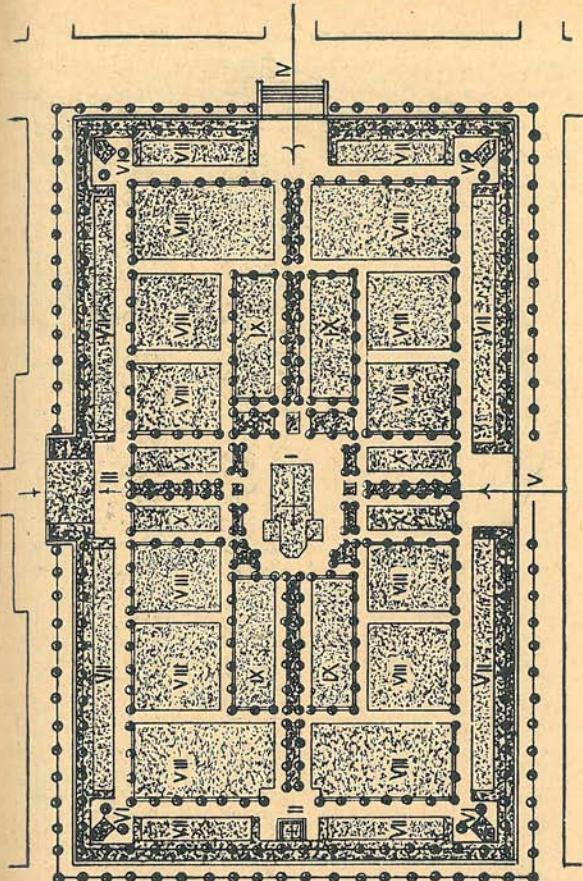
Šířka druhých bude přirozeně menší než u cest určených pro povozy. Kostra těchto cest má být přehledná, jasná, aby každý snadno našel kapli, pohřební síň i oddělení, v němž je hrob, který je cílem jeho návštěvy. Proto na exponovaná místa se umisťují pro snadnější orientaci význačné pomníky, kříže, sousoší, hrobky, sadové bazény, stromové skupiny a podobné, a na zvlášť význačná místa hřbitovní kaple a pohřební síň. Cesty a pěšiny ohraňují jednotlivá hrobová pole. Tam, kde jde o velký hřbitov, sestávající z několika oddělení, jsou tato oddělení oddělena navzájem či ohraňována cestami širšími pro povozy. Tato kostra komunikačních spojů hřbitovních v mnohem připomíná dopravní síť spojující městských, a směry jednotlivých cest celé kostry jsou závislé na tvaru a formě terénu hřbitova. Jiné směrové a geometrické zacielení dostanou na svahovitém terénu, a jiné v rovině. Jinou konfiguraci dostane kostra při lesním hřbitovu a jinou má-li hřbitov ve svém celku míti podobu buď anglického nebo francouzského parku.

Upravovací plán hřbitova je tedy závislý netolikou na povaze, formě, tvaru terénu, ale i na druhu podoby hřbitova, kterou má dostati, a na celkovém jeho geometrickém tvaru. (Obdélník, kosočtvereč, elipsa atd.) Ve svém celku má hřbitov tvořiti dojem zelené zahrady s četnými stromy, která je ohraňována solidní omítnutou zdí, v níž posvátný klid nemá být rušen jen šuměním stromů a zpěvem ptactva. Nepěkný dojem vyvolávají hřbitovy, na nichž ve všech směrech postaveny jsou vedle sebe řemeslné kamenné pomníky bez jakéhokoliv přerušení řadou hrobů bez pomníků, neb keřovitými ploty a květinovými pásy.

Hřbitov ve svém celku má tvořiti synthetickou jednotu, celek s městem i obcí, a proto má zapadati dokonale do celkového panoramatu krajiny. Na druhé straně má být jeho posvátnost chráněna, neboť tak vyžaduje pietní úcta k těm, kteří v něm sní svůj poslední sen, a kteří za života byli nesčetnými milostmi obdařeni. Toto odloučení svatého pole od všeho světského užívání i znesvěcení se děje o b-

Náčrtek hřbitova I (1 : 2000)

Pro obec se 6000 obyvateli.

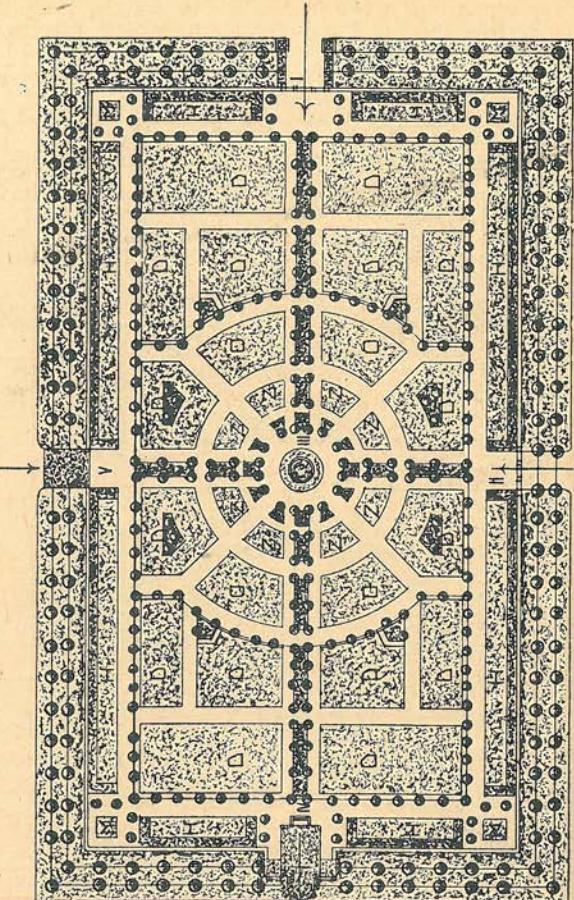

v o d o v o u z d í, která ve hmotném složení i výrazu má vyhovovati estetickým požadavkům. Hřbitov nesmí být ani hřištěm, ani pastvištěm, ani průchodním domem. Obvodová zeď má být opatřena omítkou, nemá být holá, tím méně opelchaná, s trčicími troskami omítky. Byla-li zbudována z lomového kamene, může být vyspárována, tam kde nehrozí odkrytému kameni, opuce, rozklad kyselinami (kouř a saze). Zeď z pískových kvádrů se přirozeně neomítá a působí velmi pěkně vzhledem. Cihelná zeď, i dobrě vyspárována, se svou červenou barvou se k hřbitovu nehodí, ta vyhovuje k oplocení továrních podniků, nalezinců a pod. Rovněž se nehodí jako obvodové zdivo hřbitovů do vyzděných pilířů zasazená pole z tyčových železných prutů neb drátěných sítí. V nepříznivých případech, nouzově, možno voliti dobré pálené cihly barvy šedé, jednotné barvitosti, a zeď pak spárovati opět v jediném tónu nepatrne se lišícím od barvy cihel. Obvodová zeď hřbitova nejlépe se uplatňuje, je-li pokryta deskami kamennými, pískovcovými neb opukovými. K omítnuté obvodové zdi se dobré hodí i krytina kurková (prejzová a háková); naprostě se nehodí krytina z cementových tašek. Právě tak se nehodí zeď z litčho neb dusaného betonu s prutovou železnou armaturou za obvodovou zeď. K ohrazení hřbitovu nelze použíti zdíva a krytiny z moderního materiálu.

Je-li zeď porostlá místy břečtanem neb révovím, planou růží a na krycích deskách pokryta mechem, netřeskem, neb jinými plazivými rostlinami, není to na úkor estetického dojmu hřbitova, pokud ovšem toto rostlinstvo, jako mech, nerozuřuje substanci zdí a krytiny. Dlouhé obvodové zdi se člení pilířky, které bud končí pod krytinou, anebo tuto převyšují ve tvaru nízkých věžiček, jehlanců neb dvou se prostupujících sedlových stříšek, někdy ukončeny jsou vázami a pod. Lepší estetický dojem vyvolává zeď bez pilířů.

*

Estetický dojem mohutnosti náleží vyvolati úprava hlavního vchodu, který má vyrůstat ze hřbitovní zdi, jejíž jest součástí, a nad ní se po-

I = hlavní a II = vedlejší vchod, III = kříž v sadové úpravě, IV = kaple, V = administrativní budova, D = oddělení pro dospělé a O pro odrostlou mládež, Z = oddělení pro děti, H = rodinné hrobky, M = mausolea. Hřbitov je zasazen do zeleného pásu se stromořadím.

vznášeti. Architektonicky má být řešen tak, aby svou vážnou úpravou působil dojemem monumen-tálním, jako by slavnostně vítal zesnulé i je doprovázející živé v průvodech a návštěvníky. Tomuto požadavku nejlépe odpovídá vchod spojený s mohutným schodištěm, s balustrádou. Monumentální schodiště předpokládá dlouhé, nízké a široké schody, jakými se vchází do chrámu. Hřbitovy velkých měst mají zpravidla hlavní vchod trojdílný, t. j. jeden střední a dva s ním sdružené vchody postranní. Střední bývá širší a vyšší, někdy zakončený půlkruhem, postranní vchody jsou nižší i užší, zpravidla rovně ve vrcholu ukončené. Vchod typu tohoto má hřbitov sv. Gotharda v Hořicích, s krásnou sloupo-vou renesanční architekturou s břevnovím a socha-mi, ovšem bez schodiště.

Bohatý jednodílný vchod barokní má hřbitov v Chotěborkách u Jaroměře, rovněž bez schodiště. Zato ve Střílkách u Zdounek na Moravě je obehnán hřbitov kvádrovou terasovou zdí s pilíři a balustrádou, s bohatým dvoramenným schodištěm a vyhlídkovou půlkruhovou terasou (odpočívadlem). V čele hřbitova stojí kamenná kaple se schodišti vřetenovými, jimiž se sestupuje do postranní podzemní hrobky. Na stužovacích pilířích balustrády stojí 22 postav a skupiny puttů a geniové s emblémy umučení Páně a symboly pomíjejčnosti lidské v rukou. Na schodišti i nad vchody do hrobky stojí vázy s reliéfy pekla, nebe a posledního soudu (dvě ze čtyř na schodišti již chybějí). U vchodu na hřbitov a před kaplí stojí veliké sochy andělů s urnou a erbovním štítem, bez žádoucích podstavců, které sem byly postaveny teprve roku 1830. Hřbitov byl budován v letech 1730—45 a je disponován na umělém návrší na pahorku, na němž stojí kostel. Má čtvercový půdorys ($40 \times 40\text{ m}$) s vykrojenými nárožími a předloženým dvojramenným schodištěm. Hřbitov je proveden dle tradic italských kameníků, projektant-architekt není znám; plastika je od Jos. Ant. Fritsche († 1770).

U menších hřbitovů je zpravidla jediný vchod, u větších jeden hlavní a někdy i několik vedlejších.

Má-li hlavní monumentální schodiště, pak některý vedlejší nutno upravit pro průjezd povožů s mrtvými, a cestu od něho k síni mrtvých osázeti úzkým živým plotem, aby převoz mrtvých se mohl dítí ne-nápadným způsobem. Hlavní vchod i vedlejší nutno situovat tak, aby zprostředkovaly příznivé spojení se zastavenou aneb projektovanou částí města. Hlavní vchod má být na ose hřbitova a jeho hlavní budovy (kaple neb pohřební síně).

Rozdělení plochy hřbitova na oddělení, pole, řady a hroby.

Představuje-li jednotlivý dům základní prvek města, pak jednotlivý hrob představuje základního činitele hřbitova. Součet jednotlivých hrobů v řadě řadu hrobovou a součet těchto řad jediné pole, někdy oddělení hřbitova, a konečně součet všech oddělení či polí hrobních tvoří celý hřbitov. Vedle jednotlivého hrobu jako základní jedničky svatého pole přicházejí velmi často k platnosti další typy, a to rodinný hrob, který někdy je vyjádřen hrobkou tvaru menší kaple. Při každém návrhu upravovacího plánu hřbitova je důležité rozdělení ploch polí pro malé děti, odrostlejší a osoby dospělé, při čemž třeba počítati s řadami rodinných hrobů s pomníky i místy pro kaple s hrobkami. Úkolem architekta je nalézti charakteristické formy pro tyto jednotlivé skupiny mrtvých, vytvořiti z nich rytmus, který by ve svém celku vyjadřoval posvátnost hřbitova, klid a mír zelené zahrady neb lesního zátiší. Při volbě hrobových polí a ploch, které mají být vyhrazeny k uložení pozůstatků sociálně slabších, jejichž místo odpočinku nebude označeno pomníkem, nutno vždy voliti plochy stejně hodnotné jako pro skupiny hrobů s pomníky. Smrt všechny sociální rozdíly vyrovnala a není na místě rozhodnutí její zevní formou měnit, vždyť jsme všichni dítkami jednoho nebeského Otce a posvátná půda hřbitova, naším společným a rovnocenným údělem. Vzorem nám budtež hřbitovy padlých hrdinů, klášterní hřbitov sester sv. Františka ve Velkém Újezdě na Moravě,

stejná úprava hrobů řeholníků a řeholnic, tvořících jednotnou skupinu s jediným pomníkem na různých hřbitovech. (Vyšehrad, Olšany a j.) Velmi ladně působí, zvlášť u menších hřbitovů, když kaple s hrobkami neb velké pomníky se umístí do rohu hřbitova a řady hrobů mezi těmito nápadnými hrobkami se disponují pro rodinné hroby s pomníky i hroby jednotlivé, pomníky ozdobené, ovšem v určitém rytmu a symetrii. Nestačí-li tato plocha pro rodinné hroby a jednotlivé hroby s pomníky, pak před rohy hřbitovními se zaberou ještě čtvercové neb obdélníkové plochy pro hroby s pomníky, aby vnitřní plochy hřbitova takto vzniklé ve formě kříže byly vyhrazeny pro hroby bez pomníků. Do průsečíku ramen takto vytvořeného kříže, v nichž se také nalézají hlavní tepny komunikační, se umisťuje vyšší kříž, dominující celému hřbitovu, k němuž se připojují někdy sochy P. Marie a sv. Jana.

*

Tělesné pozůstatky mrtvých mají být aspoň 20 roků v klidu, t. j. hrob se nemá překopávat. Rozměry hrobu pro dospělé osoby činí 1,40 m na 2,50 m, pro děti 0,90 m na 1,50 m. Pěšinka mezi hrobní má nejmenší šířku 70 cm. Při upravovacím plánu hřbitova a tvorění jeho polí či oddělení nutno se rozhodnouti pro způsob kladení mrtvých, který je v podstatě dvoují. Dle jednoho se klade hlava jedné řady k hlavě druhé řady, a dle druhého hlava jedné řady k nohám druhé řady. První řešení vyžaduje za všech okolností mezipruh rostlinný, který odděluje oba hroby hlavami sousedící. S úspěchem se tak děje kerí, stromky a zvláště dokonale stálé zeleným rostlinným plotem (stěnou), který vytvoří oběma hrobům žádoucí pozadí. Toto poměrně nákladné pozadí odpadne tam, kde je úprava i ozdoba jednotlivých hrobů v řadách hřbitovního pole neb oddělení závazně typisována, aby neharmonický dojem z různě upravených hrobů (různý materiál, různé barvy a formy pomníků) byl vyloučen. Při druhém kladení mrtvých v hrobu tyto potíže vůbec odpadají, neboť pozorovatel hrobových polí vidí před sebou jen líc pomníků z pří-

stupné cesty a holé strany pomníků jsou patrný pouze z vnitřku těchto polí, odkudž jejich dojem není již kříklavý, vcelku je snesitelný. Avšak i při této disposici kladení nemají hroby jednotlivých polí přesahovati počet 200—300. Příznivějšího dojmu docílí tato pole, jsou-li od sebe oddělena keři a stromy.

*

Na starých hřbitovech jsou často jednotlivé hroby orámovány kamennými neb železnými obrubami, a to každý hrob v jiné formě, z jiného materiálu a jiné barvy. Toto vroubení náleží k primitivním prostředkům, které mají zabezpečiti vršek hrobu podoby víka rakve před rozpadnutím, ačkoliv hrob není ani bednou, ani sudem, aby potřeboval jakési obruče. Ideálem zůstane hrob s přirozeným ohraňením zelených drnů, ozdobený několika sedmičkami, mateřídouškou a mochnami.

Kde již nějakého lemování jest třeba z důvodů sypké, nesoudržné prsti, pak se musí provésti na nízkých kamenných obrub, které se zakryjí břečtanem neb jinou zelení, aby bylo skoro neviditelné.

Ploché hroby vyznačené jen květinovou dekorací.

Hroby některých řeholních komunit nemají žádných hrobových vršků, jedna plocha — rovina — kryje celou jejich hrobní skupinu. Tento princip u nás v malých rozměrech realizovaný se uplatnil ve velkých rozměrech na hřbitovech v sousedních zemích, a jistě čas odstraní všechny předsudky proti úpravě celých hrobových polí touto disposicí, která jest nejlevnější a při vhodné úpravě umělecko-zahradnické nejúčinnější. Hroby sociálně nejslabších, vyznačené na povrchu země břečtanem, barvíkem, kosatcem, sedumem, jsou stále krásné a to i tehdy, když i péče o ně pozůstatými přestala. Omezení těchto plochových rovů děje se nízkými keři šeříků, zimostraž a j.

N e j k r á s n ě j s i o z d o b u h r o b ú j s o u k v ě t i n y . Již sv. Jeronym a sv. Ambrož připomínají, že věřící hroby svých drahých květinami

krášlili. Květiny na hrobech jsou symbolem a projevem vděčnosti i pieti pozůstalých vůči zesnulým. Sázení a pěstění květin na rovech jest i prostředkem ethickým a výchovným, který lze při plochých rovech (bez nasypaných vršků) zvláště účinně uplatnit. Rozhodně se nehodí k ozdobě hrobů papírové věnce a jiné umělé květiny, které mají nahraditi přirozené rostliny. Umělé květiny jsou lží a úcta k mrtvým má být opravdová. Čím blíže k přírodě, tím krásnejší a výraznější jest ozdoba.

Při květinové výzdobě hrobů v řadách jednoho pole třeba míti na zřeteli, že jednotvárnost unavuje, a proto nutno předem stanoviti rytmické střídání pestrých a několika barevných květin s jednotným zabarvením květin klidných barev ve skupinách či v celých řadách, neb dokonce i v celých hřbitovních polích. Bude-li jedna řada hrobů ozdobena pestrými, několikabarevnými květinami, bude druhá s ní sousedící, pokryta květinami klidné, jednotné barvy, což obdobně lze provésti u dvou sousedních polí, aby bylo dosaženo krásna jednoty, ale úměrnou a rytmickou rozmanitosti.

Rov v řadě znamená pro hřbitov podobný prvek jako činžovní dům pro výstavbu města. A jako se podařilo pro obytný dům a celé bloky jejich nalézti nové formy, tak i pro jednotlivý hrob v řadě, pro celá pole i hřbitov, aby celek představoval veliký monument vděčnosti a úcty živých k mrtvým, monument účinných kontrastů z četných a rozmanitých tvarů jednotlivých obvodů se svými tajuplnými stíny stromů i keřů i u těch nejmenších rovových polí. Tvůrčí umělec hřbitova budoucnosti použije pro různá rovová pole různých charakteristických rostlinných druhů, skupin stromů silné tvarové výraznosti, křivek i linii spojených v zajímavé skupiny, aby dospěl k vyřešení základních prvků velkého města mrtvých. Méně význačných stromů, keřů, keřových plotů a pozadí, dekorací květinových užije k vyjádření jednoty jednotlivých polí a skupin, tak aby veškeré nápadnosti zanikaly a jednotlivé pomníky se zdály zbytečnými, avšak přece aby celkový dojem celého posvátného pole, silnou růzností a

změnou vyvolaný, nezmenšoval výraz jednotlivosti. Přílišné různosti a nápadnosti pomníků ztlumí se šeříky, zlatým deštěm, tisem, růžovými keři, kalinou, vřesem, barvínkem, kapradím i břečťanem, které v různé době rozkvétají neb méně své zbarvení. Harmonický dojem bude tím účinnější, bude-li cenzura pomníku co do materiálu a formy a někdy i co do výšky stanovena a prováděna (což předpolkládá „Hřbitovní řád“).

Rodinné hroby a hrobky, cesty, stromy a lesní zátiší.

Dědičné a rodinné hrobky se pronajímají buď navždy aneb aspoň na dobu 50 let. Vyžadují nejen větších nákladů, ale i větší plochy. Pro formování této hrobek jsou směrodatná jiná hlediska než pro jednotlivý hrob v řadě. Bylo-li možno přirovnat hrob v řadě k nájemnému domu v bloku ostatních domů, pak rodinné hrobky lze obrazně srovnávat s volným, v zahradě budovaným rodinným domem, pro který ostatní rodinné domy a ulice mimo něj a ně běžící vyžadují, aby se jim přizpůsobil a s nimi tvořil synthetickou jednotu. Podobně i jednotlivá hrobka v řadě ostatních při široké komunikaci budovaná nemůže být řešena bez ohledu na ostatní, s kterými musí tvořit nejen harmonický rytmus klidu, ale i synthetický celek, neprehlížejíc podmínky, dané jí komunikačním spojem před ní. Rovněž i zde nutno veškerá rámování, lemování, oplocování, jakož i vysoké hrobové vršky (náhrobky) využovat. Stačí-li výška náhrobku u hrobu v řadě 25 cm, pak u rodinných hrobů je více než dostačující. Formování pomníku a dekorace této hrobů při široké cestě seskupených bude zajisté jiná, bohatší, než u hrobů v řadách pole poměrně blízko za sebe ležících. Pozadí této pomníků v řadě vyžaduje rostlinnou zelenou stěnu, která jim vytvoří pozadí. Této zelené stěny možno použít i k oddělení jednotlivých hrobek v řadě.

Zvláštní péci a řešení vyžaduje hrobka situovaná v závěru cesty neb v křížení cest budovaná. Postupuje se zde analogicky jako při výstavbě měst, kde v závěru neb v křížení ulic se buduje skupina domů;

podobně i na svatém poli se umístí skupina rodinných hrobek, neb hrobka jedna ale vícemístná, po případě hrobka ve tvaru kaple. Na malých hřbitovech se do křížení dvou hlavních cest postaví monumentální kříž; při velkých hřbitovech aspoň jeden pro každou oblast.

*

Stejně důležité pro umělecko-prostorový útvary hřbitova jsou cesty, které svými směry, formou, rostlinnými stěnami a závěry mírou mimořádnou k celkovému výrazu hřbitova přispívají. Kostra jejich jest závislá na druhu hřbitova, vlnovitosti terénu, a proto jejich správné vyvedení lze jen na podkladě vrstevnicového plánu, dispozic daných vchodů a hlavních hřbitovních stavebních objektů realizovati. Vedlejší cesty vyplynou z řešení rovových polí a rostlinné dekorace. Všechny cesty mají mít pokud možno nejmenší stoupání a jejich šířka jest závislá na jejich funkčnosti, rozlohy hřbitova a jeho architektonické formy. Může-li šířka hlavní osové dvousměrné cesty, lemované dvěma rádami listnatých stromů a uprostřed s květinovým pásem, u velkého hřbitova činiti 18—20 i více metrů, pak nejužší cesta mezi dvěma nejkratšími poli nemá klesnouti pod 2,5 m šířky.

Pustým jest svaté pole bez ozdobných stromů (pro hřbitov se nehodí ovocné stromy, které jsou z užívání na hřbitovech vyloučeny). Ozdobné stromy odpovídají charakteru místa i náladě návštěvníků. Nejčastěji se volí smuteční vrby a břízy, zera východní (thuje), cypřše, borovice, modřiny, topoly, jilmы, ano i jasany a lípy, které kol cest i zdí se vysazují. Ke stromům se řadí keřky jasmínové, kalinové, šípkové, zimostrázové, tisové, kapradí a vřes, bez nichž by nebyl obraz hřbitovní plochy sytý a vyrovnaný, jakož jím není obraz krajiny bez stromů a křovin. Nízké keřové řady zjemňují ponurý pohled na jednotlivá rozlehla hřbitovní pole a vyrovnávají na terasách příkré rozdíly terénních výšek, takže co geometrické formy rozdrojily, umění zahradnické keříkovými skupinami spojuje.

Tklivé hřbitovní náladu dovedou vyvolati lesní

zátiší tam, kde hřbitov se založí ve smíšených porostech lesních, zvláště pro hřbitov upravených, a kde se střídají stromy listnaté s jehličnatými; aneb kde se pro skupiny rodinných hrobů vytvoří umělá lesní zátiší z nově vysázených odrostlejších stromů. První řešení, pokud je dosažitelné, je výhodnější a příklad jeho podává čtvrtý hřbitov v München o rozloze 58 ha z let 1905—07, jehož projektantem jest architekt Hans Graessel, který musel být proniknut vznesenou ideou křesťanskou, neboť sledoval cíl, založením svatého pole do tajuplné krásné přírody lesní vypoluti v duši každého návštěvníka vážnou, ale naděje plnou myšlenku na blažený život za hrobem.

Na celé ploše hřbitova panuje souměrnost, plošný i výškový soulad. Je to vlastně řada malých hřbitůvků, spojených v jediný veliký a úchvatný celek. Přechody tvoří nízké podrosty, štavnaté trávníky, květinové koberce, okrouhlé se vinoucí pěsinky. Vše, co novověké umění hřbitovní vytvořilo, nalézá se na tomto hřbitově.

Nesoulad vylučuje přesný a přísný hřbitovní řád. Každý jednotlivý náhrobek musí být přizpůsoben svému okolí. Žádný pomník nesmí svou výškou, šírkou, materiálem, z něhož je proveden, neb nejakou nápadností sousední pomníky zastíňovat. Na jednom hřbitovním oddílu smějí se zřizovatí pomníky vysších rozměrů, ale jejich výška nesmí přesahovat 2 metry, na jiném oddílu jsou povoleny jen náhrobky ležaté. Na dalším, jiném, smí být jen pomníky mramorové, s vyloučením nápadně bílých (kararských), nápadně červených (syenitu) nebo leštěných.

Na jiném oddílu opět jsou budovány pomníky jen z pískovce neb jiného prostého kamene, na jiném zase jen železné, na dalším zase jen dřevěné. A tak je zde viděti záměrné stálé střídání a stálá rozmanitost, která ale ve svém celku působí mohutně a harmonicky. Nikde zde není povoleno jednotlivé hroby ať kamenným neb železným aneb dřevěným zábradlím ohraňovati neb orámováním zvyšovati, aby se mohl trávník hrobů přes mezihrobní stezky

v jeden malebný koberec pojiti. K tomuto jedinečnému pohledu na hodnotné pomníky v kulisách lesních zátiší přiléhají i úměrné budovy v střízlivém moderním slohu zdobované. Je to především kaple a pohřební síň, umrlčí komora, márnice a administrativní budova. Všechny tyto budovy dovedl Graessel po mnichovském lesním hřbitově rozložiti, aby uměleckému vkusu i účelu a okolí vyhovovaly. Rozsáhlé budovy nejsou rozložité do šírky, ale jsou úměrně šíříké k jedlím je obklopujícím. U budovy bylo dbáno uměleckých směrnic, neboť vyhovují svému účelu, mají správně roztríděné hmoty, jejich ohrazení a obarvení je přizpůsobeno krajinc, svému okolí, a jako stavební památky vyhovují cítění obyvatelstva. Jsou mu srozumitelné, jako kdyby mu poutavé vypravovaly. Materiál volen nejlepší a pevný. Vnějsek stavby budov se vyvinul přirozeně z vnitřní její potřeby. Výzdoba se podřídila architektonické konstrukci, účelu budovy a jejímu zařízení. Jest provedena jednoduše a soustředěna na nejdůležitější části stavby.

V lesním hřbitově zdají se k vám jako pod klenbami chrámu dozvívati temná preludia varhan, avšak to toliko slyšte chvalozpěvy ptactva v ukolébavkách mrtvým, jimž ohlašují nový život. V některých lesních hřbitovech se tiše vine potůček v nepatrném spádu, na jehož hladinu se promítají stíný blízkých stromů, a jinde opět hladina vody umělého jezírka s vodními růžemi zvyšuje jeho dojem. Pro důstojné přebývání mrtvých použito všech krás a zdrojů přírody, které v tak hojně míře se podávají živým při moderní výstavbě měst.

Význam, funkčnost a náležitosti pomníků.

K důležitým architektonickým součinitelům hřbitova patří pomník. Každý pomník je předmětem tří hlavních složek. Je to především otázka materiálu, která hraje zejména v přítomné době velmi důležitou úlohu. Stejně významnou složkou je forma pomníku, a nejdůležitějším součinitelem je otázka myšlenkového výrazu či pojedí pomníku. Pátráme-li

po příčinách, které vyvolávají v nás ony hluboké dojmy na starých dobře upravených hřbitovech, docházíme k závěru, že to je jejich zladěná stará zelen, patina pomníků, jednotna jejich architektonického stylu, dokonale vyjádřená náboženská myšlenka kultu mrtvých a stejnost materiálu, z něhož byly zhotoveny a který byl zpravidla z nejbližšího okolí opatřen. Cenné tyto poznatky nutno uplatnit i při budování hřbitovů nových.

Rozvoj a pokrok dopravy a techniky způsobily, že nejsme odkázáni na suroviny pomníkové z nejbližších lomů, zvláště neposkytují-li kámen hodnotný, nepodléhající vlivům atmosférickým. Větší nebezpečí hrozí celkovému dojmu hřbitova z pérozmanitých druhů a zabarvení kamenné suroviny pomníkové. Tmavé hlazené žuly a mramory uplatňují se na hřbitovech do nemožných rozměrů. Nelze pochopiti, proč černé hlazené kameny žulové a studený bílý mramor dosý tak mimořádné oblaby na úkor kamenů vhodnějších. Především hlazené kamenné plochy pro svůj odraz paprsků světelných ve volné přírodě (tvoří zrcadla) se na hřbitov nehodí. Hřbitov není společenským sálem, v němž před zrcadly zkoušíme bezvadnost našich úborů a účesů. Tmavá žula, diabas, syenit, mramor jsou upotřebitelné pro pomníky, ale nikoli hlazené, nýbrž štukované. Nejlépe splývají pomníky z domácího materiálu se svým okolím, jako je hořický pískovec, slivenecký vápenec a domácí nehlazené žuly a mramory.

Pomníky z cementu, porcelánu, keramiky neb smaltové neměly by se vůbec připustiti, neboť mají příchuť náhražek. Nákladný přepych pomníkový celkovému výrazu hřbitova neodpovídá. Bronzu lze použíti pro význačné pomníky a kříže v křížení cest. Dřeva sekáneho, nikoli řezaného, a kovaného železa se užívá pro prosté pomníky jednotlivých hrobů v řadách, ovšem i zde třeba usměrniti jejich formu, velikost a barvu, aby jeden nebo druhý nápadně nevynikal nad ostatní. Dobré příklady užití křížů dřevěných a železných podávají pohrební místa klášterních komunit a hřbitovy padlých hrdinů.

Barva dřevěných a železných křížů se volí pro pomníky dospělých temnější, nikoliv černá, pro svobodné a děti světlejší, ale nikoli bílá.

Významné náměty pro pomníkové tvary a jejich zasazení i dekorativní úpravu podávají hřbitovy padlých ve válce i pohrebiště řeholí a kolegií. Mnohé, jež nad hroby válečných hrdinů na velkých jejich hřbitovech vzniklo, bude v nejbližší budoucnosti v zdokonalené formě přijato. Myšlenkové proudu v době v čase nás k jednotné úpravě celých polí hřbitovních přiblíží a typ jednotného pomníku pro řady rovové i celého pole v malých obměnách si vyžádá. Uskutečnění této myšlenky předpokládá zbudování společného monumentálního pomníku dokonalých architektonicko-plastických forem s funkcí dominanty pro menší hřbitov, a na velkých pak buď pro každé jednotlivé větší pole, aneb pro několik menších sdružených, po jednom tomto výrazném monumentu. Bude-li tato úprava doplněna umělecko-zahradnickými prostředky k dokonale esteticky účinné dekoraci jak jednotlivých hrobů, tak i vytvořeného celku, nebude možno mluviti o uniformitě, ale synthese různých tvarů celku, která byla jednotící ideou dosažena.

Forma pomníku jest především věcí umělcovou. Má vyrůsti z materiálu, přizpůsobena místu na hřbitově i okolí a odpovídati citům zesnulých i pozůstalých. Pokud se při kamenných neb kovových náhrobcích užívá plastiky, musí být umělcem odůvodněna a slohu pomníku úměrná. Příliš vysoké, široké a hluboké pomníky se do skupiny řadové nehodí, neboť sousední zastiňují. Tyto pomníky lze voliti jen v isolovaných polohách skupin pomníků stejně mohutnosti.

Daleko účinnější a něžnější působí prostinký kříž, než šablonovité dílo kamenické.

Nejspornější otázkou je vlastní pojedání pomníku.

Moderní umění se vraci i na křesťanských hřbitovech k naturalistickým ideovým formám, ač hřbitov není ani galerií ani, glyptotékou, ani veřejnou budovou, ani náměstím, ale místem posvátným. Ná-

vštěvník nepřichází na hřbitov, aby se obdivoval naturalistickému pojed moderního umění, ale aby se duchovně spojil s drahými zesnulými, k čemuž jej má nabádati náhrobek zesnulého; proto nemá obsahovati nic, co by na zbožnou a tklivou náladu jeho rušivé působití mohlo. Posvátostí hřbitova nejlépe odpovídá umělecká tvorba motivů náboženských. Křesťan čerpá naději na budoucí blažený život z vyučitelského díla Kristova; odtud jest kříž nejhodnější formou ozdoby náhrobní. Umělci možno ve formách, zpracování i seskupení uplatnit svou tvůrčí intuici. Julius Zeyer dal na Vysehradě nad hrobem svého přítele, malíře Ant. Chittusihho postaviti starobylý krásný kříž, který chystal pro sebe. Vhodným pomníkem jest socha Doprého pastýře s ovečkou na ramenou a pastýřskou torbou po boku, stejně účinně působi socha vzkříšeného Spasitele, vyjadřující vítězství nad smrtí, naše zmrvýchvstání a oslavěni. Rodiče zdobí hrob svých dospělých dětí sousoším Piety neb sochou Anděla, doprovázejícího zesnulého do hrobu. Andílek na podnoži, držící v ruce zlomenou květinu, zdobí příležavě hrob malých dítek.

Hojně jsou užívány k dekoraci pomníku symboly z říše rostlinstva a ptactva. Dvě palmové větvičky přes sebe položené a svázané stuhou, nahoře s korunkou a dole s třemi hvězdičkami, značí nebeskou blaženosť. Vavřínový věnec pro nevadnoucí listy a svou vůni je symbolem nehnoucí odměny nebeské. Koruna života symbolisuje věnec kol hlavy mučedníka, podávaný mu rukou nebeského Otce. Lodčka uprostřed rozbořeného moře u majáku klidně kotví symbolisuje život šťastně ukončený. Hrdlička s olivovou ratolestí v zobanu s připojeným „Pax“ představuje symbol míru duše v Bohu. Hrdlička s vavřínovým věncem v zobanu symbolisuje věřící duši, již se dostalo věčné odměny. Fénix a orel byli symbolem nesmrtnosti. Křesťanská archeologie nevylučuje portréty zesnulých, ovšem tyto portréty mají mít funkci podružnou ke kříži neb soše Spasitele, anděla, neb jinému dílu křesťanské víry. Pomník buď projevem charakteristických vlast-

ností zesnulého a pozůstatkých a nikoli libovolným uměleckým neb řemeslným výtorem módy.

City zesnulého a pozůstatkých projevuje nápis na pomníku, který budiž čitelný, stručný a obsažný. Křesťanu sluší, vyjadřuje-li nápis jeho víru, naději a lásku i vděčnost a věrnost pozůstatkých. Nemá obsahovati nic směšného a triviálního. Od nápisu se vyžaduje úroveň umělecké tvorby a má se přimykati ke slohu pomníku. K štíhlému pomníku se nehodí písmo okrouhlé, k barokovému pomníku nepřísléhá písmo gotické. Bílému mramoru nesluší písmo černé. Od bílého pomníku se dojmově nelibě odráží deska černá se zlatým nápisem. Raděj nápis žádný, kromě jména, dne a roku narození a úmrtí zesnulého, než nedůstojný nápis. (Sbírku přečetných nápisů hřbitovních i pomníkových s příkladnou pilí vydal spisovatel Antonín Šorm pod titulem: „Náhrobní nápisy“. Nakl. O. Junek, Týn n. Vlt.)

Hřbitovní budovy.

U malého vesnického hřbitova není třeba, až na komoru mrvých, přípůsobenou i pro eventuální pitvy mrtvol, a skladiste pro náradí, zvláštních budov, stává-li kostelík na hřbitově anebo v obci. V těch obcích, kde se staví nové hřbitovy a kde není kostelů, doporučuje se spojiti výstavbu a úpravu hřbitova se stavbou kaple neb menšího kostelíka, bud' uprostřed hřbitova aneb při jeho východní hraniční zdi, v němž by mohly být slouženy mše sv. za mrvé a vykonány pohřební obřady zvláště za nepříznivých poměrů povětrnostních. Pro hřbitovy menších měst jest výstavba kaple nutností, síní pro mrvé s pitevnou a připojenou komorou pro náradí hrobníkovo samozřejmosti. K této dvěma budovám se blízko hlavního vchodu má zbudovati domek pro hrobníka se vchody jak ze hřbitova, tak i mimo oblast hřbitovní. V tomto domku při vchodu ze hřbitova se zřídí toalety pro muže a ženy, které nutno dispozovati mimo prostor hřbitovní.

Stavební objekty velkých hřbitovů jsou již početnější. Především je to hlavní budova, ve středu

svém s prostrannou kaplí a sakristií i síní pro smuteční hosty, s několika pokoji pro nejbližší příbuzné zesnulých, jichž pohřby se mají konati, toaletami, síní pro pohřební zřízence a zvláštními sprchovými lázněmi. K příslušenství této hlavní budovy náleží i místnost pro přechovávání květin k dekoraci smuteční slavnosti potřebných a několik cel pro mrtvé, velká cela pro zemřelé infekčními nemocemi, pitevná a pokoj pro lékaře, přiměřené místnosti pro správu hřbitovní, služební byty pro úředníky a zřízence, pakli tyto poslední nejsou dislokovaný jinde. V hlavní budově ale má být remisa pro povozy na převoz mrtvých s příslušenstvím a byty pro řidiče povozů. Někde je ovšem výhodnější správu hřbitova s byty pro úředníky a zřízence dislokovati hned k hlavnímu vchodu a hlavní budovu s kaplí, někde až s třemi kaplemi, a pohřebními síněmi s příslušenstvím ostatním situovati do středu hřbitova. Velké hřbitovy městské mají na vhodných místech vybudovaná krematoria a kolumbaria pro zpopelněné pozůstatky mrtvých.*)

Velké hřbitovy přirozeně mají i své vlastní zahradnictví přímo v ploše hřbitovní, neb těsně s ní související, s příslušnou budovou a skleníky.

Omezující prostředky nežádoucí libovůle.

Mimořádná péče, která se věnuje výstavbě obcí a měst, má-li dosáhnouti uspokojivých výsledků, musí velmi často sáhnouti i po prostředcích omezujících libovůli stavebníků, stavitelů i spekulantů s nemovitým majetkem. Správy měst a obcí na podkladě zastavovacích plánů nepřipustí zastavěti určité plochy či pásy z důvodu rekreačních, zdravotních i estetických, určité pozemky a plochy dovolí zastavěti patrovými souvislými nájemními domy do určité výšky, jiné plochy, rovněž s výškovým omezením, zase jen rodinnými isolovanými neb sdruženými.

*) V nejnovější době opustila se myšlenka kladení zpopelněných pozůstatků mrtvých do kolumbarií a tyto se ukládají ve zvláštních oddělených hřbitovů do země (někdy i do upravených pomníků světských forem, váz s podnožím a pod.) a označují se obdobně pomníky, deskami jako hroby nezpopelněných.

nými domy. Pro tovární podniky se vyhradí plochy na periferii města ve směru převládajících větrů, aby kouř a saze neobtěžovaly obyvatelstvo a neznečišťovaly stavební objekty i ulice, sady a hřbitovy. Přísně bdí nad tím, aby průčelí budov byla přesně založena do schválených čar regulačních a měla určenou vzdálenost od koruny komunikační, aby stanovený pás předzahrádek u rodinných domů byl zachován a pod. Všechna tato a jiná opatření jsou, má-li město, obec tvořiti ladný obraz, dobré řešenou architektonickou bytnost, nutná. Bez pronikavých omezení libovůle nedocilí se uspokojivé úpravy hřbitovů, měst mrtvých, neboť by i zde ty nejlepší architektonické snahy umění hřbitovního přišly nazmar, kdyby celková úprava nebyla již usměrněna od dekorace květinové i pomníkové u každého jednotlivého hrobu neb hrobky v řadě i význačných hrobek v závěru a na rozcestí cest. Jako správná výstavba města a jednotlivých čtvrtí je jedině možná na základě dokonaleho regulačního a zastavovacího plánu, v němž všechna omezení a přípustný způsob zastavění jest vyznačen, tak i úprava a rozrůst hřbitova, ať již nově založeného neb stávajícího, k reformě určeného, je možný jen dle schváleného plánu upravovacího, který obsahuje nejen kostru všech cest, hřbitovní stavební objekty, stromové, keřové a parkové úpravy a jednotlivá pole rovová s určením jejich pro kladení zesnulých věku dospělého, mládeže odrostlé a dětí, nýbrž i přesný způsob kladení a radění hrobů a hrobek v té které skupině, s vyznačením druhu pomníků přípustných, předepsaného materiálu a jeho barvy, z něhož pomníky mají být pořízeny, s udáním základních jejich rozměrů, jež nesmí být překročeny. Plány tyto nepostrádají ani žádaný způsob květinové výzdoby, která s hlediska celkové umělecké výraznosti hřbitova je pro tu kterou skupinu přípustná. Doplňující součástí tohoto plánu jest hřbitovní řád, jehož ustanovení jsou pro všechny majitele hrobů závazná, který dává správě hřbitova ať církevního, konfesionálního či městského pravomoc upravovací plán v celku i detailu prováděti a vše odpovídají tomuto plánu

a hřbitovnímu rádu na hřbitově netrpěti. Ve velkých městech správy hřbitovní mají k disposici i komisi umělců, složenou z architektů stavebních, zahradních i sochařů, která rozhoduje dle předložených návrhů pomníkových předem, zda jsou přípustné či nikoliv.

Dost pozdě, ale přece ještě včas, i budování měst mrtvých — toto dluho zapomenuté dítě uměleckého snažení — jest předmětem žádoucích reforem uměleckých kruhů, dožadujících se rovnováhy mezi úpravou měst živých a posvátného města mrtvých, které po celá desetiletí bylo zanedbanou nivou. Zvýšený zájem a mimořádná péče o kult mrtvých neměly by se omezit na kruhy umělecké, ale i na všechny, pro něž se hřbitov buduje. Nezapomínejme hlasu mrtvých:

*„Cím jste nyní vy, byli jsme kdysi my,
a čím jsme nyní my, budete jednou i vy.
Jak se chováte nyní vy k nám, tak se
budou chovati k vám ti, kteří přijdou po
vás . . .“*

Jiří Frejka, režisér Nár. divadla, Praha:

REŽISÉR SE DÍVÁ NA KAZATELSKÝ PROJEV

*Jeho Milosti vsdþ. Dr Bohuslavu Jarolímkovi,
opatu strahovskému, srdečně připisují jako
projev obzvláštní úcty.*

I. Smyslem kazatelovy činnosti je s d ě l o v á n í Kristova učení. A má-li mít nejaký pravý smysl těchto několik poznámkem umělce o j e n z d á n l i v ē v n ē j š í stránce kazatelského projevu, totiž o jeho přednesu, je potřebí nejprve v hrubých rysech nastiniti práci hercovu.

Na první pohled se zdá, že herec prostě přednáší nějaký dramatický text. Ve skutečnosti i nejhorší herec snaží se k danému textu přičinít právě to, čím každé drama se teprve rozvíjá, totiž jiskru vlastní tvořivé osobnosti.

Na herecký přednes, na osobitý jeho přínos, se dnes již dovedeme dívat jako na integrální součást dramatikova textu. Víme, že Hamlet je Shakespeareův text a — Eduard Vojan, že tu vzniká nová a vyšší sepětí dvou uměleckých sil, že herecký přednes, tato jen zdánlivě formální stránka, se přelévá do obsahu a naplňuje jej životem, víc, že teprve hereckou osobností tu vzniká umělecký život.

Oč intensivnější tedy musí být ještě v n i t r n í p r o z i t e k kazatelův, který je vlastně prvním předpokladem projevu opravdu velkého, když o hercích říká právě Shakespeare ústy Hamletovými:

V očích měl slzy, pohled zjitřený,
tvář ztrhanou, každý posunek
byl k l a m u přiměřen.
Čím je mu Hekuba, Hekubě on,
by tak ji oplakával? Co by činil as,
kdyby měl osten ten a vášně hrot,
jaký mám já?
On divadlo by pláčem zaplavil,
vinného zbláznil, nevinného zlekal . . .

Běda tomu, kdo káže remeslně. Skrze něho skutečně přichází pohoršení, protože nedovede sdělovat nejkrásnější pravdy posluchačům, kteří jim přišli naslouchat z nejvnitřnější potřeby. A zase, jaká síla je ve skutečném kazateli, který dokonale ovládá svou taktovku — to jest svůj hlas, svoji výslovnost, svoje umění gradace i ztištění, a který hraje vznešenou melodii na nejvznešenější orchestr, totiž na vzrušované srdce věřících.

Treitschke mluví kdesi o matném srdci davu. Mluví však také o tom, že tuto matnost je možno rozjasnit působením vásnivého srdce. Tady je možno si uvědomit příkladnost a struhající sílu srdce kazatelského — dovede-li ovšem tuto sílu víry také sdělit.

A Goethe praví ve svých pravidlech pro herce: „Dokonce lze raditi i přehánění“ — a my dnes víme, že tím měl na mysli pobídku, aby jevištění řeč byla silnější než všechna bezbarvá skutečnost, aby stoupala do nadskutečnosti, aby byla v dobrém a vlastním smyslu toho slova patheická.

Tady jsme u prvního základního poznatku, že řeč kazatelova je v y š š i m s t u p n ē m ř e č i, že jejím smyslem není pouhé věcné sdělení a že to není tedy řeč s d ě l o v a c í, nýbrž že vystupuje do nadskutečnosti náboženských pravd a symbolů, do nadskutečnosti víry a do vnitřního plamene této víry, že je to řeč u m ē l á a b u d o v a n á, o b r a z i v á a u m ē l e c k y p r o z i t á. Na strhujícím vlivu Bohem nadaných kazatelů si můžeme ověřit, jaký význam má dokonalé kazatelství.

Tak jako herec se musí nejprve několik let připravovat předem a pak také každou svou novou roli studovat měsíc, nebo i měsíce, měl by i kazatel mít dostatek příležitosti k technické přípravě kázání. Pravidlem jsem pozoroval, že lépe každe ten, kdo si několika body určí svou řeč a mluví pak spatra, než ten, kdo si napiše kázání celé a snaží se je doslovně opakovat. Řečník, herec, tím méně kazatel se smí vázat na slovo napsané. Psaná fráze je nutně jiná než živé, mluvené slovo.

Nesmí nás mylit, že na př. v divadle se herec úzkostlivě poutá na básníkovo slovo: to je slovo jevištění, psané už pro zvukový a nikoli čtený účin, a ještě pak musí znova a znova při memorování hledat vnitřní chod a vyústění věty, jinými slovy básníkův vyslovovací řád — a ten naplnit tepem vlastního srdece. (Přitom si můžeme mimochoodem uvědomit, jakou úporuň prací je studium role pro velkého herce. Tak třeba Eduard Vojan, který zvykl učit se při chůzi, konal s Hamyletem procházky do Brandýsa, do Kostelce, a přitom se „učil“; čímž nesmíme mít ovšem na mysli pouhé memorování, ale vnikání do vnitřního a nejspodnějšího smyslu slova, věty, fráze, scény a celé postavy.)

II. Započínajíce druhou část — o t e c h n i c e k a z a t e l o v a p r o j e v u, musíme si nejostřejší, jednou provždy a vši silou uvědomit, že t. zv. vnější projev, neboli forma, ve skutečnosti není nicím vnějším. Víme, že i velmi hluboký text může nechat posluchače chladnými, je-li prosloven špatně. Opačně, neexistuje oddělené obsah a „forma“ kázání, nýbrž i obsah je obsažen i ve formě a forma je

integrální součástí obsahu, obě v jednotě pak vytváří kazatelova osobnost, kazatelova tvůrčí síla. Jak z toho vyvozujeme, není tedy d a r v ý m l u v n o s t i čímsi vnějškovým, ale tryská z nitra, z plánoúčiho a Boží milostí zradostného srdce — na venek, k druhým a snad i méně sebejistým věřícím. Vyplýne to ostatně i z jednotlivých pouček, kde shledáme, že každý t. zv. technický zřetel vlastně je znakem nějakého niterného obsahu, ba dokonce určité kazatelské c t n o s t i (sit veniam verbo!).

Ale nyní tedy právě k nim.

a) *Zevnějšek*. Bylo by zbytečno opakovat, cím vším se v liturgice zdůvodňuje užívání kněžských rouch. Umělec si zde učiní jen stručný závěr, že kněžské roucho je obdivuhodným spětím úboru slavnostního a úboru symbolického.

Ale my z divadla víme, že úbor znamená sice pro vytvoření postavy mnoho, že však zdaleka ještě k vytvoření postavy nestačí. Smysl kostymu musí vyjádřit herce, který jej nese, a který jinak jedná v gotickém brnění a jinak v šatě kajícníka. „Každý posudek je klamu přiměřen,“ podle Shakespeara.

Což teprve kazatel! Hle, snad vystupuje na kazatelnu a potahuje nervosně štolou jako rozpačitý školák, vysoukává ustavičně rukávy jako zápasník, ohání a rozhání se jako vyvolavač. Ano, to všechno lze na kazatelnách spatřit — jak smutné divadlo!

Roucho musí působit vznešenou samozřejmostí, jako by s ním člověk srstl. (Cvičení v kázáních měla by se dít v rouše a na kazatelně.) Pohyb nesmí v nicem připomínat soukromou osobu, člověk je zde bezjemenným a nadosobním sluhou Páně, někým, kdo nese vyšší poslání, stejně jako u oltáře samého. Proto také gesto musí být přísně nacvičeno, musí mít velkou a jednoduchou linii a — musí být střídámé. Gesto pozornost veče, ale nesmí ji svádět ani rozptylovat. Jako tak často, i zde platí poučka, že minimem projevu se dosahuje maxima účinu. (Cvičení v měkce navazovaném pohybu na hudbu bylo by tu na místě, rovněž cvik v chůzi a vyjádření jen mimickém.)

Vcelku lze říci, že kazatel musí sama sebe stylisovat a nazírat na sebe jako na nástroj či dokonce jako na symbol, jsa v okamžiku kázání ztělesněním živého slova božího.

b) *Cíl — jasnost*. Dramatik, který při psaní neví, jak svůj kus zaměřit a vyústit, je dramatik špatný. Totéž platí o řečníkovi vůbec a kazateli zvlášť. Nesmí stát na kazatelně proto, aby si odbyl nezbytné pensum, ale z radostného vědomí, že chce něco vyslovit, něco nesmírně naléhavého a takového, co vysloveno být musí. Musí tedy znát cíl, závěr, aby jeho kázání bylo jasné a tím i poutavé.

Častokráte jsem zažíval bolest z kázání jakoby vynuceného, které se válelo kolem uší jako beztvára trášť, příklady a promluvy se střídaly bez ladu a skladu, člověk stokrát myslil, že už je konec — a přece se objevil další a za vlasy přitažený příklad. Smysl pro břitkovou poíntu úplně chyběl. Chyběla vůbec dramatická stavba.

Chtělo by se mi skorem říci, že takové kázání je svatokrádežné. Vždyť kazatel má hlásat a vykládat samo Slovo, ne řemeslnictví. Je nepřipraveností, jestli v začátku nevidím jasné závěr, jestli episody a exkursy neřídím přesně podle celkového smyslu, jestli každou pasáž rádně neotevru, nerozvedu a neskončím — ovšem jako předpoklad pro další myšlenku. Tragedie má známých pět členů své stavby, exposici, kolisi, krisi atd., v nichž se uskutečňuje a uzavírá. Totéž, i když s větší volností, platí o řeči. (Cvičením by zde stejně mohlo být studium nějaké tragedie, bylo by na př. možno použít schematu Oidipa krále ke kázání o neselhávající Boží spravedlnosti, jako jindy studium klasických kázání nebo řeckých a římských řečníků.) Hlavně kázání není flatus vocis, ale stavba.

c) *Umění dýchat a lahodnost fráze*. Předpokladem dobrého hlasového projevu je suverénní ovládání dechu. Dech je tady opravdu alfou i omegou. Nic není trapnějšího, než řečník, který uprostřed afektu musí frázi prerusit, nebo který dokonce ve vznosném místě natolik nehospoďaří s dechem, že ne-

může dokončit slovo, nebo dokončí je jen hluchým nárazem, což je stejně špatné.

Je tedy potřebí osvojit si nejprve vědomé členění mluvených pasáží, před něž je potřebí položit v dech, a cvičit je tak dlohu, až přejde zcela do krve. Podle síly násazení hlasu, podle klidnějšího nebo passionovaného místa bude ovšem i v dech častější nebo volnější. Ovšem nelze dýchat za každým slovem. (Cvičením tu může být na př. text modlitby nebo písničky, při čemž zkoušíme, kolik veršů dovedeme vyslovit plným hlasem. Rovněž je dobré vzít jakýkoliv text a ten přednášet — jednou jakoby v hněvu, po druhé v prosbě, po třetí ve smíchu či v radosti. Stejně jako bude prospívat dech, bude se stupňovat i výrazové ovládání hlasu.)

Posluchač chce, a má právo, slyšet velkou, nosnou hlasovou kantilénu, neroztríštěnou, pevně kladenou, z její plynulosti se pramení pro posluchače pocit bezpečí a lahosti.

d) *Výslovnost dává přednesu krásu*. Vokály, konsonanty, díftongy, jaký nádherný šík, jestliže vystupuje z kazatelových úst ve spořádaných řadách! Jaká hrúza, když neobratná ústa jej drtí, žvýkají, olizují, breptají a kašlou! Jaké je to pak maření krásného božího materiálu! Divadelníkovi by se chtělo říci, že je to zrovna hřich proti Duchu svatému.

Výslovnost spočívá ve zřetelné vokalizaci a v e d b a l é m pronášení konsonantů. Tak jako nikomu nepodáváme ruku stranou či dozadu, tak je urážlivá špatná výslovnost. Mluvíme-li však čistě, je naše řeč zřetelná, srozumitelná, účinná i na dálku, dovoluje nám každé stupňování v tempu i každé zabarvení, je to prostě řeč umělecká, o které posluchač řekne, že je krásná.

Ano, krásá řeči vzniká dobrou výslovností, kterou ovšem třeba cvičit, nejlépe současně se cvičením dechu. (Rádně otvírat ústa, odstranit knedlík čili tvoření slova v hrdle, odstranit mečivý či chrapativý hlasový pazvuk, konsonanty tvořit tam, kde vzniká

mají a ne třeba vyslovit zubnou nosově a podobně.)

Dech a výslovnost jsou nezbytným předpokladem pravého kazatele, bez nich by se pouštěl na oceán svého úkolu s lodíčkou schopnou jen ztroskotání. —

Druhý oddíl našeho výčtu budou tvořit ony složky mluvního projevu, které mají už přímý výraz v smyslu: tedy tempo, rytmus, dynamika a barva. Jsou sice immanentní obsaženy ve dvou bodech prve jmenovaných, nicméně je správné je probrat ještě zvlášť, i když jejich vyřešení už musí být zcela osobité, čili řídí se osobou, hlasovými a duševními dispozicemi kazatelovými.

e) *Tempo a rytmus*. Tempo je vnějším, rytmus je vnitřním časem kázání, dalo by se říci stručně. Tempo ani nesmí být k únavnosti rychlé a nesledovatelné, ani k nudě pomalé, ani rovnoměrné. Obecně lze o něm poznamenat, že každý menší myšlenkový celek má svoje tempo, že tempa je nutno střídat a měnit, abychom udrželi posluchače v napětí.

Jak? Podle rytmu kázání. Tím myslíme už na vnitřní jeho obsah. Lidská řeč nezná přísné rozdělení ve slova jako gramatika (všimněme si, jak vzácné jsou jednotlivé věty, jako na př. „prší“), uskutečňuje se ve frázích, a řečnický, herecký i — kazatelský projev se liší od řeči kuchyňské právě svou rytmičností.

Tento požadavek rytmu se snad bude zdát na první pohled podivností, a přece právě on je z hlavních způsobů, jak povýšit řeč v přednes. Sledujme jen cestu od sdělné řeči přes rytmickou průzu a volný verš až k verši absolutnímu a spatříme, jak s postupujícím vědomím rytmu nabývá řeč i na hudebnost.

Ale můžeme mluvit o tempu a rytmu i pro celou řeč, pro celé kázání. Prakticky to znamená uvědomit si rozmezí, ve kterém posluchač stačí nás dobře sledovat, a vybudovat, opravdu a jako architekturu vybudovat, kázání do tohoto předem vytčeného času.

f) *Dynamika a barva*. Přistupuje k rytmu asi jako

přibývá orchestrální instrumentace ke klavírní skizze. Doslovně je dynamika uměním zesilovat a zeslabovat hlas — ale co to všechno znamená! Od vstupního nasazení, sotva si vymáhajícího pozornost, od prvních úderů prvních point, přes velká stupňování široce rozvětvených pasáží — až po závěr, který má shrnout a strhnout zároveň. Není opravdu lepšího srovnání nežli s orchestrem, pokud jde o dynamiku i o barvu. Znamená-li totiž dynamika přizvuky síly, je barva přizvukování srdce, tedy nejvlastnějším zhudebněním, bez kterého je hlas jakoby bezvláhy a suchý.

Již tím, že dynamiku přímo spojujeme s barvou, říkáme, že nejdokonalejší kázání není takové, které bičeje sluch v ustavičném fortissimu, ale takové, které oblétá posluchačovo srdce v stálých obměnách, neboť dostat se opravdu k srdci není lehké.

Pro hlediska sub e) a f) neplatí jiná poučka než umění, opravdové umění na sluch a stvým posluch a čům. Často stačí o odstín přidat či ubrat na hlase, zjemnit či rozvířit věty, abychom si znova získali pozornost, při které nám každý takřka visí na rtech. Herci znají velmi dobře rozdíly svého obecenstva, vnitřní je nesmírně citlivé, a je známkou mistrovství, dovedou-li každé stejně zajmout do svého hlasu a výkonu.

Ale, opakuji, tempo, rytmus, dynamiku i zhudebnění řeči barvou hlasu musí každý prozkoušet a vytvořit si pro sebe sám. Jen je potřebí ustavičného a vědomého cviku. Hodina nebo dvě hodiny denního cviku nesou překvapující ovoce už během jediného roku, címž nechci říci, že po roce je možno skončit.

Řečnická, tím spíše kazatelství, je uměním — a s umělcem divadelním je spojuje to, co mají všechna umění společně v povaze: nikdy není konec studia, nikdy není konec tvůrčí práce. Ale proč se jí nepodejmout, když ji konáme ne ve jménu svém, ale ve jménu svého nadosobního a vzneseného poslání, jímž — každý po svém a ze svých sil — sloužíme Jemu?

A poslání? — Věřící v kostele nejsou nebo aspoň

nemají být stejný při vstupu a při odchodu z kázání. Do chrámu vstupuje řemeslník, poklizečka, advokát, umělkyně, dělník — každý si přináší trochu svých zájmů a hněvů, každý je sám sebou a ostražitě si hlídá svoje pyšné a maličké já.

Mnohý z nich by si poslechl mří sv. a odešel by stejně jako přišel, uzavřený do svých počtů, do svých soukromých mrzutostí a zlob — nebyt kázání. A tady jsme u příčiny, proč je více vyhledáván chrám s dobrým kazatelem: člověk, celý týden zakletý do svého já, chce být v den Páně z něho vyzdvízen do vyššího světa, do světa ducha a výry, kde by vnímal všechno lidské i božské neroztržitelně, universalisticky, jako harmonický celek.

Proto pravím, že věřící, který odchází z dokonalého kázání, má jinou duši, duši, která se dívá na svět fortiter et suavitatem, duši, stojící nad skutečností i nad vlastním já, duši, do které sestoupilo Slovo a prozářilo ji silou, světlem a láskou, duši bojující a vroucně omilostněnou, duši, do které sestoupila Milost.

Rud. Schikora C. Ss. R., M. Ostrava:

NĚKOLIK MYŠLENEK K PASTORACI

1. Milost posvěcující.

To je otázka všech otázek. Co by nám pomohly nejkrásnější průvody a manifestace, nejlepší spolky a hudba chrámová, nejpočetnější poutě a opravdu umělecká výzdoba kostela — když duše nejsou v milosti posvěcující. Pak všecko to ostatní bylo nadarmo.

A naopak, kdyby kněz neměl ani spolku, ani by nehrál divadlo, ani neporádal poutě — ale sto procent jeho farníků by žilo a umělo v milosti posvěcující — pak by se takový kněz nemusel báti soudu Božího.

Myšlenka „Jak udržíme duše v milosti posvěcující?“ musí být naším kněžským „ceterum censeo“.

Milost posvěcující obdrží moji farníci křtem svatým. Jsou všecky děti ve farnosti pokřtěny? — KAžen se má o to postarat: míti v evidenci porody a dobrým slovem přiměti rodiče, aby dali děti pokřtít. — Umějí všechny porodní asistentky ve farnosti udělovat křest z nouze? — Mohl bych snad každé matce, kterou Bůh obdaril dítětem, poslati vkusnou g r a t u l a c i , v níž bych upozornil, co znamená sv. křest (a úvod matky).

První křeštan si vážili milosti sv. křtu. Není divu. Byli pokřtěni jako dospělí, celý rok byli na tento úkon připravováni liturgií a zkouškami. To všecko na ně huboce působilo. — Nechceme odstranit křest nemluvit (naopak budeme rodiče napomínati, aby co nejvíce dali děti pokřtít), ale chceme přemýšleti, jak udržíme ve věřících v ē domi milosti sv. křtu a v d ē c n o s t za tuto milost. Tím dosáhneme, že zůstanou co nejdéle v milosti křestní.

Navrhoji několik drobných prostředků.

První: dejme rodičům vkusně upravenou památku na sv. křest, v níž je zdůrazněn význam sv. křtu. Vkusná grafická úprava takové památky je vdečný úkol pro naše katolické umělce.

Druhý prostředek: občas vykonati p o b o ž n o s t o b n o v sv. křtu. Příležitostí k takové pobožnosti jsou tyto svátky: Zjevení Páně, Bílá neděle, Hod B. svatodušní, sv. Petra a Pavla, sv. Cyrila a Metoda, Všech svatých, Neposkvr. Početí P. Marie (čím ona byla od počátku, tím jsme se stali křtem svatým).

Třetí prostředek: na počátku školního roku si zapsati den sv. křtu každého dítěte a poznamenati si tento den v kalendáři. (Při tom jsme nejednou zjistili, že některé dítka „katolické“ není pokřtěno.) Na počátku týdne neb měsíce, před vyučováním, po gratuluji, řeknu několik slov o sv. křtu, daruji obrázek (zas s vhodným textem) a pomodlím se s celou třídou „za tyto dítky Boží“, aby zůstaly věrné. —

Největším neštěstím je smrtelný hřich, neboť zbabuje duši milosti posvěcující. Dobrou zpovědí hříš-

ník zas nabývá milosti. Proto chci stále přemýšleti: jak přivedu hříšníky k dobré sv. zpovědi?

Proč tolík m l á d e ž e po době školní přestavá choditi k sv. zpovědi? — Jedna z příčin je, že v době školní chodí jen společně, a proto se nikdy nenaucí choditi s a m o s t a t n ē. — Proto navádějme děti, aby chodily též ještě kromě společné sv. zpovědi samy a dobrovolně k svátostem (o svátku rodičů, ve výroční den sv. krtu a p.). — Povzbuďme děti vystupující ze školy, aby vykonaly pobožnost devíti prvních pátků. — Probíráme-li v posledních hodinách pravidla pro život, zdůrazňujme zvláště neštěstí těžkého hříchu a štěstí dobré sv. zpovědi.

Dávejme při velikonoční sv. zpovědi památky, které poučují o ceně milosti posvěcující.

Rybář kromě sítě užívá také u d i c e. Též rybář duší nesmí pohrdati udici.

Když někdo v rodině zemře, jsou často i vlažní příbuzní přístupni náboženskému vlivu. Zde je možnost zapůsobit. Pošleme jim kondolenci „s projevem soustrasti“. (Mám jich ještě několik.) V tomto přípisu čtu pozůstalí rádi odstavec „Několik myšlenek při úmrtí našich milých“. Dovíděj se tam, že můžeme zemřelým pomáhati, ale jenom (zde je háček udice), když jsme v milosti posvěcující. Proto miluješ-li své zemřelé, jdi napřed k sv. zpovědi!

2. „Podobno jest království nebeské kupci.“

Toto porovnání nás opravdu zahanbuje. Dej Bůh, aby zahanbení bylo počátkem polepšení!

1. Kolik o b ě t í přináší obchodník pro svůj obchod! Přemýšlí ve dne i v noci, jak by pozvedl svůj podnik. Kolik cest udělá, nedbá horka a zimy. Na Aljašce se ukazují hroby obchodníků s kožišinami, kteří tam zimou zahynuli při obchodu. O n i přinášejí tolik obětí, aby získali majetek, kolik obětí přinášíme my, abychom získali duše, jejichž cena je podle slov Kristových větší než bohatství celého světa?

2. Podivuhodná je v y t r v a l o s t obchodníkova. Kolik zklamání zakusí takový agent. Kolikrát

je odmítnut, vyhozen — a přec vytrvá ve svém povolání. — A my? — —

3. Jak se vzdělává obchodník ve svém oboru, aby nebyl zaostalým, nýbrž aby prospíval! Porovnejte knihy a časopisy určené pro obchodníky s naší literaturou pastorační — a máte třetí příčinou k zahanbení.

4. Několik obchodnických zásad (které jsem našel v knihách a časopisech pro obchodníky), aplikovaných na pastoraci.

„Z a j i m e j t e s e upřímně o lidi a o jejich problémy.“ Všichni máme rádi lidi, kteří se o nás zajímají. Dejme najevo svůj zájem a lidé nás budou mítí rádi.

„Člověk, který se neusmívá, nesmí otevřít obchod.“ Nestojí to nic, ale udělá mnoho.

„Buďte p o z o r n ý m i p o s l u c h a č i. Mějte druhé k tomu, aby hovořili o sobě.“

Nejsnáze najdeme cestu k srdci člověka, hovoříme-li s ním o věcech, které jsou mu nejmilejší. Vzbuďte v druhém upřímně pocit, že je důležitou osobou.

„Hněv se nikdy nepřekonává hněvem, ale láskou.“ Proto n e h á d e j t e s e.

Ukažte, že si v á ž í t e j i n é h o p r e s v ě d ċ e n í. Nikdy neříkejte nikomu, že se myslí.

Mýlite-li se, u z n e j t e to rychle a důrazně.

Laskavost, přátelské chování i uznalost dovedou změnit smýšlení snáze než všechno zuření a hromování pod sluncem.

Snažte se upřímně dívat se na věci o č i m a d r u h é h o .

Všichni touží po s y m p a t i i. Proto, chcete-li přesvědčiti lidi, sympatisujte s přáním a míněním jejich.

Z a č n ě t e c h v á l o u a p o c t i v ý m u z n á n í m. Než začnete kritisovat druhého, promluvte o svých chybách.

N e r o z k a z u j t e p ř í m o, nýbrž otázku. Ne: „Udělejte to!“, nýbrž: „Co myslíte, půjde to tak?“

Šetřte důstojnosti druhého.
Pochvalte sebemenší zlepšení. Neskrblete chválou.
Buďte poctivě uználi.

„Musíte-li jednat s darebákem, vyjdete s ním nejlépe jen tenkráte, budete-li s ním jednat jako s počestným člověkem. Bude náramně polichocen a snad se bude podle toho chovat. Bude hrđ, že mu někdo věří.“

Hleďte, aby druhý byl šťasten, může-li činiti, co si přejete.

Je-li prodavač ještiný, snadno se urazí, což má za následek, že zákazník je dotčen a odchází, aniž by co kupil. — Zato přívětivá tvář, příjemná luv a úslužné chování odzbrojí i „nejnepříjemnějšího“ zákazníka. Je pravda, mnohý zákazník je velmi náročný, některý dokonce rád provokuje. Ten ale má být zkouškou vašeho prodavačského (pastoračního) umění. Podstupte s úsměvem tuto zkoušku a vyjdete z ní jako vítěz.

Služba. „Syn Boží nepřišel, aby byl obsluhován, ale aby sloužil.“

Dnes, kdy se ochota ke službě stává stále vzácnější, vyhraje to jistě obchodník (kněz), který myšlenku služby nezradí, ale stále ji prohlubuje.

Je-li poptávka větší, mnohý obchodník (kněz) zpýší a nevšímá si zákazníků. Tím je odpudí a zákazníci si vyhledají toho, kdo n i k d y neopustí myšlenku služby. —

Děti jsou vaši příští zákazníci. (Průkopník VII, 1.) Továrna na žitnou kávu přidávala před vánočemi ke zboží betlem na vystříhování. Tím získala děti i rodiče.

Děti po celý život si pamatuji, uděláte-li jim nějakou radost!

3. *Pastorace po smrti.*

Jsme-li upřímní, musíme se přiznati, že jsme mohli během svého života více vykonat pro spásu duši. Čeká nás za to očistec. Snad si svůj očistec zkrátíme, dáme-li si již za života natisknout úmrtní památkové obrázky čtyřstránekové. Čtvrtá stránka

by mohla zůstat volná pro úmrtní oznámení; na druhé a třetí stránce bychom mohli natisknout svoje napomenutí věřícím. Snad takto: „Draži farníci! Co tyto rádky budete číst, moje duše bude již na věčnosti. Ve světle věčnosti vidím pravou cenu věcí a nepřeji si nic vroucnější, než abyste i Vy poznali, co je to nejdůležitější: z a c h r a ř t e d u š i s v o u p r v ě č n o s t ! Všecky pozemské statky musíte jednou zanechat, jenom co jste vykonalí pro duši, Vám zůstane na věky.“

Největší neštěstí je hřích. Kdo těžce hřeší, je v nebezpečí věčného zahynutí. Proto se varujte těžkého hřichu!

Kdo však měl to neštěstí, že upadl do hřichu, ať nezoufá, ale co nejspríše povstane, zkroušeně se z hřichů vyzná v dobré svaté zpovědi a Bůh mu odpustí.

M o d l e t e s e , neboť modlitba Vás spojuje s všemohoucím Bohem.

V n e d ě l e a zasvěcené svátky se zúčastněte mše svaté a přicházejte v č a s . Jaká neděle, taková hodina smrti!

Milujte Církev svatou katolickou; ona Vám uděluje milosti Ježíše Krista. Kdo pohrdá Církví, po hrdá Bohem.

Posilujte se často chlebem nebeským, svátostným Ježíšem Kristem.

Vytrvejte v dobrém, abych Vás všechny jednou viděl v radosti nebeské.

Váš bývalý farář.“

4. *Uzavřené zpovědnice.*

Zdá se, že i v pastoraci někdy vládne móda. Velkou módou jsou dnes uzavřené zpovědnice. Všude slyšíme jejich chválu, ale zdá se mi, že výhody nevyvažují jejich nedostatky. První zdánlivá výhoda uzavřených zpovědnic jest, že můžete hlasitěji mluvit. Mluvil jsem jen trošku hlasitěji, a již někdo zaklepal na dvířka: „Prosím, důstojný pane, ono je slyšet.“ Opravdu, akustická isolace uzavřených zpovědnic je pranepatrnná. Chcete-li po svaté zpo-

vědi dávati věřícím něco na památku, setkáte se u většiny uzavřených zpovědníků s nevýhodou: musíte otevřít dvírka! U některých zpovědníků jsou sice otvory pod neb nad opěradlem, ale nechápaným kajícníkům musíte dlouho vysvětlovat, že jim teď tímto otvorem chcete podat obrázek. — Zpovídáte-li v uzavřené zpovědnici několik hodin, je vzduch tak zkažený, že to již cítí vaše nervy. — Jediná výhoda jest, že v zimě v ní máte teplo.

JUDr L. Svatoš, rada pol. spr. v. v., Praha:

NĚKOLIK POKYNŮ

Ředitel kúru a příplatky úředně nařízené.

Ředitel kúru v N. v podání ze dne 21. dubna 1941 se odvolává k příslušnému okresnímu úřadu proti rozhodnutí městského, jako patronátního úřadu v N. ze dne 2. dubna 1941, č. 9984-81-7004, v této záležitosti:

Město N. koupilo od vlastníčka církevního rádu v el k o s t a t e k v N. a týž v r. 1936 převzalo do svého vlastnictví. — S touto koupí převzalo město patronát místního beneficia se všemi břemeny a povinnostmi. — Odstavec XX. té trhové smlouvy zní: Doplňujíc odstavce XI., XII., XIII. a XIV. smlouvy, prohlašuje kupující město závazně, že přejímá s koupí velkostatku patronát lpicí na velkostatku tom.

Jmenovitě přejímá s koupí velkostatku reální patronát ke kostelu a kapli, vedle patronátu k beneficiu, se všemi břemeny a povinnostmi ochrany, úschovy a správy kost. jmění dle platných předpisů v mezích, jak k tomu byl povinen dřívější majitel a jak je de facto plnil. Bude tedy město N. jako patron i nadále poskytovati řediteli kúru přiměřený byt v blízkosti kostela za příplatek 600 K ročně.

Ředitelem kúru v N. byl dotčený ustanoven dekretem patronátního úřadu ze dne 30. prosince 1926.

Přípisem téhož patronátního úřadu z 30. prosince 1926 byly mu oznámeny povinnosti a důchody ředitele kúru při dotčeném chrámu Páně. Odstavec B zní doslově: S místem ředitele kúru jsou mimo obvyklé štoly spojeny následující příjmy z patronátní pokladny: ročně 2400 K na hotovost, dále 2 a půl metru měkkého štípaného dříví a 5 metrů kulatého dříví.

Z toho vysvítá jasně, že mimo štolu nemám, píše dotčený ředitel kúru, žádného jiného příjmu nežli to, co až dosud bylo mi z patronátní pokladny správně vypláceno.

Jest tedy samozřejmé, domnívá se dotčený ředitel kúru, že i veškeré příplatky úředně nařízené mají mi být poukázány na účet patronátní pokladny.

Námitka, že dotčené město ani jako patron není jeho zaměstnavatelem, nemůže přicházeti v úvahu.

Město N. jako patron — tvrdí odvolávající se ředitel kúru — jest povinno vyplácati témuž z patronátní pokladny ty služební požity, jež mu dřívější patron poskytoval, třebaže by k tomu podle dosud platných rozhodnutí správního dvora soudního ve Vídni nebyl snad ani povinen. Jestliže přesto, pokračuje odvolávající se v přípisu ze dne 30. XII. 1926, mi tehdejší patronátní úřad tyto požity přiznal a tuto na sebe vzatou povinnost de facto plnil, převzala ten závazek s koupí zatíženého velkostatku i obec kupující a nemůže se proto odvolávat na práva, jež by jí jako patronu příslušela v tom případě, kdyby se nejdalo o zaměstnance.

K tomu podotýká: Má-li tedy nyní dotčená obec jako patron povinnost hraditi z patronátní pokladny veškerý náklad spojený s vydržováním ředitele kúru, má také zajisté za povinnost z též pokladny vyplácati všechny přídatky úředně nařízené, a to: 1. 20% zvýšení platu dle nařízení ministerstva soc. a zdr. správy ze dne 29. 3. 1940, č. j. E-2168-13-12, a dle přípisu Zemského úřadu v Praze č. 4973 ai 1939, odd. 7, ze dne 11. června 1940 (Úř. list, str. 1999, čl. 6; 2. příspěvek 50 h za

odpracovanou hodinu, resp. paušál měsíčních 100 K dle nařízení pana říšského protektora ze dne 20. května 1940; 3. jednorázovou výpomoc ve výši 2% roč. příjmu podle vyhlášky minist. soc. a zdr. správy ze dne 1. X. 1940 ve smyslu vlád. nař. č. 330-39 (Úř. list ze dne 2. X. 1940, č. 230).

K výše uvedenému jest podotknouti:

I když patron dosud dobrovolně platil ředitele kúru nebo varhaníka, není farní osada (t. j. římskokatolíci dotčené farnosti) z prostěna na závazku hradit náklad spojený se zaměstnáním ředitele kúru (nebo varhaníka).

Krytí nákladu na ředitele kúru nebo varhaníka nepraejudikuje tomu, aby jiná a přiměřenější odměna byla placena. (Viz rozhodnutí správního soudního dvora ve Vídni ze dne 27. ledna 1898, č. 456 — Budwinski XXII-1136 pro Čechy.)

Zákon ze dne 23. července 1919, čís. 447 Sb. z. a n., kterým se snižuje věk nezletilosti.

§ 1. Nezletilí jsou ti, kdož nedokončili dvacátého prvního roku svého věku. Tím byl změněn § 21 a § 275 ob. z. obč. a uh. zák. čl. XX: 1877 a XXIII: 1874, § 1 a zák. čl. uher. XXXI z r. 1894, § 129.

§ 2. Nezletilí, kteří překročí osmnáctý rok svého věku, mohou se svým souhlasem a se schválením úřadu od otce výslově propuštěti být z otcovské moci.

§ 3. Nezletilému, který dokonal osmnáctý rok věku, může poručenský úřad ponechat čistý přebytek jeho příjmů do jeho vlastní volné správy; jest pak oprávněn sám se zavazovati penězi jemu do správy svěřenými.

§ 4. Vydával-li by se nezletilý, dokonav osmnáctý rok, při nějakém jednání za zletilého a nemohla-li by druhá strana získatí zpráv o pravém stavu dříve, než věc dojedná, bude nezletilý odpověden za veškerou škodu.

§ 5. Nezletilého, který dokonal osmnáctý rok, může poručenský úřad s jeho souhlasem, vyžádat si

poručníkova posudku, a třeba-li, též posudku nejbližších příbuzných, prohlásiti za zletilého, promínuv mu léta. Prohlášení za zletilého má týž právní účinek jako skutečně nabytá zletilost.

§ 6. mění § 275 ob. z. obč. v tom směru, že hlučoněmý, který je schopen své věci opatřiti, může již po dosažení osmnáctého roku žádati, aby mu nebyl ustanoven opatrovník, což mohl dříve žádati až po dosažení dvacátého roku. — Před soudem však nemohou dotčení nikdy jednat bez opatrovníka dle § 275 ob. z. obč.

Výchova dítěte a volba jeho povolání.

Dle § 148 obecného občanského zákoníka může otec své ještě nedospělé dítě, t. j. které dle § 21. obecného občanského zákoníka nedokonalo roku čtrnáctého (14), vychovati ke stavu, který pokládá pro ně příhodným; prohlásilo-li však dospělé dítě, t. j. které dokonalo 14. rok, otcí bez úspěchu, že se miní věnovati povolání jinému, které se spíše srovnává s jeho náklonnostmi a schopnostmi, může žádat svou vznéstí na soud, který rozhodne (§ 185 nesporného patentu) o tom z moci úřadu, přihlížeje ke stavu, jméní a námitkám otcovým.

Dle § 12 bran. zákona (2) nezletilí, t. j. kteří dle obecného občanského zákoníka nedokonali roku dvacátého prvého, potřebují k dobrovolnému vstupu do české branné moci svolení otcova nebo pořučníkova.

Řehole.

Poměr státu k řeholním sdružením, v nichž podle názoru katolické církve se rozvíjí v plném květu křesťanský život, jest zkušebním kamenem pro poměr státu k církvi vůbec. (Viz Dr Hussarka, Grundriss des Staatskirchenrechtes.)

Návrh zákona, týkající se vnějších poměrů právních životu řeholního, projednávaný v r. 1876, pro zastření oněch poměrů prakticky neprověditelné, neobdržel císařské sankce a proto zůstalo v tom ohledu při starším stavu právním.

Vzhledem k tomu jsou řády a kongregace podstatně podrobeny státní i církevní vrchnosti ve dvojím směru.

Uvedení řádových sdružení, která dosud v Rakousku nesdílila, a zakládání nových konventů jest odvíslel od státního schválení, které především panovník má udělit.

Udělení to jest včetně volné úvahy a předpokládá: a) souhlas biskupa diecésního, b) důkaz o církevním potvrzení dotčeného společenstva, jeho stanov a jeho zvláštních řádových úkolů, a posléze c) zařízení dostačujících subsistenčních prostředků.

Udělením státního schválení obdrží konvent nejen oprávnění k životu klášternímu v řádovém společenství, ale i způsobilost právnické osoby. V tom jsou zahrnuti i kláštery mendikantů.

Dle nynějšího práva jsou u nás povolena náboženská sdružení za určitých podmínek a v té míře, že nejen individuálně, ale i spolkově lze náboženství vyznávat.

Dle zákona ze dne 20. května 1874 ř. z. č. 68 má třeba jediná náboženská společnost plněním zákonom stanovených předpokladů právo na státní uznaní.

Náboženské sdružovací právo, a tím i svoboda svědomí, neuskutečňuje se ovšem jen individuálně, ale i společně; vždy však za státního uznaní zákoně uznáne církve. Uznaní to neprohlašuje zřízení církevní společnosti do minulosti, ale zřizuje církevní společnost pro přítomnost a budoucnost. Uznaní církevní společnosti není úkonem závislým na libovolném správním rozhodnutí, dle něhož, po dogmatickém přezkoušení stanoviska víry nebo odhadu pravidel morálky, by se úřad rozhodl na uznaní nebo zamítnutí, ale je to přiznání nároku dotčené náboženské společnosti. Odepření přiznání podléhá tudíž přezkoušení cestou správního soudnictví. Forma uznaní jest vyřízení ministra kultu, které v říšském zákoniku bývá uveřejněno. Požadovati vyřízení dotčeného uznaní jsou oprávněni příslušníci náboženského vyznání a nelze ani osobám bez vyznání odeprítí uplatňování intervence, ba

i nároku na uznaní dotčené náboženské společnosti.

Předpoklady uznaní dotčené náboženské společnosti jsou jednak negativní a jednak positivní. Negativní jsou: učení náboženské, bohoslužba a ústava. Positivní: zřízení a zabezpečení alespoň jedné náboženské obce.

Příslušné ministerské nařízení ze dne 13. června 1858 ř. z. čís. 95, týkající se prohlášení uvedených řádů a kongregací, nevyhlašuje se nyní v říšském zákoniku, poněvadž říšský zákoník dle § 1 zákona ze dne 10. června 1869, čís. 113, není nyní určen k vyhláškám správních zařízení toho druhu.

Dle nynější praxe neuděluje se povolení k usazení řádu a kongregací pro celé státní území, nýbrž jen pro jednotlivou diecézi.

Ustanovení zákona spolkového ze dne 15. listopadu 1867, ř. z. čís. 134, nemá vlivu na řehole a kongregace řádové. Ba předpisy svrchu citovaného ministerského nařízení platí o řeholních usídleních každého druhu a zvláště se týkají řeholních filiálek.

Předpokladem schválení není určitý minimální počet členů řehole, ale činnost společného náboženského života.

Moderní stát nečiní si nároku na to, aby jeho občan přináležel k nějaké víře ve věcech náboženských a podle té víry i žil. Nemusí tedy dospělý občan státu být členem státem uznané církve. Kvůli náboženskému vyznání nebo odmítnutí jeho nelze v moderním státě nikoho trestati a pronásledovati jakkoli a zbabavat jej veřejných a soukromých oprávnění. Dle § 39. všeob. obč. zákoniku rozdílnost náboženství nemá vlivu na práva soukromá, leč by to v některých věcech zákonem zvláště bylo nařízeno. V § 106 všeob. obč. zákoniku je to stanoveno slovy: Je-li manžel nezletilý, nebo poručenec, může sice sám k rozrodu přivoliti; ale k dochodě o jméně manželů a k dohodě týkající se výživy, jakož i zaopatření dětí, jest třeba přivolení zákoného zástupce a poručenského soudu. (Viz § 175 obecného občanského zákoniku: Provádá-li se nezletilá dcera, přechází sice, pokud jde o její osobu,

pod moc manželskou [§§ 91 a 92]; pokud jde o její jméni, má však otec až do její zletilosti práva a povinnosti opatrovníka [§§ 187, 260]). Zemřel-li manžel za její nezletilosti, vrátí se znova pod moc otcovu.

O ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských.

*Zákon ze dne 22. června 1921, č. 256 Sb. z. a nařízení,
v dodatku V. obč. ob. z.*

§ 1. Ministr sociální péče se zmocňuje, aby, nedotýkaje se jiných zákonných ustanovení, nařízením určil:

1. že mohou být děti do 14 let dány a přijaty do cizí péče (ošetřovanci, schovanci), po případě i dále v ní ponechány a podrženy jen s odvolatelným povolením orgánu k tomu ustanoveného;

2. jak se má dozírat na výše uvedené děti, jakož i na děti nemanželské do 14 let v péči vlastních rodičů, a jak děti tými v patrnosti;

3. které osoby jsou způsobilé být dozorci dětí v cizí péči a dětí nemanželských;

4. kdo tyto osoby jmeneje;

5. jaké odvolací právo přísluší pěstounům a rodičům proti dozorcům osobám.

§ 2. Osoby, pověřené dozorem na děti v cizí péči a na děti nemanželské, mají právo za tím účelem prohlížeti byty pěstounů nebo rodičů, místnosti dětem k pobytu určené, jakož i děti samy, a žádati na pěstounech, rodičích a členech jejich domácností, aby jim podle pravdy podávali vysvětlení o poměrech dětí, o jejich umístění, výživě, ošetřování a výchově, jakož i aby děti jim, nebo lékaři jimi označenemu, na určitém místě pravidelně předváděli. Děti do dvou roků je nutno předváděti lékaři ve lhůtách dozorčí osobou stanovených.

Soudy poručenské a jiné příslušné úřady jsou povinny v mezích své pravomoci zjednatni tomuto oprávnění osob dozorčích podle potřeby průchod.

§ 3. a) Kdo dítě své do cizí péče dá, nebo cizí dítě do své péče přijme bez předepsaného povolení, nebo

b) kdo v péči té dítě ponechá nebo podrží, ač dané mu povolení bylo odvoláno nebo pozbylo již platnosti, aniž o ně znova zažádal, jakož i

c) kdo podmínek v povolení obsažených nedbá,

d) kdo poruší povinnosti, uložené jemu podle § 2, odst. 1, tohoto zákona,

e) kdo opomene hlásiti, co bude nařízeno ku provádění tohoto zákona, a kdo při tomto hlášení neb při vysvětlení dávaném osobám dozorčím učiní vědomě údaje nesprávné, bude trestán, pokud to není trestný čin, který dlužno trestati podle zákona trestního, pro přestupek politickými správami první stolice pokutou do 1000 korun, nebo vězením do 1 měsíce. Spojiti pokutu s trestem na svobodě je přípustno. Zamění-li se nedobytná pokuta v trest vězení, nesmí převyšovati sazby pro ně stanovené.

§ 4. Orgány správy autonomní jsou povinny spoluúspobiti při provádění tohoto zákona.

§ 5. Všechna právní jednání, podání, listiny a protokoly, jichž je třeba ku provádění tohoto zákona, jsou osvobozeny od kolků a poplatků přímých.

§ 6. Tento zákon nabývá účinnosti dnem provádění.

§ 7. Ministru sociální péče se ukládá, aby zákon provedl, dohodna se se zúčastněnými ministry.

V nouzi poznáte přitele. Teprve když vyhoříte, když Vás vykradou, když utrpíte úraz, teprve pak poznáte, co pro Vás znamená - nebo mohla znamenat POJISTKA BANKY SLAVIE. Poradte se se zástupcem BANKY SLAVIE o levném a výhodném zabezpečení svého majetku.

Neotálejte však, neboť nevíte, co se stane zítra ...

SOCIÁLNÍ STRÁNKA KNĚŽSTVÍ

„Láska k bližnímu jest nejvzácnější a nejbohatší proud, který se rozlévá z velebné Švatosti na všechny naše spolubratry.“ Tak napsal náš čelný sociolog Dr Bedřich Vašek v naší Hlubině.*) A dále o metodě apoštolátu: „Dobrota obrátila více hříšníků než horlivost nebo výmluvnost nebo učenost; a tyto tři poslední neobrátily nikoho, leda byla-li s nimi i dobrata.“ To platí i pro kněžství. Jeho povaha je *sociální*. Dávat . . .

Pravdivé je slovo Páně, že apoštol a učedník (kněz) Kristův není z tohoto světa. Také kněžství nesmí být z tohoto světa. Než týž Pán vyslal přesto své apoštoly do celého světa, ke všem lidem a národům. Nepopiratelný poukaz na to, že apoštol a kněz nemá vésti isolovaný, samotářský život, nýbrž má jít k lidem, poněvadž patří do jejich společnosti. Tak zjevuje Kristus sám *sociální stránku* apoštolátu a *kněžství*: apoštol, kněz je tu pro lidi, ne pro sebe.

Tím jest vyslovena základní myšlenka: Nikdo se nesmí a nemá stát knězem pro sebe, snad z privátní zbožnosti a v úmyslu zachránit tím jen svou vlastní duši. Spíše musí každý, kdo pomýšlí na toto povolání, být si vědom, že musí být *knězem pro společnost* (pro lid), pro své spolubližní, aby jejich duše zachránil a posvětil.

Zásadně platí o každém knězi programové slovo z Listu k Židům (5, 1): „*Ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur — Ijsa brán z lidí, ustavuje se pro lidi.*“ Božským rozhodnutím (povoláním) bývá mladý muž, jenž jest určen pro kněžství, brán z lúna lidu, aby byl pak lidu vrácen jako jiný a vyšší člověk. Takto se obnovuje a omlazuje panické kněžství Nového Zákona, jež není, jako kněžství Izraelfovo, vázáno na určitý kmen, nýbrž které bezprostředně z mateřské půdy katolického lidu dává vypučení novým nositelům. Právě tímto způ-

* Na Hlubinu, 1942, č. 9, str. 532.

sobem rekrutování duchovního stavu stává se patrná přirozená spojitost a společnost lidu a kněze.

Kristus sám nebyl jistě z tohoto světa. Patřil jako věčný Boží Syn zcela jinému, nadzemskému, božskému světu a patří mu dnes i na věky. Ale přišel přec na tento svět, zrodil se jako Bohočlověk v této lidské společnosti. Přišel, aby přijal tělo a krev lidské přirozenosti, a tak byl s to tento svět lidí vykoupit a pro nebe opět získat.

A co bylo konec konců hnací silou, jež věčnému Synu Božímu dala sestoupit na zemi? Láska, láska k lidem a k jejich nesmrtelným duším. (Na věky nás bude dojímat podle sv. Bonaventury: „*Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis!*“) Proto kráčel mezi námi lidmi jako Jeden, jenž je (nás) vroucím srdcem miloval a byl jím (nám) pravdivý, nejlepším Přítelem (Bratrem). Jakkoli Pán vyhledával skrytost a osamělost, přec nebyl Poustevníkem, jenž prodlévá daleko od lidí. Nikoli, Pán byl a cítil se jako *Druh svého lidu* a žil uvnitř lidské společnosti. (Píší to právě po svátku sv. Rodiny Nazaretské . . . Ježíš přišel posvětit rodinu, základní buňku lidské společnosti, a tím i společnost lidskou samu!)

Nejinak tomu bylo u sv. Pavla, tohoto největšího „duchovního správce“ mladé, rodící se Církve. Když po svém obrácení strávil nějaký čas v samotě pouště, aby nechal ve své duši vyráti vnitřní proměně, pudilo jej to (*charitas Christi urget nos!*) s apoštolskou horlivostí opět se vrátil k lidem. Stal se Božským úradkem vyvoleným nástrojem, „aby nesl jméno Páně před pohany a krále i syny Izraele“ (Sk. ap. 9, 15). Proto zamířil svou apoštolskou nohu v neúnavné horlivosti do největších měst tehdejšího světa. Spěchal do Antiochie a Efezu, do Korintu a Athén, posléze do Říma. Tak se stala velkoměsta prvními středisky křesťanství, zatím co na venkově dálé ještě žila stará pohanská víra.

Na počátky křesťanství upozorňujeme zde jen proto, abychom ukázali, jak od počátku v Apoštolátu vystupuje silná tendence: *působit mezi lidem a lidí duchovně zachytit*. Jak tomu mohlo být také

jinak! Apoštolační rozkaz Páně a misionářský úkol nestrpěly, aby se apoštolové a jejich pomocníci (kněží) před světem stranili, nýbrž zavazovaly je s přirozenou nutností: *zcela se postavit do služeb svých bližních!* K tomu se stali apoštoly, k tomu je Pán vyvolil a vyslal.

Tak jasně, jak jen možno, září zde již *sociální charakter kněžství*: jeho povahové a účelové určení pro lidi, jeho všeobecný úkol, jenž jest nejlépe a nejprostřejší vyjadřován slovem: *duchovní péče (Seelsorge)*. Nebereme zde slovo v poněkud zúženém významu dnešní duchovní péče či správy, jež chce pastyrského kněze postavit jako protivu k ostatním kněžím (ač každý kněz je suo modo duchovní správce!), nýbrž pojímáme zde pojem šířejí a rozumíme jím *veškeru a každou činnost, již kněz jako kněz vykonává k blahu svých bližních*.

Tak chápán, stojí kněz-duchovní správce v přímé protivě k poustevníku a mnichu minulé i dnešní doby. Směry a cesty se zde rozcházejí. Mnich (řeholník), jenž svět opouští a za zdmi kláštera chce Bohu sloužit, poustevník, jenž prchá před lidmi a jen pro sebe žije v osamělé chýšce, myslí (oba) výlučně na svou vlastní duši, na její posvěcení a zachránění. Nemyslí však, aspoň ne bezprostředně a na prvém místě: na duchovní záchrana druhých. Vlastní a přímá duchovní správa zůstala mnisištvu vždy cizí, i když příležitostně a sporadicky ze samoty mníšského života (klášteru) vyšla vynikající misionáři a duchovní správci (pastýři). Budiž poukázáno jen na sv. Bonifáce (u nás na sv. Vojtěcha), jenž jako mnich pocházel z řádu sv. Benedikta. Je vesměs také známo, jak klasické mnisištvo, jež dnes dále žije hlavně v řáde benediktinském a tomuto řádu v spízněných družinách, během staletí vykonalо mimořádně velikou duchovně pastyrskou práci, a v mnohých zemích, na př. v Americe, dosud ještě koná. Ale zůstane přesto nesporným, že toto vše se dělo a děje tlakem a potřebou časových poměrů, než z vnitřní nutnosti a z povolání.

Jinak se to arci má s později do života vstoupivšími církevními řády a kongregacemi, jež předem a

výslovně piší na své prapory *péči o duše a v apoštolské činnosti* spřírují svůj první úkol. (Na př. františkáni, dominikáni, premonstráti, jesuité, salesiáni!) Zde jest pak idea vlastního mnišství (samotářství) opuštěna a vystupuje kněžsko-pastyrská myšlenka. Mnich je přenášen z klášterní samoty do hlučného města. Sociální prvek výtěžku Členové těchto apoštolských řádů považují se tudíž také samy právem více za duchovní pastýře (apoštoly), než za jen pro sebe žijící mnichy. (Ač o takovém možno větším právem říci mutatis mutandis: „Často tichá pastuchova (poustevníka) chýška více pro vlast (svět) může dělati (modlitbou, obětí, odříkáním!), nežli tábor, z něhož válčil Žižka“ (město, v němž hřiměl věhlasný řečník!).

Než to vše nemění nic na skutečnosti, že nositelem z povolání *duchovní správy* není řeholník (mnich), nýbrž tak zv. *světský kněz*. Jeho vlastní pracovní pole jest duchovní správa ve všech svých rozmanitých odvětvích a se všemi diferenciacemi. On jest pravidelný a řádný duchovní správce lidu, kdežto řeholní duchovní zasahuje spíše jako „*mimořádný*“ (extraordinarius!) při zvláštních, mimořádných příležitostech, jako při lidových misích, exerciciích a triduích (duchovních výpomocech) atd.

O světském knězi platí pak plným právem, že sice nesmí být z tohoto světa, že však musí být v tomto světě, t. j. stát mezi lidmi a být tu pro lidi. Nikoli útěk před světem v monasticko-asketickém smyslu, nýbrž láska k světu a k lidem dle Kristova způsobu a vzoru tvorí charisma kněžského stavu. (Nejen vivera, nýbrž i „*sentire cum hominibus*“!) Beze vší pochyby — a nelze to dosti zdůraznit — i světský kněz má vážnou a velkou povinnost: *sebeposvěcování!* Než to není pro něho, na rozdíl od mnicha a řeholníka, přec to první a poslední z jeho povolání. *Podstatné*, k čemu jej kněžské povolání zavazuje, spočívá spíše v záchrane a posvěcení *bližních* (oveček). „*Pro hominibus constituitur.*“

Proto v základě vzato nebylo by to nic jiného, než zneuznání a pokřivení kněžského cíle (úkolu), kdyby chtěl někdo z důvodů osobního sebeposvěcení

vstoupiti do stavu kněžského. Nebezpečné vystřízli-
vění a sebeklam by při tom sotva chyběly. Kde by
se vyskytl takový úmysl, kde se má na zřeteli v prve
řadě jako cíl sebeposvěcení, tu se naskytají na prvním
místě četné rády a kongregace, jež usilují vést své
členy cestou evangelických rad k vysoké osobní do-
konalosti.

*Kněžství ve světě naproti tomu musí mít před
očima jako první a poslední úkol: posvěcení a zá-
chrana druhých!*) „Pro hominibus constituitur.“*

Jak má kněz milovati lid! Sv. Vincenc de Paula
rozmloval jednou dlouho se sv. Františkem Saleským a nedovedl se pak ubránit úžasu. Okouzlen
moudrostí, mírností a křesťanskou veselostí tohoto
láskyplného srdce, žasná nad důstojným vzezřením
a láskyplnou vážností, již sv. biskup Ženevský dovezl
spojiti s neobyčejnou prostotou, zvolal sv. Vincenc,
hledě nadšeně k nebesům: „Bože duše mé, jak jsi
asi dokonalý a dobrativý, když již František Saleský,
Tvůj pouhý sluga, jest tak dobrativý! Je-li rozmluva
s ním už takovou rozkoší, co budeme teprve
pociťovati v nebi, až nás bude oblažovati Tvoje
přítomnost?!”**) — Na tomto příkladu vidíme, jak
dokonalost zdobící kněze (hlavně lásku k duším!)
povznášejí ducha i srdce lidu k Bohu.

*Dívá vstoupiti do stavu kněžského znamenalo
vstoupiti do stavu mocného, váženého, býti na cestě
k důstojnosti a poctám. Dnes znamená to voliti
život s nepatrnnými příjmy a přídavkem k nim: po-
tupu a pronásledování.* (Lacordaire O. P. — u Za-
voralova: Duchovní řeči, 1902, str. 279.)

(Jak má kněz skromně [„lidově!“] smýšleti o sobě!)
„A když ušli kus cesty, řekl venkován sv. Františkovi:
Povéz mi, jsi ty bratr František z Assisi? (Jsi ty
kněz Páně?) Odvětě sv. František, že ano. *Tož se
tedy přičin,* řekl venkován, *abys byl tak hodný, jak
se všichni lidé o tobě domnívají!* Protože lidé mají
velikou důvěru v tebe. A proto tě napomínám, abys

*) Dr. Wilhelm Stockums, Das Priestertum, str. 111—115.

**) Method Zavoral, Populární katechetická kázání, str. 43—44.

nebyl jinačí, než jak lidé (hodní!) od tebe očekávají(!).
Slyše sv. František tato slova, neměl za nehodno být
napomínán od venkovského člověka. Ani nečekl sám
u sebe: *Jaký troup mne to napomíná?*, jak by uči-
nili dnes mnozí pyšní, kteří nosí hábit (a kleriku!).
nýbrž bez meškání seskočil s osla na zem a kleckne
před tímto člověkem a líbá mu nohy a *pokorně mu
děkuje*, že ho ráčil napomenouti tak dobrativě.”*)

Končím 'slovy, jež napsal Dr K. Sonnenschein,
velký apoštol Berlina: „Doba volá po splnění po-
vinnosti charity (sociální stránky!). Je to, zdá se mi,
úkol vám daný Prozřetelností. Před pohanskými
lidmi velkoměsta je apologetika prázdným slovem..
— Potřebujeme sil stejnорodých, jež by se dotkly
téhoto lidí . . . Církevní dějiny a apologetika tyto
lidi nedojme! To je řec cizí a (pouhý) papír! Jen
jedno se dotkne téhoto lidí, kteří křesťanství již ne-
znají ani z vypravování svých otců, ani z růžence
své matky, ani z náboženského vyučování z dob,
kdy chodili do školy: *dobrota tohoto náboženství
a jeho představitelů, když ji zažijí na vlastním těle,
na vlastní duši, na vlastní nouzi (kůži)*“!**)

*,Své kněze dals nám jako stráže bdělé
a úkol pastýřů jsi na ně vznese’ —
však běda ovcím, jsou-li osifelé,
když mnohý pastýř mrtev k zemi kles’ . . .
Ó, dej, by hojně mladých srdcí vzplálo
zas pro převzácný kněžství drahokam!
Žeň veliká, však dělníků je málo . . .!
Ó Pane, svaté kněze uděl nám!*

(Dr. Čeněk Tomíško, Proste Pána žně! Str. 21.)

*) Kvítky slavného pána sv. Františka a jeho bratří. Přeložil Dr Karel Vrátný.

**) Dr. B. Vašek, Křesťanská sociologie, díl III, str. 280.

OŠETŘOVÁNÍ V DOMÁCOSTI

vyžaduje mnoho trpělivosti, důmyslnosti, jemnosti i pevnosti. Trpělivosti proto, že nemocný je velmi citlivý, snadno popudlivý, mnohdy náročný a náladový. Ošetřovatelská péče, má-li být účinná, musí se konat klidně, pravidelně a stejnomořným tempem a zájmem, i když některé výkony se denně třeba několikrát opakují. Je zapotřebí důmyslnosti, abychom si práci u nemocného rádně rozdělili, konali ji přesně podle lékařského předpisu a za každých okolností, i když máme po ruce jen skrovné pomůcky domácího zařízení. A jemnosti je třeba nejen rukou, ale i ducha, abychom nemocnému umožnili jeho zotavení, mírnili jeho bolesti a starosti a zářídili vše tak, aby měl klid, nebyl zbytečně vyrušován a aby nabýval důvěru v brzké uzdravení. Jemnost samá by ale neobstala, kdybychom při ošetřování zapomněli na pevnost při vykonávání svých ošetřovatelských povinností. To snad je nejtěžší požadavek: spojovat jemnost s pevností. Jak přimět na př. nemocného k tomu, aby přijal odporný lék nebo nepříjemný obklad? To je na ošetřující osobě, aby našla způsob, jakým by nemocnému pomohla překonat odpor nebo strach a podala lék neb obklad tak, aby nemocný byl co nejméně rozrušen.

Chceme zde uvést několik zásad, které jsou základem dobré ošetřovatelské péče a jež usnadňují úkol osobě, která přejala odpovědnost za ošetřování nemocného, zvláště takového, který je na delší dobu upoután na lůžko.

1. Uvědomíme si, že každá nemoc vzniká z nějaké poruchy životních pochodů; projevuje se v začátcích malátností, zvýšenou teplotou, nechutenstvím, nešpavostí, bolesti, závrati, zvracením nebo jinými příznaky. Cím dříve zavoláme lékaře, tím snadněji budou tyto poruchy napraveny a zdraví navráčeno. Nežli přijde lékař, uklidníme nemocného, uložíme jej do lůžka. Tělesná teplota je důležitým měřítkem stavu nemocného. Proto pacientovi změříme teplotu a přesně zapíšeme, abychom jí mohli správně hlásit lékaři.

2. Lůžku nemocného věnujeme zvláštní péči. Musí se udržovat čisté ve dne i v noci. Za tím účelem volíme pokud možno lůžko železné, které se dá snadno čistit a desinfikovat, a postavíme je tak, aby bylo se všech stran volně přístupné. Celé lůžko budeme denně přestýlat a větrat a večer znova upravovat. Zásadou jest, aby prostěradlo, na kterém nemocný leží, bylo pevně nataženo a se všech stran upevněno tak, aby netvořilo záhyby. Předeším se musí prostěradlo dobré podložit pod zíněnku u hlavy lůžka, aby se nemohlo posunout při pohybu nemocného. Dobře upravené a v čistotě udržované lůžko je základem správné ošetřovatelské péče.

3. Osobní čistotě nemocného nutno věnovat zvlášnou péči. Dbáme o to, aby se nemocný pravidelně denně myl, česal a mezi dnem častěji, zvláště před jídlem, si omýval ruce. Přichystáme k jeho lůžku umyvadlo, ručníky a jeho osobní toaletní potřeby; nemůže-li se nemocný sám opatřiti, pomáháme mu, nebo, je-li bezvládný, omýváme jej po částech, při čemž dbáme, aby se nemocný nenachladil. Umytu části (obličej, ruce, tělo, nohy) ihned dobré osušíme a pokryjeme suchým ručníkem nebo pokrývkou. Nezapomínejme na pravidelnou péči o chrup, zvláště před spaním večer. Kartáček a pasta na zuby obvykle stačí k vyčištění Zubů. Trpí-li nemocný hleny, bolestmi v krku a pod., pak je ovšem nutné i časté kloktání aspoň převářenou slanou vodou, není-li lékařem předepsáno zvláštní léčivé kloktadlo.

Osobní prádlo i ložní prádlo se mění podle potřeby, jistě však častěji než u zdravého člověka. Pamatumjme, že zvláště při nakažlivých chorobách je prádlo nemocného zamořeno choroboplodnými zárodky a ohrožuje nákazou své okolí. Zacházejme s ním vždy opatrně.

4. Všímejme si nemocného, ovšem nenápadným způsobem, abychom mohli lékaři říci, jak se skutečně nemocnému daří, na co si stěžuje, jaký má dech, spánek, jakou chuť k jídlu, jakou stolicí, jaký moč, jaké zvláštní přání nebo obavy. Nejlépe když si to na zvláštním listě zapisujeme ve formě denního programu, který lékaři při jeho návštěvě předložíme.

Často tím můžeme usnadnit lékaři, aby rozpoznal stav nemocného, aniž by se musil mnoho vyptávat nemocného, který se mnohdy ani nemůže dostatečně vyjádřit, nebo zapomíná na důležité příznaky.

5. Předpisy lékařské nutno vykonávat přesně. Je velký rozdíl na př. mezi obkladem teplým a obkladem studeným, protože jejich účinky jsou odlišné. Totéž, a ještě více, platí o léčích. Musí se podávat přesně co do množství, času i způsobu. Některé léky jsou předepsány k užívání před jídlem, jiné po jídle; některé ráno, jiné večer před spaním. Zvláště důležité je množství léku! Co v malé dávce má léčivý účinek, může ve větší dávce uškodit, ano i usmrtit! Proto se nemají léky svěřovat nemocným — zvláště ne horečnatým — ale má je podávat ošetrující osoba s plným vědomím své odpovědnosti. Léky se nikdy nemají ponechat na dosah nemocného.

6. Vše, co u nemocného máme vykonat, nutno promyslet a připravit. Priesnický obklad na příklad se připraví tak, že se na rovný širší suchý pruh látky dá pruh látky vlhké, dobře vyždímané. To vše se připraví ovšem mimo lůžko nemocného. Pak se obojí přinese k nemocnému, kterému se klidně, ale pokud možno rychle přiloží. Podobně si počináme při jiných výkonech, ať již při mytí nebo při jiném ošetření. Všecky pomůcky, které k výkonu patří, si nachystáme a přineseme najednou, abychom nemocného zbytečně neunavovali, a nerozčílovali. Získáme tím také sami více času a klidu.

7. Strava nemocného je důležitou součástkou jeho léčení. Proto ji nařizuje lékař. Na ošetrující osobě jest, aby ji dobrě upravila a vkusně podala. Pamatuji při tom na duševní vlivy. Dbejme toho, aby nemocný před jídlem měl čisté ruce, dopřejme mu klidu, trochu krásy ve formě pěkně upraveného jídla, čistého prostření, kytičky. Co lahodí očím, to podporuje chuť, dobrou náladu a tím i dobré trávení a zažívání.

V této krátké statí o ošetřování nelze uvéstí než několik pokynů. Tedy na konec jen ještě jeden základní. Počínejte si vždy tak, jak byste si přáli, aby

se zacházelo s vámi, kdybyste onemocněli. Vzpomeňte si na chyby, které jste kdysi v nemoci sami pocitili na sobě, vžijte se do stavu nemocného a snažte se, abyste se podobných chyb vyvarovali.

JM.

OCHRANÁŘSKÁ ČINNOST V ZEMĚDĚLSTVÍ

„*Clověče, přičin se, a Bůh ti pomůže.*“

Krásné přísloví, vystihující poměr člověka k jeho úkolům zde na světě. Nás zemědělec jest si vědom toho, že jen klopotnou prací dosahuje požehnání.

Ale není jen pěstní plodin na hroudě a pěstní stromů. Víme, že snažení hospodářovo ohrožují škůdci, kteří znehodnocují a snižují výnosy rolníkovy práce.

Boj proti škůdcům jest samostatná etapa rolníkovy činnosti. Již v době, kdy celá příroda oddává se posilujícímu spánku pro příští léto, rolník bdí a záčíná svůj boj na ochranu proti škůdcům.

V době vegetačního klidu ošetřuje stromy. Provádí škrábání kůry a postřík stromů za účelem zničení nejrůznějších živočišných a houbovitých nepřátel. K provádění postřiku používá se buď ovocného karbolinea, neb organických barviv. To znamená dvakrát stříkat. Jest velkou výhodou použití přípravku obsahujícího obě tyto složky, jako jest na př. Selecty Favor. Jedním postříkem bojuje se proti škůdcům obou druhů.

Jakmile se nám strom hlásí k životu, zahajujeme druhou etapu boje proti ovocným škůdcům a provádime jarní postřík.

Může to být „Genitor“, který nás zbaví ssavého hmyzu, jako jsou různé druhy mšic, dále housenek a larev.

V dalším vývinu podporujeme zdravý růst stromu a ovoce tím, že provádíme postříky arsenovými přípravky, čímž docilujeme zamezení červivosti ovoce. Tato ochranářská činnost zemědělce jest odměněna

zlepšením jak kvalitativním, tak i kvantitativním.
Pomalu se blíží jaro, doba setí. Rolník připravuje si zrno k setbě. Dnes má hospodář velkého pomocníka v boji o svou úrodu v podobě obilních mořidel. Setové zrno moříme před zasetím, a to buď mokrou neb suchou cestou. Suché moření, jakožto rychlejší a pohodlnější, nabývá stále větší oblity.

Choroby, drůmající v mikroskopických organismech, propukají až tehdy, když přijde zrno do země. Není-li chráněno mořicí látkou, choroba hlodá na vyvíjející se rostlině tak dlouho, až buď úplně zajde, nebo sníží výnosnost úrody na nežádoucí míru. Mořením se tomu předejdě. Užíváme mořidel různých značek, jako na př. Selecty „Avenalu“ speciálně na oves, čímž chráníme oves proti sněti ovesné a sněti hladké. Nenajdeme potom ty „kominičky“, které se nám dětem tak líbily, ale které jsou tak nebezpečné.

Obdobně moříme žito, pšenici, ječmen, ale i zeleninová semena chemickými přípravky, jako jest „Desterol“ nebo „Conidor“. Vyvarujeme se tak rozšíření nejrůznějších plísni, jako jest plíseň sněžná, mazlavá, pruhovitost ječmene atd.

Ing. Kaňka.

Zápisník

R O Z V R H H O D I N
 v prvém pololetí

D	H O D I N Y						15—16	16—17
	8—9	9—10	10—11	11—12	12—13	13—14		
P								
U								
S								
C								
P								
S								

R O Z V R H H O D I N
 v druhém pololetí

D	H O D I N Y						15—16	16—17
	8—9	9—10	10—11	11—12	12—13	13—14		
P								
U								
S								
C								
P								
S								

Rozvrh učebných látky náboženské

Třída	Období			
	1.	2.	3.	4.

Rozvrh učebných látky náboženské

Třída	Období			
	1.	2.	3.	4.

Škola v.

... třída

Škola

třída

Škola v	třída	
Jméno žákovo	I. pololetí	II. pololetí

Škola v

třída

Jméno žákovo	I. pololetí	II. pololetí

Škola v

třída

Jméno žákovo	I. pololetí	II. pololetí

Počet žáků podle náboženství a pohlaví

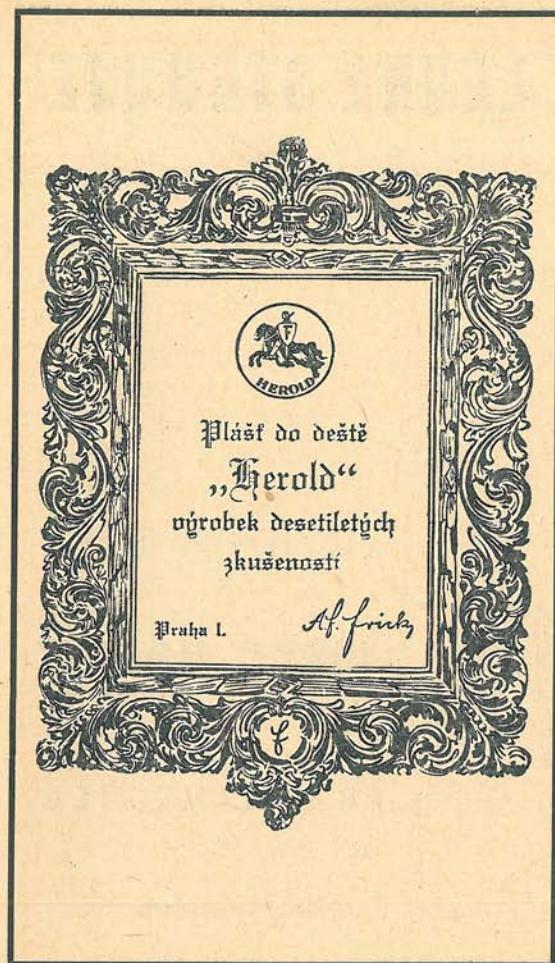
Škola v Třida	Rím.-katol.	Evang.	Českomor.	Bez význ.				Jiného	Celkem
				hoši	dívky	hoši	dívky		

Narozeniny a jmeniny

Jméno	Naro-zeniny	Jmeniny

Adresy

J m é n o	Bydliště, pošta, telefon

LEVNĚ STĚHUJE

AUTODOPRAVA

JOSEF HÁJEK

PRAHA - MICHLE

Pobočná ul. 1003 • Telefon 59727

MAST PRVNÍ POMOCI

sestavená na moderních vědeckých zásadách lékařských, jest opravdovou mastí první pomoci, neocenitelnou pomocnicí při drobných úrazech, jak se v domácnosti a živnostech přiházejí. Nová hojivá mast používá se jmenovitě při drobných úrazech, říznutí, pichnutí, při spálení a oparení, na nežity a furunkle, nečistou pleť a opruzení. Přiložena na zraněné místo, desinfikuje ránu, zabraňuje zanfenci a podebírání a tiší bolest. Je-li zánět již pokročilý a obsahuje hnus, ohraničuje mast zánět a vytahuje hnus k povrchu, čímž značně urychluje hojení. Použiti Nového hojivé masti je všeobecné a účinek okamžitý.

Výrobce:
Lékárna „U ZLATÉ KORUNY“
Praha I, Malý ryneček 457

Dotřebujete-li

mešní víno

obraťte se na přísežného
dodavatele mešních vín, fu

J. Bouzek

v i n n é s k l e p y

Draha II, Jungmannovo nám. 20

(františkánský klášter)

Telefon číslo 230 - 17

**Největší podnik pro autodopravu
nábytku v Čechách a na Moravě**

PRAHA I, RYBNA 18, tel. 60.860, 64.912

Autonábytkové vozy v délkách užitkových ploch 4 m, 5 m, 6-50 m, 7 m a autovlaky 11 m, 12 m a 13 m dlouhé, na balonových pneumatikách. Rozpočty zdarma. — Výhodné ceny. — Státním zaměstnancům sleva.

Firmě

KAREL HOLAN a spol., zasílatelství,
Praha I, Rybná 18.

Insertem Vašim v deníku „Láďové Listy“ na Vás upozorněn svěřil jsem Vám přestěhování z Luštěnic do Prácheň. Byl jsem s Vámi velmi spokojen, neboť Vaši zřízenec dovezl rychle a úsporně nábytek do motorového vozu složití, vůz pak je tak výborný, že se v něm zcela nic nerušilo, ba ani nepoškodilo. Během jednoho dne za světla slunečného bylo přestěhování dokončeno. Proto mohu Vaši firmu s dobrým soudomím co nejvíce doporučit.

V úctě Vám oddaný

Ladislav Seidl, děkan v. v.

Firmě

KAREL HOLAN a spol.,
Praha I, Rybná 18.

Pokládám za svou povinnost poděkovat Vám za vznělé přestěhování stěh, autem z Jindř. Hradce do Boru u Č. Lípy. Tlumočte, prosím, můj dík také Vašim zřízenecům, kteří složili i naložili nábytek v nejkratší době, ač byly pouze dva. I šoférův spolehlivost a opatrnost v místech, kde byly silnice rozkopány, zaslouží jistě obdivu.

Děkuji Vám za ochotu, s kterou jste ve všech ohledech vyšší mé matce vstří, a ujistuji Vás, jakmile se mi nahodí příležitost, že doporučím Váš solidní závod, obzvláště mezi kolegyněmi a kolegy.

Přeji Vaši firmě mnoho zdaru a zůstávám v hluboké úctě
Marie Röschlová, učit. v Boru u Čes. Lípy.

Atelier církevního umění

Jiří Jelínek

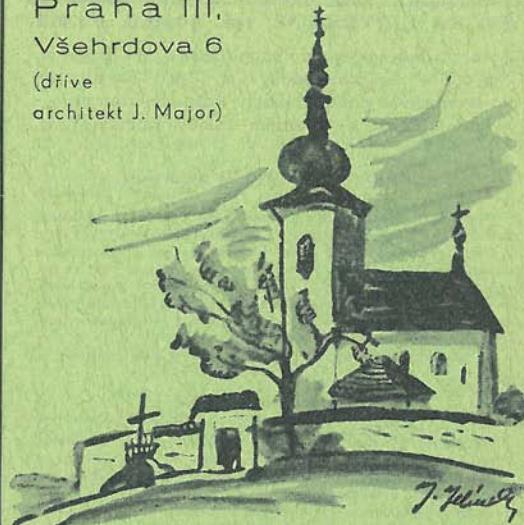
akad. malíř, odbor. restaurátor

Praha III.

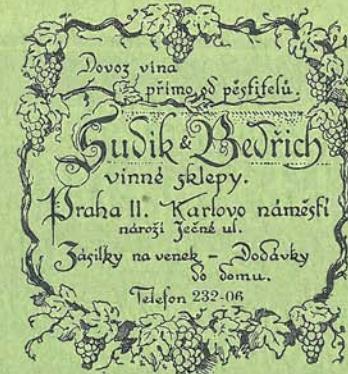
Všechnova 6

(dříve

architekt J. Major)

Malby chrámů v duchu liturgickém
Opravy a konservace
památek uměleckých a kostelních

VARHANY

vyrábí a opravuje

URBAN

PRAHA III, ul. Jak. Handla 1

Telefon 454-80

PIANA • HARMONIA

Při žlučových kamínecích
Stonegall

Dra Klana

překvapí Vás účinkem!
Působí rychle, bezpečně
a spolehlivě. Mnoho díků-
vzdání dochází denně.

Naskladě v každé lékárně
aneb přímo zašle
lékárna Dra Klana,
v Praze-Strašnicích.

Cena lahve K 24-

V každé krabici návod přiložen.

Starší i zánovní

bytová zařízení

koberce

šicí stroje

kola

psací a počítací stroje

hudební nástroje

obrazy a umělecké předměty

prodává

kupuje

vyměňuje

V E T E R A

české aukční síně s volnou prohlíd-
kou stálých výstav mnoha předmě-
tů různých oborů, společnost s.r.o.

PRAHA II, PASÍŘSKÁ 5

Telefon číslo 325-39, 381-88

Chrámová okna

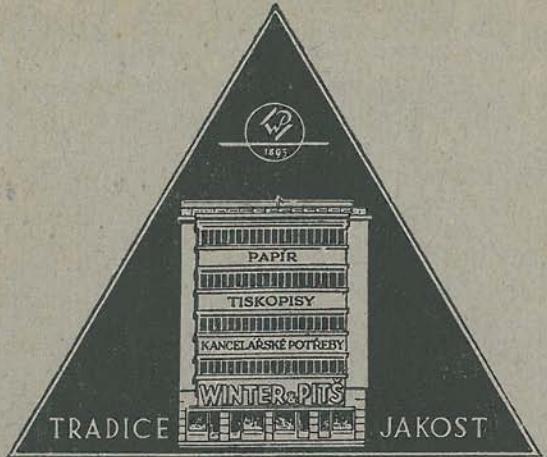
barevná figurální, figurální bílá z různých druhů vzorkovaného skla a všech vzorů jednoduchých geometrických provádí v cenách konkurenčních

J O S E F J I Ř I Č K A
UMĚLECKÉ SKLENÁŘSTVÍ
PRAHA I, U MILOSRDNÝCH Č. 14
ČÍSLO TELEFONU 601-75

Návrhy a rozpočty obratem zdarma, bez
závaznosti objednávky

Provedlo okno „Poslední soud“ o ploše 160 m²
pro velechrám sv. Vítě v Praze - Prima doporučení

2

PŮL STOLETÍ –

už od roku 1893 nakupuje u nás velcdůstojné duchovenstvo vše, co potřebuje pro svou kancelářskou agendu.
Obratě se i Vy na nás!
Budete s námi spokojeni

WINTER & PIT'S

PRAHA II, VLADISLAVOVÁ 22
(VEDLE MĚSTANSKÉ BESEDY)